OKUL DEFTERİ BİR YAŞINDA...
OKUL DEFTERİ BİR YAŞINDA...

OKUL DEFTERİ

OCAK 1980 FİYATI: 50 LİRA SAYI: 6



İKİ AYLIK EĞİTİM DERGİSİ

OKUL DEFTERİ

BU SAYIDA

- *İki ayın ardından*
- *Çocuklar için yeni bir edebiyat yaratma*
  Yılmaz ELMAS
- *Şili'de Eğitim ve Faşizm*
  Dr. Burhan ŞENATALAR
- *Forum - Eğitim 79*
- *"Alamancıların Radyosu" Üzerine...*
  Ayşe BAYKAL
- *Mustafa Nihat Özön'ü Yitirdik*
  Handan ATTAR
- *Gençlik Eğitim, Meslek, İş İstiyor*
- *Örgüt Sosyolojisi*
  İsmail ERDAL
- *İdari Yargı*
- *Politeknik Eğitim Kavramının Gündeme Gelişi*
  Gürsen TOPSES
- *Yazışmalı Eğitim İlkesinin Çarpık Uygulaması: Yaykur-II*
  Tülin IŞIK - Ahmet ÖZTUNCER
- *İlkokulda Matematik Ünite Çalışması*
  Halil GÜNGÖR
- *Eğitimi Ayakta Tutmak*
  Kamil ÖZDEMİR
- *Halk Dili ve Yaratıcılıktan Ortak Dile*
  Mehmet AYDIN
- *Sanat Eğitimi*
  Gören BULUT



İki aylık eğitim dergisi *
Sahibi ve Sorumlu müdürü
Abdullah Kaya
Fiyatı 50 TL. *
Yıllık Abone (altı sayısı):
250 TL. *
İlan: Tam sayfa arka kapak
30.000.TL.
İç sayfalar 20.000.TL.
* Yayın ilanları
% 50 indirimlidir. *
Adres:
Necatibey Caddesi 22/22
Yazışma Adresi:
P.K. 861Kızılay - ANKARA
Dizgi:Çığ Yayıncılık
Baskı: Daily News Web Ofset
Baskı Tarihi:
14.2.1980

OKURLARIMIZA

Okul Defteri bu sayı ile 1 yıllık yayın süresini geride bırakıyor. Bir eğitim dergisi için başarı olarak nitelenebilecek bir noktadayız ve yayınımızı sürdürmeye kararlıyız.

Yeni zamların toplum yaşamında meydana getirdiği tahribat, çok daha büyük boyutlarda basın aleminde yaşanıyor. Bir yıl önce, dergimizin yayına başladığı günlerde 9.000.TL. olan kâğıdın tonu 41.000.TL. Ve basın tekellerinden karaborsaya intikal eden kağıt, bizim gibi dergilerin şimdilik ancak 75.000 liraya elde edebileceği bir sistem içinde piyasaya sürülüyor. Kasıtlı ve haksız bir kararla dergilere SEKA'dan kağıt verilmemesi, bu yayınların, devlet eliyle, karaborsanın eline teslim edilmesine yolaçmıştır. Bugüne kadar geciken çıkışımız, bu olumsuzlukların sonucu olmuştur.

Ama biz bu duvarları aşacağımıza inanıyoruz. Sermaye sınıfının ilerici yayın organlarını yasal yollar, politik baskılar yetmeyince, ekonomik açıdan çökerterek susturma planlarını bozmak için okurlarımızın aktif desteğinden başka hiçbir şeye güvenmiyoruz.

- *Okul Defteri'nin yayın şirketine dönüştürülmesi için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Ayrıntılı bilgi daha sonra sunulacaktır.*
- *Dergimizin bir sayısı bundan böyle 50.TL. yıllık abonesi (altı sayı için) 250.TL. olarak saptanmıştır. Okurlarımızın satınalma gücü düşünülerek saptanan bu yeni fiyatlar aslında derginin maliyetine göre yetersizdir. Ne var ki 5. sayıda saptadığımız 10.000 abone hedefine yaklaşıldığında ekonomik sorunlar aşılacaktır.*
- *Okul Defteri temsilcileri abone kaydederken üzerine "250. TL." yazarak mevcut makbuzları kullanacaklardır. Abone bedelleri en geç 15 Mart 1980 günü Okul Defteri'ne ulaşacak biçimde banka hesap numarasına yatırılacak, dekont abone listesi ile birlikte postaya verilecektir. Kağıdın toptan alınabilmesi ve 7. sayının baskı adedinin saptanması temsilcilerimizin bu konudaki titizliği ile yakından ilgilidir.*
- *1. ve 2. sayılarımız tükenmiş, 3. ve 4. sayılarımız ise çok az sayıda kalmıştır. Eksik sayıların buna göre istenmesini diliyoruz.*

Dost selamlarımızla...

Okul Defteri

SOYUTLANMA

Geride bıraktığımız 79 yılının son günleri özellikle biz eğitimciler için oldukça hareketli geçti. 80'li yıllara çok az kala, öğretmenlerin geleneksel mücadelesinin son örgütlenme biçimi TÖB-DER, kapatıldı. Binlerce öğretmen sürüldü, binlercesi görevden uzaklaştırıldı. Siyasal iktidarlar demokratik örgütleri görev yapamaz duruma getirmek ve dağıtmak için uzun süredir her yöntemi deniyor. Öğretmen örgütlenmesine yönelik bu baskı, teknik eleman, memur ve işçi örgütleri için de sözkonusudur.

* * *

Demokratik kitle örgütleri yaklaşan ve varlıklarını tehdit eden tehlikeyi görerek, birlikte davranmanın ortak noktalarını saptamağa çalışıyorlardı. Bunun için bir "platform" çevresinde toplanılmıştı. D.K.Ö. platformuna TÖB-DER de katıldı. TÖB-DER son yıllarda oldukça sarsılmış, ekonomik-demokratik mücadele temelinden uzaklaşarak etkinlik ve saygınlığını büyük ölçüde yitirmişti. Siyasal iktidarlara karşı etkinlik, ilerici kamuoyu karşısında saygınlık güçlülüğün baş şartıdır. Bu niteliğin kaybından TÖB-DER içindeki çeşitli grupların şu ya da bu oranda sorumlu olduğu söylenebilir. Son yıllar karşılıklı suçlamalar ve tasfiyelerle bir iç didişme içinde yitirilmiş, zaman zaman kime karşı ve ne için mücadele edildiği bile unutulmuştu... Ama buna rağmen TÖB-DER bir mücadele geleneğinin sembolü idi ve çok geniş bir üye tabanı vardı. D.K.Ö. platformunda bu yüzden birleştirici ya da belirleyici olabilirdi.

* * *

Ne var ki TÖB-DER yönetimi bu başarıyı gösteremedi. Yaptığı yanlışlarla önce Demokratik Kitle Örgütlerinden, sonra da öğretmen tabanından soyutlandı. Anlam ve amacından sapmış, kitlesel olmayacağı belli bir eylemin ayrıntıları üzerinde durmayarak, birkaç önemli konuyu dile getireceğiz.

* * *

D.K.Ö. Platformunda TÖB-DER yönetimi uzlaşmaz, dayatıcı tavırlarıyla diğerlerinden ayrı düşüyor. Uzun görüşmelerden sonra birlik sağlanamayınca TÖB-DER dışında kalan tüm demokratik kitle örgütleri Maraş olaylarının yıldönümünde "iş bırakma" dışında çeşitli kınama biçimleri kararlaştırarak dağılıyor.

* * *

Bu karardan sonra TÖB-DER yönetiminin platformdan koparak öğretmenleri 13-14 Aralık günleri için boykota çağırdığı söylentisi yayılıyor. Ardından 21 Aralığa ertelendiği söylenen boykot tarihi kayarak 24 Aralık gününde takılıyor. Diğer demokratik örgütlerin "iş bırakma" dışında saptadığı kınama biçimleri ile "boykot" çağrısı böylece üst üste düşüyor, ya da düşürülüyor... Boykot eyleminden çok önce gözaltına alınan ve bugüne kadar salıverilmeyen TÖB-DER yöneticilerinin böyle bir kararı alıp almadıkları bilinmiyor. Ama gözlenen şu:

TÖB-DER önce diğer demokratik örgütlerden koptu. Eylemlerin aynı günde birleşmesi bulanıklık yarattı. Kendi tabanına yönelik "boykot" çağrısı ise "grup" eylemine dönüşerek soyutlandı. Nihayet eylem daha başlarken "grup"un elinden de çıktı. Okul önlerine yollara benzin dökülerek yakılıyorsa, bir anda okulun masa sandalye ve sıraları koridorlara yığılıyor, barikatlar kuruluyorsa, bu artık öğretmen hareketi olamaz. Bu tür olaylar eylemin öğretmenlerin elinden çıktığını gösterir. Soyutlanma süreci böyle noktalandı.

* * *

Öğretmenlerin büyük çoğuluğu "boykot" eylemini benimsemedi ve "çağrıya" uymadı. Dahası açıkça karşı çıktı. Çünkü hareketin başsızlığı diğer demokratik örgütlerden ayrılığı, plansız ve programsızlığı açıkça gözleniyordu. 1969'da 100.000'lik TÖS boykotunun nasıl hazırlandığını ve yürütüldüğünü öğretmenler unutmamıştı.

* * *

"Yönetim" yanlış yapmış olabilir. Yapmıştır da. Ne var ki bir süredir yoğunlaşan baskılar, "boykot" bahane edilerek öğretmen örgütünün kapatılması ve onu izleyen korkunç kıyım doğrudan doğruya gericiliğin saldırısıdır. Bir an bile unutulmamalıdır. Boykotun hazırlıksız oluşu, sonuçlarını göğüslemek için hiçbir önlem alınmamış olması, bir günlük "tantana"nın başarılı bir eylem programına yeğlenmiş olması, öğretmenlerin gerici bir saldırı karşısında olduğu gerçeğini unutturmamalıdır. Hele görevden uzaklaştırılan ve kıyılan öğretmen sayısı boykota katılanların sayısını aşmış ise... Hele öğretmenler salt boykota katıldıkları için değil, taşıdıkları demokrat özün, örgütlü kitlesel mücadele azminin kırılması için görevden uzaklaştırılıyorsa... Ve amaç kalanlara göz dağı vermekse.. Sebebi başka yerlerde aramamak gerek.

* * *

80'li yıllara girerken sorunlarımız çok, büyük ve yığılmış. Ama çözümsüz sorunumuz yok. Çözümsüz olan, yarattığı sorunların altında ezilecek olan yaşadığımız düzen. Dışa bağımlı, geri, çarpık kapitalist düzen.

* * *

Donmuş sokakları, akmayan suyu, yanmayan elektriği ve tükenen enerjisi ile, kapanmış okulları duran makinaları ve tüm kurumları ile geleneksel yapıların nasıl çöktüğünü görmüyor musunuz?... Çakal ulumalarının gürültüsü bu çatırtıyı örtmeye yeter mi?... Bu faturayı öğretmene ödetebilir misiniz?.

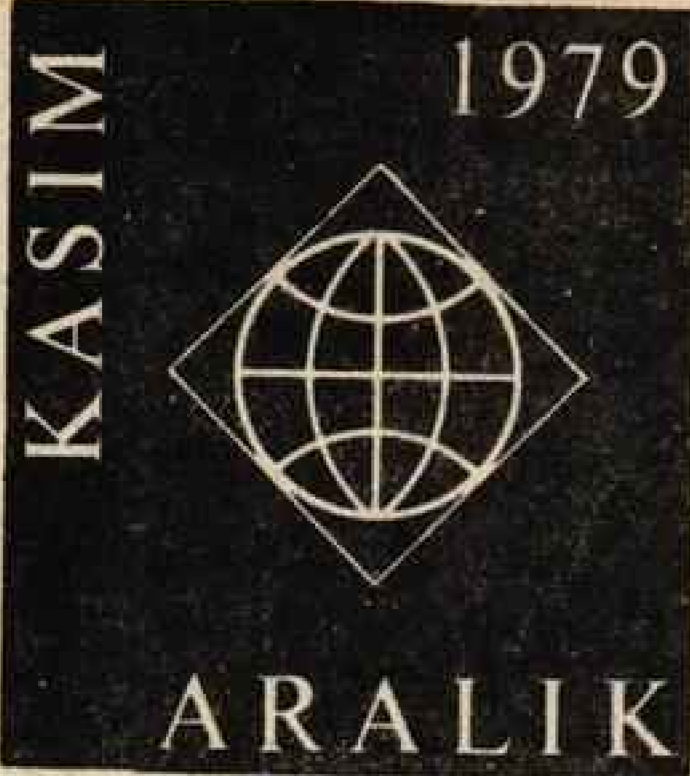
* * *

En karanlık anlarda en aydınlık günlerin tohumları atılır. Bu tohumların atıldığını görüyor, "nasırlı ağır" ellerin toprağa basıp doğrulduğu günleri yaşıyoruz.

* * *

80'li yılların tüm sorunlarımıza çözüm getirmesi dileğiyle yeni yılınız kutlu olsun!

Okul Defteri



İKİ AYIN ARDINDAN



Bu memleket bizim

nazım HİKMET ismail UYAROĞLU rıfat ILGAZ bülent ECEVİT ceyhun atuf KANSU atilla İLHAN tahsin SARAÇ melih cevdet ANDAY ahmed ARİF cahit sıtkı TARANCI fazıl hüsnü DAĞLARCA türkan GEDİK yalvaç URAL / ateş DANYAL

1

BİR MİLYON ÇOCUK KİTABI VE KİTAP DÜŞMANLIĞI

Milli Eğitim Bakanı Orhan Cemal Fersoy, Ankara Belediyesi tarafından bastırılan 1 milyon çocuk kitabının okullarda dağıtılmasını yasakladı. (29 Kasım) Kararın alınmasında başlıca etken olan kültür düşmanlığı, Talim Terbiye Kurulundan onay alınmadığı gerekçesi ile gizlenmeye çalışıldı. TGS olayı kınadı. Genel Başkan Aziz Nesin gerekirse kitapları bizzat dağıtacaklarını bildirdi.

Türk edebiyatını uluslararası boyutlarda onurla temsil eden çok sayıda yazar ve şairden yapılan seçmelerin oluşturduğu kitaplar, Dünya Çocuk Yılında kitap alacak parası olmayan yoksul çocuklara bir armağan olarak hazırlanmıştı ve okullarda parasız dağıtılacaktı.

Ankara Belediyesinin hazırladığı kitapların yazar, şair ve çizerleri şöyle sıralanıyor:

Nasreddin Hoca, Ezop, Lafonten, Andersen, Samed Behrengi, Nazım Hikmet, İsmail Uyaroğlu, Rıfat Ilgaz, Bülent Ecevit, Ceyhun Atuf Kansu, Attila İlhan, Tahsin Saraç, Melih Cevdet Anday, Ahmet Arif, Cahit Sıtkı Tarancı, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Türkan Gedik, Yalvaç Ural, Gülten Akın, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Asaf Halet Çelebi, Cahit Irgat, Ziya Osman Saba, Hasan Hüseyin, Ülkü Tamer, Behçet Necatigil, Sabahattin Kudret Akşal, Hasan Ali Yücel, Cahit Külebi, Arkadaş Z. Özger, Nihat Ziyalan, Necati Cumalı, Bülent Özükan, Sadık Fehimoğlu, Fakir Baykurt, Yılmaz Güney, İhmal Amca, Aziz Nesin, Orhan Kemal, Adnan Özyalçıner, Oğuz Tansel, Pertev Naili Boratav, Ahmet Uysal, Sait Faik, Yaşar Kemal, Füruzan, Orhan Veli Kanık, Oktay Rıfat, Can Yücel, Celal Vardar, İlhami Bekir Tez, Refik Durbaş, Ali Püsküllüoğlu, M. Turan Tekdoğan, Ömer Seyfettin, Halide Edip Adıvar, Reşat Nuri Güntekin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Reşat Enis; Haslet Soyöz, Deniz Oral, Selçuk Demirel, Seydali Gönel, Yılmaz Aysan, Tan Oral, Ateş Danyal, Belkis Taşkeser, Nezih Danyal.

Her türlü engele rağmen kitaplar dünyayı aydınlatmaya devam edecek.

2

FERHAT İLE ŞİRİN YA DA "OPERADAKİ HAYALET"

Devlet Tiyatroları Edebi kurulu görevden alındı. Kültür Bakanlığı Müsteşarı Emin Bilgiç, Devlet Tiyatrolarında oynanacak yapıtları seçmekle görevli kurul üyeleri Vedat Günyol, Cevat Çapan ve Sevda Şener'in yerine Tarık Buğra, Mehmet Kaplan ve Ahmet Muhip Dranas'ı görevlendirdi (5 Aralık). Emin Bilgiç de 4 Aralık günü Kültür Bakanlığı müsteşarlığı görevine daha kararnamesi çıkmadan başlamış ve ilk iş olarak Kültür Bakanlığı yayınlarının basım ve dağıtımını durdurmuştu. Bu acele kararlar daha sonra bakanlık bünyesinde derin izler bırakacak gelişmelerin ilk haberleri oluyor ve çok geçmeden "Ferhat ile Şirin olayı" adıyla kültür tarihimize geçecek olan gelişmeler başlıyordu.

Önce Kültür Bakanı Tevfik Koraltan'ın Nazım Hikmet'in yazdığı ve Sovyet (Azeri) besteci Melikov'un müziğini yaptığı "Ferhat ile Şirin" balesinin yasaklanması fiyatına Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğünü ihaleye çıkardığı anlaşıldı. Daha sonra Kültür Bakanının giriştiği bir dizi pazarlıkla olaylar gelişti.

- Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürü Gürer Aykal görevden alınmadan önce "Kültür" Bakanı tarafından çağrılarak afişlerden "Nazım Hikmet" adının kaldırılması istendi. Bu konuda kendisinin değil, sanat kurulunun yetkili olduğunu bildiren Aykal görevden alındı.
- "Kültür" Bakanı Koraltan daha sonra Genel Müdür Vekili İhsan Özsoy'u çağırarak Nazım Hikmet'in ese-

rini kaldırmaya söz verdiği takdirde kendisini Genel Müdür yapacağını bildiriyor. Özsoy'un cevabı Aykal'ın cevabının aynı. "Ben bunu yapamam. Buna sanat kurulu karar verir."

- "Kültür" Bakanı, Özsoy'un olumsuz yanıtı üzerine Genel Müdür Başyardımcısı Adnan Mutlu'yu çağırarak aynı koşulla Genel Müdürlük önerisinde bulunuyor. Öneri Mutlu tarafından da reddediliyor.
- Bu arada toplanan sanat kurulu afişlerden Nazım Hikmet'in adının çıkarılması yolundaki istemi 1'e karşı 3 oyla reddederek balenin bu şekilde oynanmasına karar veriyor.
- Nihayet İsmet Kurt, Koraltan'ın önerisini kabul ederek eseri sahneden kaldıracağına söz veriyor. Ve 6 Aralık perşembe akşamı saat 20.00'de hazırlanan Genel Müdürlük kararnamesi aynı akşam saat 21.00'de Cumhurbaşkanı Korutürk tarafından onaylanıyor.

Ferhat ile Şirin oyununun kaldırılması kültür ve sanat çevrelerinde, ilerici kamuoyunda tepki ile karşılandı. Karar Devlet Tiyatrosu sanatçıları ve oyunu seyretmek üzere gelen seyircilerle birlikte protesto edildi. 8 Aralık günü aralarında Türkiye Yazarlar Sendikası, Tİ-SAN, İşçi Kültür Derneği ve Karikatürcüler Derneği'nin de bulunduğu 34 kültür sanat örgütü yaptığı basın toplantısı ile olayı kınadı:

"Yüce ozanımız Nazım Hikmet'in tüm dünya sahne ve yazınına yeni umutlar açan Bir Aşk Masalı - Ferhat ile Şirin'ini yalanla, korkaklık ürünü tutumlarıyla yıllardır Nazım'a karşı sürdürülen tüm yasaklama zincirlerini kıran seyircisinden kopardılar. Değerli konuk sanatçıların saygın emeklerini hiçe saydılar. Devlet Opera ve Bale çalışanlarının onur ve özgürlüklerine pervasızca saldırdılar. Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Ergin Orbey'in görevden alınarak yerine gerici bir yönetimin getirileceği yönünde bir çabanın varlığı başından izlenmektedir. Böyle bir çabanın hedefi şudur:

"Gerek Devlet Tiyatroları çalışanlarına sağlanan ekonomik, demokratik haklar, gerekse oyun dağarcığında yasak duvarlarının kırılmasıyla ve çalışanların yönetime katılmasıyla sanatsal üretimde sağlanan ilerici açılımlar Sanat ve Kültür planında çevreyle bağ kurulması, bütün bunların somut göstergesi olarak kapalı gişelere varan seyirci patlaması şeklinde son bir buçuk yıllık sürede atılan adımlar bile yok edilmek istenmektedir."

Aynı gün (8 Aralık) bir basın toplantısı düzenleyen İsmet Kurt gösterilen tepkilere karşı "eseri kaldırmadığını", sabotaj ihtimaline karşı "ertelediğini" söylüyor. Sanatçıların kendisi ile çalışmak istememeleri halinde istifa edebileceğini belirtiyor.

9 Aralık günü Genel Müdürlükte 2 gün dayanabilen İsmet Kurt daha sonra 12 Aralık'ta düzenlediği bir basın toplantısı ile istifasını açıklıyor. Basın toplantısı sırasında Kurt ile gazeteciler arasında ilginç bir tartışma geçiyor.

SORU: Ferhat ile Şirin balesini neden kaldırdınız?

YANIT: Kaldırmadım efendim erteledim.

SORU: Neden ertelediniz?

YANIT: Oyun oynanacak duruma gelmemişti. Daha üzerine çalışılması gerekiyor.

SORU: Oyunun provalarını, ya da son provayı izlediniz mi?

YANIT: Hayır, şeyy, izleyemedim.

SORU: Görmediğiniz oyunu nasıl yetersiz bulabildiniz?

YANIT: Efendim, bana öyle söylediler, ben Genel Müdürüm, vicdani kanaatim de önemli. Sonra ortalık gergindi bomba ihbarları da vardı.

SORU: Efendim ben Kültür Bakanlığı Müsteşarı sayın Bilgiç ile konuştum. Bilgiç sizden Nazım Hikmet'in adının çıkarılmasını istediğini açıkladı.

YANIT: Hayır öyle bir direktif olmadı, ben kendim kaldırdım, pardon, kaldırmadım erteledim.

SORU: Acaba sayın Bilgiç bana yalan mı söyledi?

YANIT: Hayır yalan söyledi demiyorum. Ama ben kaldırdım.

SORU: Bu çağda, bir sanat eserini bir sanatçı olarak kaldırma kararı vermeniz sizi üzdü mü?

YANIT: Beni bir yere çekmek istiyorsunuz. Ben eskiden gazetecilik yaptım bilirim bunları.

SORU: Oyunu erteledim diyorsunuz, bu balenin oynanmasını gerçekten istiyor musunuz?

YANIT: Bu kadar soru yeter arkadaşlar, sizlere iyi günler dilerim.

9 Aralık günü Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı Aziz Nesin, Korutürk, Demirel ve Koraltan'a gönderdiği telgrafta şöyle diyor:

"Değerli sanatçı, yönetici Gürer Aykal'ın Devlet Operası Balesi Genel Müdürlüğü görevinden alındığını, 'Bir Aşk Masalı' adlı büyük yapıtın sahneden kaldırıldığını öğrendik. Hiçbir kurnazlığın örtbas edemeyeceği sanata, sanatçıya karşı bu tutumunuzun, ülkemizde geçmiş yıllarda denenmiş ve ulusal kültürümüze yıkıcı etkilerinden başka bir sonuç vermemiş olduğunu, bu tür işlere kalkışanların erge ç ülkeye, ülke kültürüne zararlı kişiler arasına girmekten öte bir başarıya ulaşamadıklarını Türkiye Yazarlar Sendikası olarak size bu ilk görev günlerinizde hatırlatmayı yararlı saydık."

Gene 9 Aralık'ta Devlet Opera ve Balesi'nin sanat işleriyle görevli genel müdür yardımcısı Aygün, Ferhat ile Şirin'in geçtiğimiz Cuma günü son genel provasını yaptırdığını bildirerek, her şeyiyle tam olan bu yapıtın ertelenmesi ya da kaldırılması ile ilgili kararı onaylamadığını bu durumun sanat anlayışına ters düştüğünü ifade ederek istifa ettiğini açıklıyor

10 Aralık'ta "Ferhat ile Şirin" balesinin ertelenmesini protesto eden Devlet Opera ve Balesi sanatçıları, Başkentte sergilenmekte olan "Carmina Burana" başlıklı opera bale yapıtına katılmama kararı alıyor.

9 Aralık'ta Ferhat ile Şirin balesinin koreografı Anatoli Şekerea ve 10 Aralık'ta ünlü Sovyet bestecisi ve yapıtın doku ustası Arif Melikov Türkiye'den ayrılıyor. Melikov ayrılırken şunları söylüyor:

"Biz provalarla yapıtı hazır ettik. Genel prova yapıldı. Ferhat ile Şirin hazırdı. Yöneticilerin dediği gibi herhangi bir teknik arıza söz konusu değildir. Bu oyun oynanmayacaktır. Belki ile yaşanmaz. Bu nedenle dönüyorum."

Milletvekili Azimet Köylüoğlu Millet Meclisi Başkanlığına soru önergesi vererek eserin kaldırılış nedenini soruyor

15 Aralık'ta Devlet Tiyatroları çalışanları Kültür Bakanlığı Müsteşarı Emin Bilgiç'in "Genel Müdürlük elbette

muhtar müessese değildir. Bakanlığın telkini tabii vardır" şeklindeki sözlerini protesto ediyor. 600 sanatçının katıldığı toplantıda DET-ÇA,Tİ-SAN ve TÜM-DER yetkilileri konuşmalar yapıyor. Konuşmacılar görevinden alınmak istenen Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Ergin Orbey'in çalışmalarını övüyor.

16 Aralık'ta "Kültür" Bakanı Koraltan Milli Kültür politikası izleyeceklerini açıklıyor. Bir gazetecinin, kültür politikanızı açıklar mısınız? sorusuna, "Kültür politikamızı gayet kısa bir süre içinde basınımıza açıklayacağım. Daha tüm detayları ile tespit etmiş değilim" cevabını veren Koraltan, daha sonra Konya demecinde, "milli, yaygın ve etkili" bir kültür politikası izleyeceğini açıklıyor;

"Türk - İslam kültürünü araştıran, geliştiren ve yayan bir çalışma içinde olacağız. Dünyanın hayranlık duyduğu tarihi Türk-İslam mimarisinin hazineleriyle dolu Konya, Erzurum, Sivas, Kayseri, Niğde ve Bursa'da Selçuk kültürü araştırmaları yapacak, bu illerimizdeki Selçuklu eserlerinin bakımına ve korunmasına özen göstereceğiz."

Aynı günlerde yayınlanan haftalık bir dergide (YANKI) "Kültür" Bakanının Ferhat ile Şirin olayına ilişkin olarak Nazım Hikmet için "Vatan hainini afişe edemeyiz" dediği yazılıyordu. "Milli Kültür" bakanı Koraltan Alman faşizmini yeren "Arturo Ui'nin Önlenebilir Yükselişi" oyununu "ortama ters düşmüş" diye eleştiriyor, bale ve tiyatro seyircilerinde "korkunç" azalma olduğunu, seyirci çekmek için biletlerin bedava dağıtıldığını, fiyatların yükseltilerek vatandaşla kültür müesseseleri arasına set çekildiğini söylüyor.

17 Aralık'ta Kültür Bakanlığındaki memur kıyımı bakanlık çalışanları tarafından protesto ediliyor. Ferhat ile Şirin balesi TV'den çıkarılıyor. 16 demokratik kuruluş Kültür Bakanlığının son uygulamalarına mücadele kararı alıyor. Devlet Opera ve Balesi Baş Koreografı Duygu Alkal, sanata ve sanatçılara karşı takınılan tutumun görevinin gereklerini yerine getirmesini engellediği gerekçesiyle görevden istifa ediyor.

Gürer Aykal 18 Aralık'ta Ferhat ile Şirin için "kaldırılmasaydı 4 yıl kapalı gişe oynardı" diyor. Aynı gün Devlet Tiyatrolarının Orbey dönemindeki atılımını sergileyen bilgiler basında yer alıyor:

	1977 - 1978 (Orbey'den önce)	1978 - 1979 (Orbey dönemi)
Temsil Sayısı	1.432	1.872
Seyirci	314.913	578.080
Hasılat (TL)	2.205.177	6.352.462

Gümrük ve Tekel Bakanlığı baskını çarpıtılarak saldırganların operada üstlendiği yalanı, ortaya çıkarılıyor. 21 Aralık'ta Ferhat ile Şirin olayı Millet Meclisinde tartışılıyor. Milletvekili Mustafa Gazalcı'nın Nazım Hikmet için "büyük şair" demesi İhsan Ataöv'ü çileden çıkarıyor. Öfkesini, "O allahsız adamı, vatan hainini meclis kürsüsünden methetmek kimsenin hakkı değildir" cümleleriyle ifade ediyor.

Devlet tiyatroları genel müdürlüğüne geldiği günden itibaren tiyatro bünyesinde yarattığı olumlu değişmeler nedeniyle çok geniş bir çevre Ergin Orbey'in görevden alınmaması için kampanya açıyor. Sanatçılar arasında şimdiye dek görülmemiş bir birlik, dayanışma ve karşılıklı saygı-sevgi ilişkileri sağlanıyor. Çok sayıda bilim adamı-sanatçı-seyirci imza kampanyalarına binlerce imza veriyor.

28 Aralık cuma günü, tiyatro çalışanlarının tercihlerinin netliğine rağmen Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğüne Cüneyt Gökçer atanıyor.

●

Olaylar bu noktaya geldi. Ama durmadı. Sıra Devlet Tiyatrolarını tekrar "iğdiş" etmeye gelmişti. Yürüyüş'ün 249. sayısında Yılmaz Onay durumu şöyle değerlendiriyor;

"Sermayenin has partisinin, iktidara gelir gelmez en bağnaz Amerikan malı "milli"yetçi, "kültür"süzleştirme görevlisi "Bilgiç"ini ataması, sonun da bir "Kurt" bulup telaşla Nazım Hikmet'i tekrar defterden silmesi boşuna değildi. Çünkü sermaye sınıfı biliyordu ki, afişin bir köşeceğinde küçücük harflerle de yazılmış olsa Nazım Hikmet'in imzasını taşıyan bir "Ferhat ile Şirin", hele değerli sosyalist ülke sanatçılarının özlü katkıları ile vardığı yüce yerde seyirciye bir ulaştı mı, artık ne Devlet Balesi'nin görülmemiş derecede soluk almasını, önü kesilmez bir hayat bulmasını, ne de Nazım Hikmet'le ilgili sosyalist sanatla ilgili burjuva yalan kulelerinin yerle bir olmasını önleyemezdi. Oyun daha genel provasıyla efsaneleşmişti. Öyle ki, eserin yaratılmasını bizzat etinde canında yaşamış olan baleciler, operacı ve tiyatrocularla da bütünleşerek, demokratik örgütlerle dayanışma içinde etkin bir direnişi başardılar. Bilgiç'in "Kurt"unu geldiği kapıya defettiler. Ama sermaye sınıfının kapıkullarının bundan utanıp sıkılacakları yoktu besbelli. Çünkü efendilerine hizmetleri bununla bitmemişti."

Okul Defteri gelecek sayılarında bu konuyla ilgili yeni gelişmeleri izlemeye ve değerlendirmeye devam edecek.

3

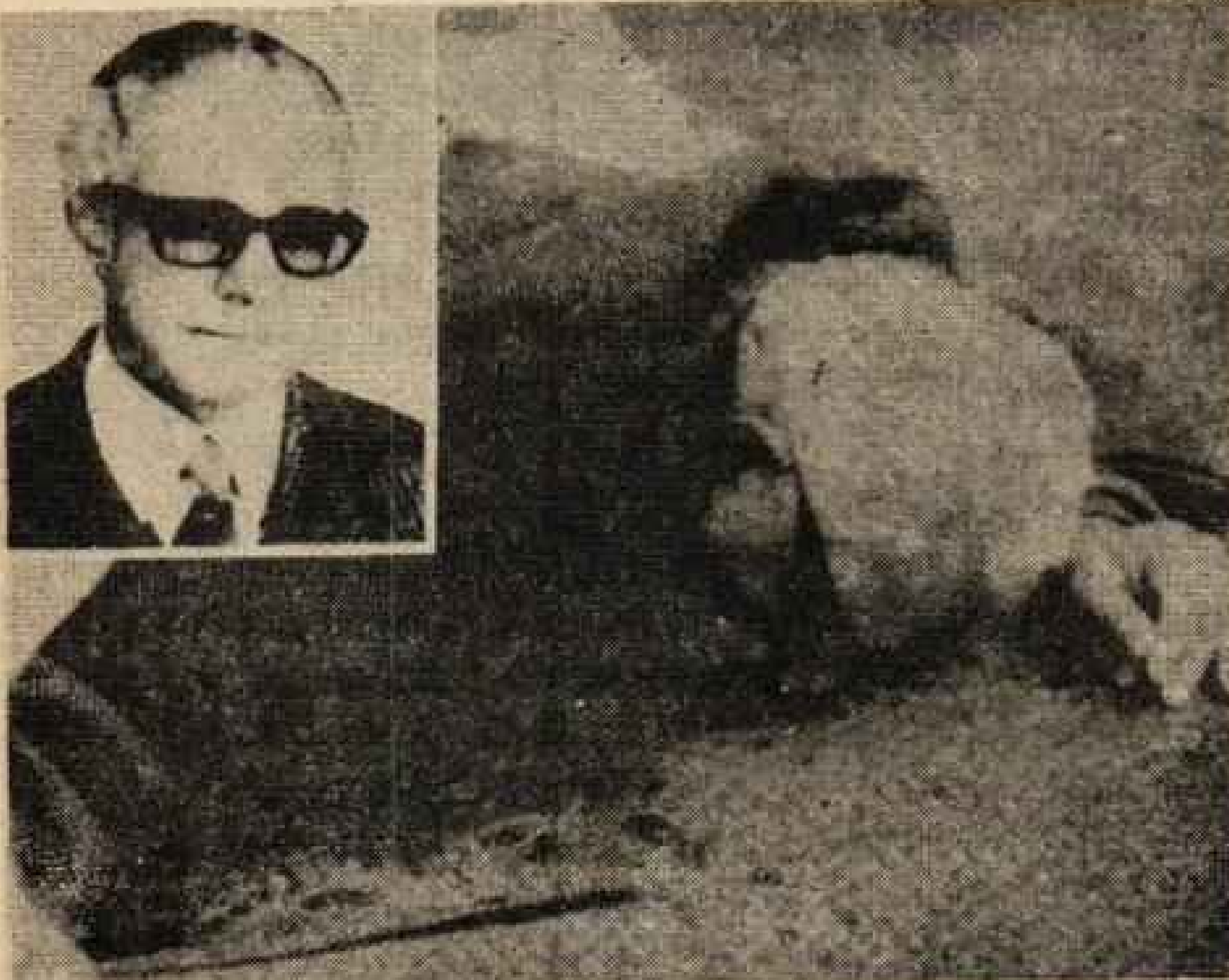
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINDA TERÖR VE KIYIM

- *10 Kasım 1979 — Eğitim-öğretim hizmetleri sınıfı personelinin ataması ve yer değiştirme yönetmeliği yürürlüğe girdi.*
- *11 Kasım — Kapatılan Meslek Yüksek Okullarının öğrencilerinin Ankara Meslek Yüksek Okuluna nakledilecekleri açıklandı.*
- *Öğretmen ve öğrencilerin devlet tiyatrolarına ücretsiz girecekleri açıklandı.*
- *14 Kasım — "Çocuk Gelişimi ve Bakımı" dalı mezunlarından Almanya'ya 150 okul öncesi eğitim yardımcısı gönderileceği açıklandı.*

- 15 Kasım — "Tüm kamu yönetimleri ve kamu görevlileri ile ilgili işlerde tayin, izin işleri, disiplin, kadro ihsas ve değişiklik işlemleri Başbakanlık genelgesiyle geçici olarak durduruldu.
- 17 Kasım — Yeni atanan öğretmenlerin göreve başlama tarihi 15 Aralık'a ertelendi.
- 1 Aralık — CHP ağırlıklı hükümetin yaptığı öğretmen nakillerinin geçersiz sayılacağı açıklandı.
- 10 Kasım'da yürürlüğe giren "Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği"nin yürürlük tarihi 1 Haziran 1980 tarihine ertelendi. Açıklamada yeni yönetmeliğin atama ve nakilleri güçleştirdiği hususu da yer alıyordu.
  Danıştay, İstanbul ve Eskişehir Milli Eğitim Müdürlerinin geçici görevle Ankara'ya çağrılıp yerlerine vekaleten atama yapılması işlemlerini durdurdu.
- 6 Aralık — Atama ve yer değiştirme yönetmeliğini değiştirmek üzere oluşturulan komisyonun başına Ayvaz Gökdemir getirildi.
- 7 Aralık — Milli Eğitim ve lise müdürleri arasında atamalar yapıldı. Gaziantep Milli Eğitim Müdürlüğüne atanan Aslan Akkılıç, Uşak Milli Eğitim Müdürü iken tabanca taşımaktan 10 ay ceza almış ve cezası tecil edilmişti. Danıştay görüşünde Aslan Akkılıç'ın cezası tecil edilmiş olsa dahi görevine son verilmesi gerektiği belirtilmişti.
  Zonguldak Milli Eğitim Müdürlüğüne yeni atanan Polat Aygün hakkında da ortaokul müdürlüğü yaptığı sıralarda özel dershane açmaktan soruşturma açılmıştı. Soruşturma gerekçesinde Aygün'ün dershanesine devam etmeyen öğrencileri sınıfta bıraktığı iddiası da yer alıyordu.
  Manisa Milli Eğitim Müdürü Ahmet Önal'ın yerine Hür-Der Manisa şubesi başkanı Mehmet Kuş vekaleten atandı.
  Rize Milli Eğitim Müdürü Ferde Kartay'ın yerine Mehmet Zenginbaş atandı. Zenginbaş'ın Atatürk düşmanlığından yargılandığı haberi de basında yer alıyordu.
- 7 Aralık — Özlük İşleri Genel Müdürlüğünde personel şube müdürü Lokman Gündoğdu, Atama Şube Müdürü Erol Savurgaç, sicil şube müdürü Zeki Yelkoğan görevlerinden alındılar.
- 8 Aralık — İlköğretim Genel Müdürü Hüsnü Cila görevinden alındı.
- 9 Aralık — MTTB, okullarda "Asr-ı Saadet Tarihi" ile "Kur'an Dili" derslerinin okutulmasını istedi.
- 11 Aralık — Milli Eğitim Bakanlığına giriş-çıkışlar denetim altına alındı. Bakanlık memurları saldırıya uğradı, dövüldü. Bakanlık koridorlarında silahlı sağcı gruplar gösteri yapti. Saldırıyı göze almadan MEB'na gidilemediği bildiriliyor.
- 12 Aralık — Öğretimlerine devam etmedikleri için kaydı silinen öğretmen lisesi öğrencilerinin öğrenimlerini isterlerse sürdürebilecekleri açıklandı.
- 18 Aralık — Başbakan Milli Eğitim Müdürleri ile toplantı yaptı. Bursa Milli Eğitim Müdürü Osman Zeki Kurt ve Kırşehir Milli Eğitim Müdürü Numan Dönmez toplantıdan çıkarıldı.
- 18 Aralık tarihli bir genelge ile Eğitim Enstitülerinde kaydı silinen öğrencilere yeniden okuma hakkı verildi.
- MEB Müsteşarı İlhan Özdil görevinden alındı. Yerine Abdullah Nişancı getirildi.
- Özlük işleri genel müdürü Fethi Esendal görevinden alındı. Yeni Genel Müdürlüğe Mustafa Özkan atandı.
- Talim Terbiye Başkanlığına Abdurrahman Demirtaş getirildi.
- Orta Öğretim Genel Müdürlüğüne Kenan Kolukısa atandı.
- Yayımlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürü Şerif Baykurt görevinden alındı. Yerine Orta Öğretim eski Genel Müdürlerinden Ahmet Erdoğan getirildi.
- Fikri Yanıkömeroğlu Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğüne atandı.

4

DOĞANAY VE TÜTENGİL



21 Kasım günü Prof. Ümit Doğanay İstanbul'da evinin önünde öldürüldü. Prof. Doğanay ilerici ve demokrat kişiliği ile tanınıyordu. Faşist katiller tarafından kurşunlanan, ancak öldürülemeyen bilim adamı Server Tanilli'nin deyimiyle; *"Doğanay, bizde yepyeni bir anlayışın hukukçularındandı. Kanun maddelerini yurt ve dünya gerçeklerinden soyutlamamak; onları, o gerçeklerin ışığında ele almak, en adil, ama aynı zamanda en gerçekçi ve çağdaş yoruma ulaşmak... Böyle bir yoruma ulaşmak için de, (Doğanay) gün geldi kültürün diğer alanlarına taştı: Sosyoloji ve tarihin içine -sırasında bunların derslerini verecek denli- dalması bu yüzdendir. Sonuçta, 'akdin inikadı ânı' ya da 'kefile kefil' olanın hakları ve borçları ile uğraşmayı 'uzmanları'na bıraktı. 'Kıyı yağması'nı önlemenin yollarından, eğitim ve üniversite sorunlarına değin yığınla sosyal sorunun içine daldı."*

Düşünce özgürlüğüne yürekten inanan Doğanay'ın faşist kurşunlara hedef olması -kuşkusuz- bir rastlantı değildi.

* * *

Doç. Dr. YAVUZ, Prof. KARAFAKİOĞLU, Doç. Dr. CÖMERT, Y. Prof. Dr. BULUT, Prof. Dr. ÜNSAL, Prof. Dr. DOĞANAY...

Ve Prof. Doğanay'ın öldürülmesinden 17 gün sonra 7 Aralık günü Prof. Dr. Cavit Orhan TÜTENGİL öldürüldü. Faşizmin öldürdüğü bilim adamları artık uzun listeler oluşturuyor.

Türkiye'de sosyolojininköşe taşlarından sayılan "Az gelişmenin sosyolojisi" ve ölümünden sonra "Yaşayan Tütengil" sergisini dolduracak kadar nice değerli eserin yaratıcısı Tütengil,evinden otobüs durağına yürürken faşist çetelerin çapraz ateşine düştü.

Cenaze töreni 9 Aralık günü olaylı geçti. Büyük kitle gösterilerinden korkan siyasal iktidar töreni engellemek İstanbulluların tek ses halinde faşist cinayet şebekelerini lanetlemesini önlemek için tüm tedbirleri aldı. Törene olağanüstü sınırlamalar kondu. Halkın, öğrencilerin ve yakınlarının törene katılmaması için barikatlar kuruldu. Törene katılmak üzere gelen binlerce öğrenci ve halk, kapatılan yol kavşaklarında saatlerce bekletildi. Alana sokulmadı.

Cenazenin ardından yürümek isteyen Tütengil'in birinci derecedeki akrabaları dipçiklendi. Olaylar sırasında 2 kişi öldü, 8 kişi yaralandı. TRT programcısı yazar Ümit Kaftancıoğlu yediği dipçik nedeniyle, Türker Acaroğlu kalp krizi geçirdiğinden hastanelik oldular. Törende yaptığı konuşma geniş yankılara yol açan İstanbul Üniversitesi rektörü Prof. Haluk Alp şunları söyledi:

"Bu yüce kuruluş susuyorsa yalnız yüceliğinden susuyordur. Bu suskunluk bazı kişileri ürpertmelidir. Eğer İstanbul Üniversitesi konuşursa, karşısında hiçbir güç duramaz.

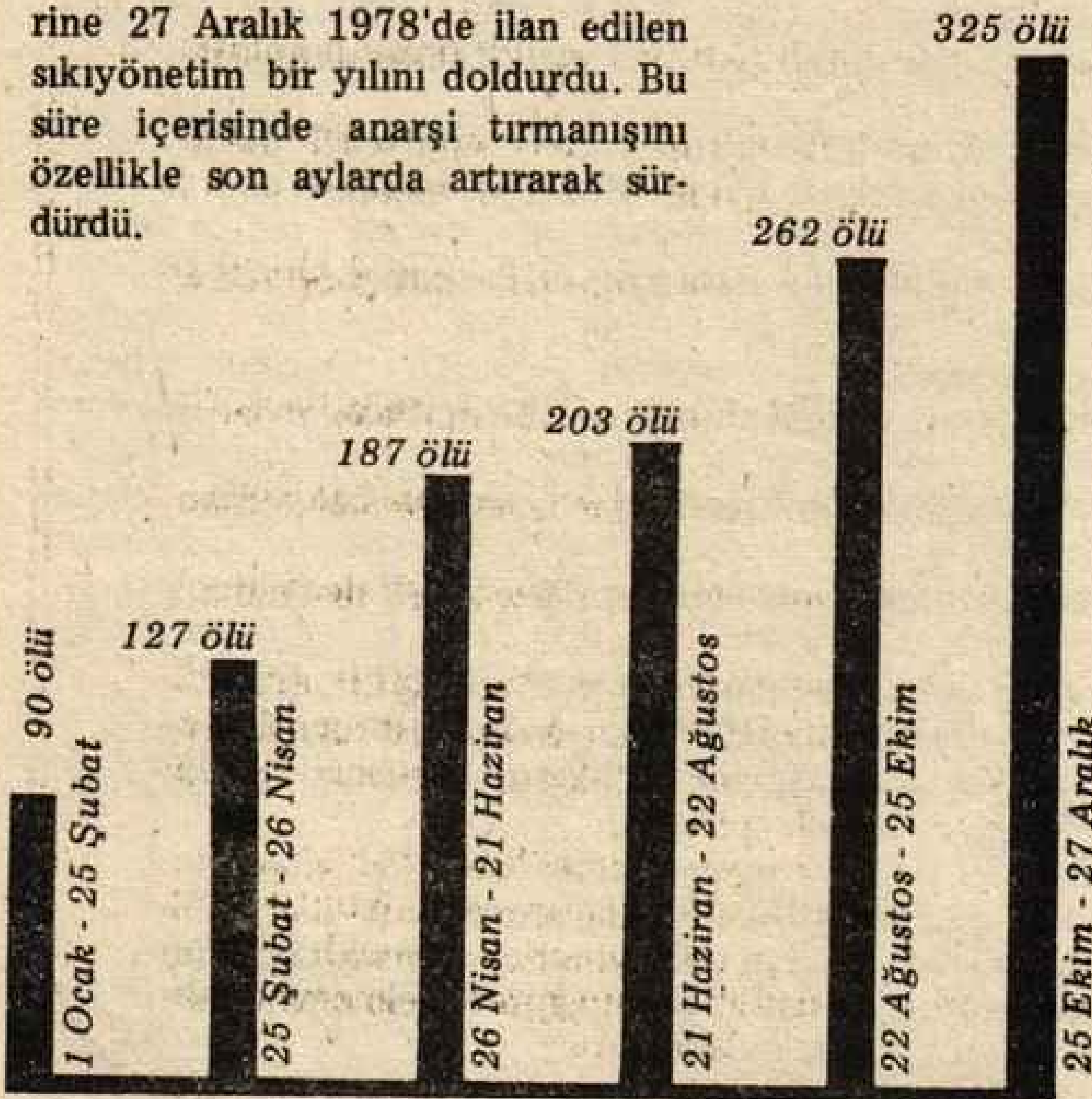
"Bütün Türk ulusuna buradan haykırıyorum; Türkiye'yi işgal edenler vardır. Türkiye yeraltından işgal edilmiştir. Bu işgalciler en kısa zamanda Türkiye'yi toprak üzerinden de işgal etmek düşüncesindedirler. Soruyorum, acaba Türkiye'den sorumlu olanlar bunu bilmiyorlar mı? Soruyorum; nicin bilmiyorlar? Eğer biliyorlarsa neredeler? Niçin Türkiye'yi toprak altından işgal etmiş olan bu cinayet yuvalarını kurutmuyorlar? Bilmiyorlarsa, bilmek zorundadırlar. Biliyorlarsa görevlerini yapmak zorundadırlar."

Sözün burasında Tanilli'yi hatırlamamak mümkün değil. Doğanay ve Tütengil'in ardından şöyle sesleniyor;

Doğanay'ın Tütengil'in bekledikleri var şu anda.
Yalnız onların mı?
Faşist vahşete kurban verdiğimiz tüm bilim adamlarımızın, aydınlarımızın, halktan insanlarımızın...
Ağıt mı? Hayır!
Bu faşist vahşete son vermek, durdurmak bu kan selini.
Kim yapacak bunu?
Demokrasinin amansız düşmanları, faşizme yataklık edenler, emperyalizm işbirlikçileri mi?
Elbette hayır!
O halde?
O halde, ey Türkiye'nin tüm antifaşist, demokratik ve devrimci güçleri, birleşiniz!
Bu görev de sizin.

5 ORTALAMA ÖLÜ SAYISI
(1 Ocak - 25 Şubat 1979) aralığına göre
YÜZDE İKİYÜZ ALTMIŞ ARTTI

Kahramanmaraş soykırımı üzerine 27 Aralık 1978'de ilan edilen sıkıyönetim bir yılını doldurdu. Bu süre içerisinde anarşi tırmanışını özellikle son aylarda artırarak sürdürdü.



i VE CİNAYET LİSTELERİ...

ÜGD'nin İstanbul'daki lokallerinde yapılan operasyonlarda çok sayıda silah ve cephane ile birlikte öldürülmek istenen kişilerin listesi bulundu.

Operasyonu yöneten polis yetkililerinin 27 Aralık günü yaptığı açıklamaya göre, Ülkücü Gençlik Derneği'nde, öldürülecek kişilere ait isimlerin bulunduğu 40'a yakın beyaz zarf ele geçirilmiştir. Bunlardan bir bölümünün içinde adları çıkanlar şunlardır:

"İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Haluk Alp, Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya, Doç. Bülent Tanör, yazar Aziz Nesin, İstanbul Barosu Başkanı Orhan Apaydın, Behçet Kemal Çağlar Lisesi Felsefe Öğretmeni Kürşat İstanbullu ve biri müdür üç polis ile Etiler Karakolunda görevli bütün polisler."

Öldürülecekler arasında, bu kişilerin dışında bazı öğretim üyelerinin, yazarların, hukukçuların da bulunduğunu belirten güvenlik yetkilileri, operasyon sonunda, planlanan cinayetlerin açığa çıkarıldığını böylece bir dizi cinayetlerin bir bakıma önlendiğini söylemişlerdir.

6

GAZİ EĞİTİM ENSTİTÜSÜNDE AP'Lİ BAKANIN "ÜLKÜCÜ TEZGAHLARI"

Milli Eğitim Bakanlığı hazırladığı yeni bir onayla 20 Aralık 1979 günü tüm Eğitim Enstitülerinde öğretimi 11 Ocak 1980 gününe kadar durdurmaya karar vermiştir. Bu süre içinde Enstitülerin Yönetici ve öğretmenleri görevlerinden alınıp yerine ülkücü öğretmen ve yöneticiler atanacaktır. Yeni alınacak ülkücü öğrencilerle okullar işgal edilip ele geçirildikten sonra yeniden, açılabilirlerse öğretime açılacaklardır.

Milli Eğitim Bakanlığındaki komando namıyla tanınan ekip, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının okulları açık tutarak öğretime devam etme eğilimine rağmen ve olaysız ve kavgasız süren öğretimi durdurup dokuz bin öğrenciyi dışarı atarak anarşi ve terör ortamı hazırlayıp Sıkıyönetimi başarısız gösterme çabası içindedirler.

Bu ülkücü komando takımı gerekçe olarak Gazi Eğitime bir milliyetçi öğrenci kitlesinin devam edemediğini öne sürmektedirler. Oysa gerçek hiç de öyle değildir. İşte gerçeğin sayısal dökümü:

Gündüz Bölümüne devam etmesi gereken öğrenci	5134
Sürekli devam eden	4769
Devam etmeyen	365

Bu 365 kişinin bir kısmı can güvensizliğinden, bir kısmı herhangi bir işte çalıştığı için işyerinden izin alamayıp devam etme olanağı bulamadığından, bir kısmı da Gazi Eğitime kaydolduktan sonra başka yüksek okullara gidenlerdir.

Gece bölümüne devam etmesi gereken öğrenci sayısı	4824
Sürekli devam eden	3809
Devam edemeyen	1015

Bu 1015 kişi gece bölümü öğrencisidir. Kimisi memur, kimisi işçi olarak çalışmaktadır. Gece bölümü kaldırılıp gündüze alındığından işyerlerinden izin alamayarak okula devam edememektedirler. Bunlardan 318 öğrenci dilekçe ile başvurup okulu dışarıdan bitirme statüsüne geçmiştir. 331 öğrenci de üstüste iki yıl devam edemeyerek Enstitü Yönetmeliği gereğince kaydı silinmiştir. Ve şimdi de AP'li Milli Eğitim Bakanı tarafından yeniden öğrenciliğe döndürülmüşlerdir. 17 öğrenci okuldan bir yıl uzaklaştırma, 54 öğrenci okul değiştirme ve 8 öğrenci ise sürekli uzaklaştırma cezası almıştır.

Böylece dilekçe vermedikleri halde okula devam edemeyen ve neden devam etmedikleri bilinmeyen öğrenci sayısı 278'dir.

SONUÇ:

Gazi Eğitime Gece ve Gündüz Bölümü olarak

1. Devam etmesi gereken öğrenci sayısı	9958
2. Devam edemeyen öğrenci sayısı	643

a) Bu 643 öğrencinin çok az bir kısmı can güvensizliğinden devam edemezken, büyük bir kısmı da Gazi Eğitime kaydolup sonradan başka Yüksek Okullara gitmiş ya da okumaktan vazgeçmiştir.

b) Gazi Eğitimdeki devam ve devamsızlığa ilginç örnekler.

CHP Milletvekili Memduh Ekşi'nin Fen Bölümündeki oğlu Fatih Can Ekşi kayıtlı fakat devamsızdır. (Şimdi bu ülkücü olduğu için mi devamsızdır?)

MHP Grup Başkanvekili Faruk Demirtola'nın yeğeni Mustafa Demirtola I. ve II. sınıfa CHP zamanında devam etti. III. sınıfa geçti fakat AP yönetimi iş başına gelince devam etmedi. (Maksat devamsız görünüp okulu işgale hazırlanmak)

MHP Yozgat il yöneticilerinden Ahmet Bacanlı İlgilizce Bölümüne devam edıp III. sınıfa geçti fakat AP yönetime geldikten sonra devamı bıraktı.

AP Genel Sekreteri Nahit Menteşe'nin kızı Gülay Menteşe,

AP Ordu Milletvekili Kemal Şensoy'un kızı Gülgün Şensoy İngilizce bölümü III. sınıftalar ve halen devam etmektedirler.

Ayrıca AP'li eski Milli Eğitim Bakanlarından Ali Naili Erdem'in kızı Emine Erdem de halen Fransızca Bölümü III. sınıftadır ve devam etmektedir.

3. Ecevit yönetimi sırasında Gazi Eğitim Enstitüsünden Mektupla Öğretim öğrencileri de dahil olmak üzere 16.808 öğrenci mezun olmuştur.

4. Milli Eğitim Bakanı Fersoy'un ülkücülere çıkardığı aftan yararlandırılan ve Gazi Eğitim Enstitüsüne kayıt yaptıranların sayısı 189'dur. Bunlardan 111'i güvensizlikten değil başka nedenlerle kayıtları silinenlerdi. Aftan yararlanmak isteyenlerden 800'ünün okulda zaten öğrenci oldukları, 484'ünün de mükerrer dilekçeler ve zuladan öğrencilik kazanmak isteyenlere ait olduğu anlaşıldı.

5. Son MC hükümeti döneminde Gazi Eğitim Enstitüsüne öğretmen atanmak üzere 12 ülkücü-komando bulunabildi. Bunların, CHP ağırlıklı hükümet tarafından, çeşitli saldırı olaylarına karıştıkları iddiasıyla görevden alınanlar olduğu ve haklarındaki soruşturmaların adli ve idari yönden sürmekte olduğu anlaşıldı. Bu on iki kişiden sadece altısı polis nezaretinde göreve başlatılmış olup göreve gelmemektedirler. Bir tanesi de işlediği bir suçtan dolayı Bakan Fersoy tarafından açığa alınmıştır.

KISA – KISA

30 Kasım – Mamak Askeri Cezaevinde tutuklu bulunan TÖB-DER Genel Başkanı G. Gazioğlu ve 4 arkadaşı ile görüşmek isteyen ilerici 4 avukat, tutuklu faşistlerin saldırısına uğradı. Saldırı sonucu Avukat Halit Çelenk, Orhan Küreli, Hürriyet Alpan ve Gülten Akın çeşitli yerlerinden yaralandı. TÖB-DER avukatları ile Çağdaş Hukukçular Derneği yöneticileri 1 Aralık günü ortak bir basın toplantası düzenleyerek olayı anlattılar. Halit Çelenk özetle şunları söyledi:

'Görüşme başlarken, görüşme yerinde hazır bulunan 10 - 15 görevli askeri komando eriyle, tutukevi görevlisi subay, astsubay ve gardiyanlar saldırı sırasında görüş yerini terkederek, dışarı çıkmışlar ve avukatları saldırganlara karşı korumasız bırakmışlardır.

"Avukatlar kendi çabaları ile canlarını kurtarmak için saldırılar altında çıkış kapısına doğru koşmuşlar, ancak kapının kapalı olduğunu ve cezaevi görevlilerinin dışarıdan saldırıyı seyrettiklerini görmüşler, yine kendi çabaları ile kapıyı açarak kendilerini dışarıya atmışlardır.

"Saldırının yukarıda açıklanan oluş tarzı, saldırganların kovuşlarında kilitli olması gereken birçok kapıları ve nöbetçileri aşarak görüşme yerine kadar gelmeleri, saldırı esnasında tüm cezaevi personelinin salonu terkederek görevlerini yapmamaları ve bunlar dışında saldırının önlenmesi için hiçbir tedbire başvurulmaması, olayın bir tertip olduğu kanısını uyandırmaktadır."

DEMİREL FRANSA VE DANIŞTAY

Başbakan Demirel 8 Aralık günü düzenlediği basın toplantısında Danıştay kararları konusunda şunları söyledi:

"Ferdin hukuku elbette korunacak ama kamunun hukukunu kim koruyacak? Ferdin hukukunu korurken kamu hukuku ne olacak? İcranın eylem ve işlemleri ile ilgili karar alınmasına kim karar verecek mesele burada. Fransız Danıştayı yüz yılda sadece 5 tane yürütmeyi durdurma kararı aldı. Biz henüz göreve başladık. Keyfi idareye karşıyım ama hangi kadro ile yürüteceğiz? Biz gadretme peşinde değiliz, gadre uğrayanları koruyacağız. Danıştayın icrayı işlemez hale getirme ön niyetini kabul etmiyorum."

Baskı yasaları tezgahlanırken Fransa'yı örnek almak "gülünç" oluyor.

Sayın Demirel'in bir de Fransa'da bir ayda 10 bin kişinin görevden uzaklaştırılıp uzaklaştırılmadığını, 15 günde 20 bin kişinin sürülüp sürülmediğini, birkaç günde tüm vali, emniyet ve milli eğitim müdürlerinin değiştirilip değiştirilmediğini araştırması yararlı olmaz mı?



Gerici basın ve azınlık hükümeti yetkilileri tüm Anayasal hak ve kuruluşları hedef alır, "Danıştay'ın yürütmenin üstüne çıktığını" ileri sürerek çalışanların yasal güvencelerini ortadan kaldırmak isterken,Danıştay Genel Kurulunca Danıştay Başkanlığına seçilen Danıştay 13. Daire Başkanı Ragıp Tartan bu görüşlere katılmadığını 27 Aralık günü bir gazete muhabirine şöyle açıklıyordu:

"Bazı çevrelerce öne sürüldüğü biçimde, Danıştay'ın yürütmenin üstünde olduğu düşüncesine katılmıyorum. Anayasa, yasama, yürütme ve yargı güçlerinin ödev ve yetkilerini açıkça belirlemiştir. Danıştay Anayasa çerçevesinde kendisine verilen görevleri yerine getirmektedir."

TRT Genel Müdürlüğüne Doğan Kasaroğlu atandı. Genel Müdür Taşer 300.000 TL aylıklı Federal Almanya Basın Yayın Temsilcilikleri Koordinatörlüğüne razı olarak istifa edince, Kasaroğlu'nun atanmasına hiçbir engel kalmadı. 13 Aralık'ta Aytekin Yıldız ve Faruk Güvenç TRT Yönetim Kurulundaki görevlerinden alınarak yerlerine Mukbil Özyörük ile Fahir Armaoğlu atandı.

15 Aralık'ta TV Haber Müdürü Esen Ünür, Müdür Yardımcısı Selim Esen, Haber Merkezinden Aycan Giritlioğlu, Altan Asa, Okay Göçer ve TV spikerlerinden Erkan Oyal ile Şengül Karaca görevden alındı.



NECATİGİL ÖLDÜ

8

Emekli öğretmen, şair ve yazar Behçet Necatigil, bir süredir tedavi edilmekte olduğu Cerrahpaşa Hastanesinde 13 Aralık günü öldü. 1916'da İstanbul'da doğan Necatigil, Kars Lisesinde başladığı edebiyat öğretmenliğini çeşitli liselerde sürdürdü. Evli iki çocuk babası olan Necatigil, İstanbul Eğitim Enstitüsünde öğretmen iken 1972'de emekliye ayrılmıştı.

TÜRKİYE'DE 4,5 MİLYON PROBLEMLİ, YARIM MİLYON GERİ ZEKALI ÇOCUK VAR!...

"Çocuğun ruhsal sorunları ve yetiştirilmesi" konulu toplantı yapıldı. 15 Aralık günü Şişli Terakki Lisesinde, Çapa Çocuk Psikiyatrisi Kliniği doktorlarının ve öğrenci velilerinin katılımıyla gerçekleştirilen ve ülkemizdeki 20 milyon çocuk nüfusunun içinde 4,5 milyon problemli ve yarım milyon geri zekalı çocuğun bulunduğu bildirilen toplantıda, bu çocuklarla ilgilenen kuruluşların çok yetersiz olduğuna değinildi. Çocuk psikiyatrisi kliniklerinin çok yetersiz doktor ve ünite ile hizmet gördükleri, öte yandan polisin her gün en az 6'sını yakaladığı suçlu çocukların eğitimi ile ilgilenecek tek bir resmi kuruluşun olmadığı belirtildi.

Durumu Dünya Çocuk Yılı'nı "Bugünün küçüğü, yarının büyüğü" edebiyatıyla geçiştirenlerin ilgisine sunuyoruz.



Askeri Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 141 - 142'nin sıkıyönetim kapsamında olduğuna, Uyuşmazlık mahkemesi, silah kaçakçılığı davalarında sivil mahkemelerin görevli olduğuna karar verdi. Uyuşmazlık mahkemesi kararı 3'e karşı 4 oyla alınıyor. Biri Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı olan üç üyenin karşı oy yazısında şöyle deniyor:

> *"Anayasa'nın 124. maddesinde tanımlanan yaygın şiddet eylemlerini silah kavramından ayrı olarak düşünmeye olanak yoktur. Çünkü şiddet eylemlerinin en etkin aracının silah olduğu bilinen bir gerçektir. Anayasa'nın 124. maddesinde öngörülen bu tür suçların işlenmesinde, neden kadar, suçun işleniş yöntemi silahın gücü ve etkinliği cephanenin adedi de o suçun hür demokratik düzene veya temel hak ve hürriyetlere yönelik olarak işlenmiş yaygın şiddet eylemleri ile genel ve ortak amaç içinde bağlantısını ortaya koyacak bir öğe niteliğinde ele alınmasını gerekli kılar. Gerçekten bu yön gözden kaçırılarak şiddet eylemlerini besleyen külliyetli miktardaki mermiyi ya da silahı kaçırırken yakalanma eylemini şiddet eylemleri ile genel ve ortak amaç içinde bağlantısı olmayan adi kaçakçılık olayı saymak mümkün değildir." (17 Aralık Cumhuriyet)*

Uyuşmazlık Mahkemesinin bu kararından sonra silah kaçakçılarıyla ilgili davalara sivil mahkemelerde bakılacaktır. Elkonulan davada teröristler ile silah kaçakçıları arasında "gaye birliği" saptanırsa, bu durumda dava Sıkıyönetim Mahkemelerince görülecektir.



ŞADİ ÇALIK ÖLDÜ

Ünlü heykeltraş Şadi Çalık 24 Aralık 1979 günü öldü. Yurdun dört bucağına dağılmış eserleri, onun güçlü kişiliğini ve dost sıcaklığını uzun yıllar yaşatacak.

H İ. DİNAMO'NUN 50. SANAT YILI KUTLANDI

Şair yazar Hasan İzzettin Dinamo'nun 50. sanat yılı ve 70. yaş günü için 24 Aralık 1979 günü Harbiye Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu salonunda bir toplantı yapıldı. Geniş bir kalabalık tarafından izlenen törende Dinamo'nun yaşamı ve sanatı üzerine çeşitli konuşmalar yapıldı. Açış konuşmasını yapan Aziz Nesin daha sonra H. İzzettin Dinamo ile kısa bir söyleşi yaptı.

8 Aralık 1979 günlü Tercüman gazetesinde Reha Oğuz Türkkan ise, daha önce Hasan İzzettin Dinamo ile TRT'de yapılan söyleşiyi ele alarak "TRT İşi Azıttı!" başlığı altında büyük yazar ve ozan Dinamo ile TRT hakkında aşağıdaki yargılara varıyordu:

"1935'ten beri, ihtilal, devrim, isyan, kutsal isyan diye sayıklayan, 'vurun, asın, kesin!' diye terör buyrukları savuran ve günümüz militanlarının ruhlarına ilk cinayet zehrinin tohumlarını akıtan Hasan İzzettin Dinamo, işte TRT'nın tanıtmak için, övmek için can attığı 'edebiyatçımız'dır.

"Bugünkü katliam ve acımasız komünizm ortamında, bu militan nesilleri hazırlayanları ve kışkırtanları ekranlarda milyonlara takdim etmek, sorumsuzluğun, belki de vatan ve anayasa hainliğinin son perdesidir.

"Bu perde, bu ekran değişmelidir artık."



BAŞTÜRK'ÜN AÇIKLAMASI



DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, 27 Aralık'ta yazılı bir açıklama yaparak, son günlerde çok sayıda kişinin gözaltına alınmasını eleştirmiştir.

"Ülkeyi hapishane haline getirerek yöetemezsiniz. Marş söyleyenleri gözaltına almak marifet değildir. Marifet faşist katilleri yakalamaktır."

Baştürk yazılı açıklamasında, iktidarın faşist katilleri cezaevlerinden kaçırdığını, silah kaçakçılarının üzerine gidemediğini, buna karşılık ilerici ve devrimcileri cezaevlerine soktuğunu, böylece ateşle oynadığını belirtmiş ve özetle şöyle demiştir:

"Türkiye toplumu ülkeyi hapishane haline getirerek yönetmek isteyenlerle mücadele etmekte yeterli tarihsel deneye sahiptir. Demokrasiden yana, ulusal bağımsızlıktan yana, faşizme, emperyalizme ve şovenizme karşı tüm örgüt, kuruluş ve tek tek kişilere bugün önemli tarihsel sorumluluk ve görevler düşmektedir."

●

Öğretmen kıyımını yeterli bulmayan Ali Rıza Alp 29 Aralık günü Tercüman'daki köşesinden "telefon" ediyor:

—Alo! Alo Ankara! Alo! Alo İzmir! Bölgenizde TÖB-DER hareketi olmadı mı? Bugüne kadar boykota katılan öğretmenlerin ifadeleri tamamlandı mı? Ankara'da da, İzmir'de de Milli Eğitim Teşkilatı yok mu? Aynı kanunlar yürürlükte değil mi? Niçin ve neyi bekliyorsunuz?

Daha sonra bu telefonun cevabı geldi. Hem de sadece Ankara ve İzmir'den değil. Yurdun dört bucağından 5000'i aşkın öğretmene işten el çektirildi. Baykuş karanlığı artırmak için ötermiş. Ötmese karanlık gecikecek diye telaşlanırmış. Karanlık için baykuşla yarışanlar var. Ama bu karanlık, tüm baykuşlar güneş ışığına çıkarılarak ergeç dağıtılacak...

●

CHP İçel Milletvekili Süleyman Şimşek ve 20 arkadaşı Demirel azınmık hükümetinin öğretmenlere yaptığı baskılar nedeniyle Milli Eğitim Bakanı Orhan Cemal Fersoy hakkında meclis soruşturması açılmasını önermişlerdir.

Önergede özetle şu görüşe yer verilmiştir:

"İstila ordularının bile Türk öğretmenlerine reva görmediği aşiret düzenlerinde bile rastlanmayan çağdışı uygulamalar sonucunda Milli Eğitim Bakanlığı'nda yüzlerce öğretmen görevinden alınmıştır. Büyük bir hırs ve kin, nefret içinde eğitim kadrolarını işgal eden gözü dönmüş militanlar, devleti işgal eylemine girişmişlerdir. Milli Eğitim Bakanlığı silahlı ve sopalı saldırganlar tarafından işgal edilirken işgal olayı Milli Eğitim Müdürlüklerinde de sürdürülmüştür.'

SERMAYE ALTIN YILINI YAŞARKEN ÜCRETLERİN DONDURULMASINI İSTİYOR!...

Memur maaş katsayısının 1980 mali yılında 22 olacağı açıklandı. Böylece memur maaşları birkaç yüz lira artmış olacak. Bu "ihsan"a ek olarak gene 1980 mali yılında doğum yardımının 500 TL'dan 1.000 TL'ye, fazla çalışma ücretlerinin (10-30) TL'dan (15-50) TL'ya çıkarılacağı ve ders ücretlerinin % 25 artırılacağı açıklandı. Bu açıklamadan 10 gün sonra yapılan bir araştırmadan, asgari ölçülerle yaşayabilmek için üç çocuklu bir ailenin günde 695 TL'ye ihtiyacı olduğu saptanıyordu. Yani ayda net 21 bin lira... Ne var ki bu inceleme daha Aralık ayı içinde eskidi O zaman 150 TL olan et fiyatları şimdi 250 TL'yi aştı.

Araştırma aynen şöyle:

Üç çocuklu bir ailenin asgari ölçülerle yaşayabilmesi için günde 695 lira harcaması gerektiği saptanmıştır. Asgari ücret komisyonunun esas aldığı tüketim kalıplarına göre yapılan bu belirlemede, salt beslenme harcaması olarak 331 liraya gereksinim duyulmaktadır.

Son olarak Mayıs ayında yeniden saptanan ve 180 lira olarak belirlenen asgari ücretlerin fiyat artışlarının yüzde 80'i bulması karşısında yeniden ayarlanması gereği ortaya çıkmıştır. Yapılan hesaplamada hiçbir lüks harcama bulunmamakta ve tüm harcamalar asgari ölçüler içinde ele alınmaktadır. Geçtiğimiz hafta yağa zam gelmesi öncesi 671 lira olarak saptanan harcama gereği son zam ile birlikte 24 liralık bir artış göstererek 695 liraya ulaşmıştır.

331 liralık beslenme harcaması içinde en büyük payı et, süt ve lahana oluşturmaktadır. Üç çocuklu bir ailenin günlük et gereksinimi beslenme kalıplarına göre 720 gramdır. Buna göre ortalama 150 liradan et harcaması 108 lirayı bulmaktadır. İkinci önemli harcama kalemi süttür. Günlük gereksinim 2100 gram üzerinden harcama 52.50 TL'yi bulmaktadır. Bu arada yakın yıllara kadar yoksul mutfaklarının önemli bir beslenme aracı olan lahanada gereksinim 1,2 kilo olduğundan harcama kilosu 30 liradan 36 lirayı bulmuştur.

Asgari ücret harcamaları içinde dikkat çekici bir başka gelişim ise meyve ve sebze fiyatlarında görülen büyük artışlara koşut olarak asgari harcamalarda oluşturduğu büyük paylardır. Bunun dışında ekmek fiyatlarının artması sonrası günlük ekmek harcaması 17,84 liraya yükselmiştir. Yine bir başka önemli gıda maddesi peynir de günde 120 gram tüketim yapabilmek için 14.40 lira harcama yapılması gerekmektedir.

Beslenme harcamasına kabataslak olarak yüzde 10 olarak hesaplanan taşıma ve pişirme masrafı eklenmektedir. Bu gider 33,15 lira olarak hesaplanmaktadır. Beslenme dışı harcamalar hiçbir lüks harcama yapılmadan aynen beslenme harcaması kadar alındığında genel toplam 695 lira olarak bulunmaktadır. (11 Aralık 1979, Cumhuriyet)

Yeni yıla girerken "Hepimiz üzerimize düşen vazifeyi yapalım. Bu güzel memleketi elbirliği ile bir an evvel bu badireden kurtaralım" diyen "montajcı başı" Vehbi KOÇ, şöyle devam ediyor: "Memleket mukadderatının söz konusu olduğu böyle bir devirde, fiyatlar, ücretler, kiralar ve temettüler belirli bir süre için dondurulmalıdır.'

"Ücretler dondurulsun" isteği sermaye sınıfının, 1971 yılından itibaren fiyat endeksi karşısında ücretleri sürekli gerileyen işçi-memurlar için bir "kara mizah" örneğidir. Ücretlerin rakamları artar, satın alma değeri kat kat azalırken, sayısal artmalar da önlenmek isteniyor.

Ticaret Bakanlığı İstanbul Geçinme Endeksinde yer alan rakamlar, evli ve 3 çocuklu sigortalı bir işçinin net ortalama günlük kazancının 1971'den bu yana Fiyat Endeksine göre nasıl gerilediğini açıklıyor. *(Yürüyüş, Sayı 249)*

ÜCRET FİYAT GELİŞMELERİ

Brüt Ortalama Günlük Kazanç

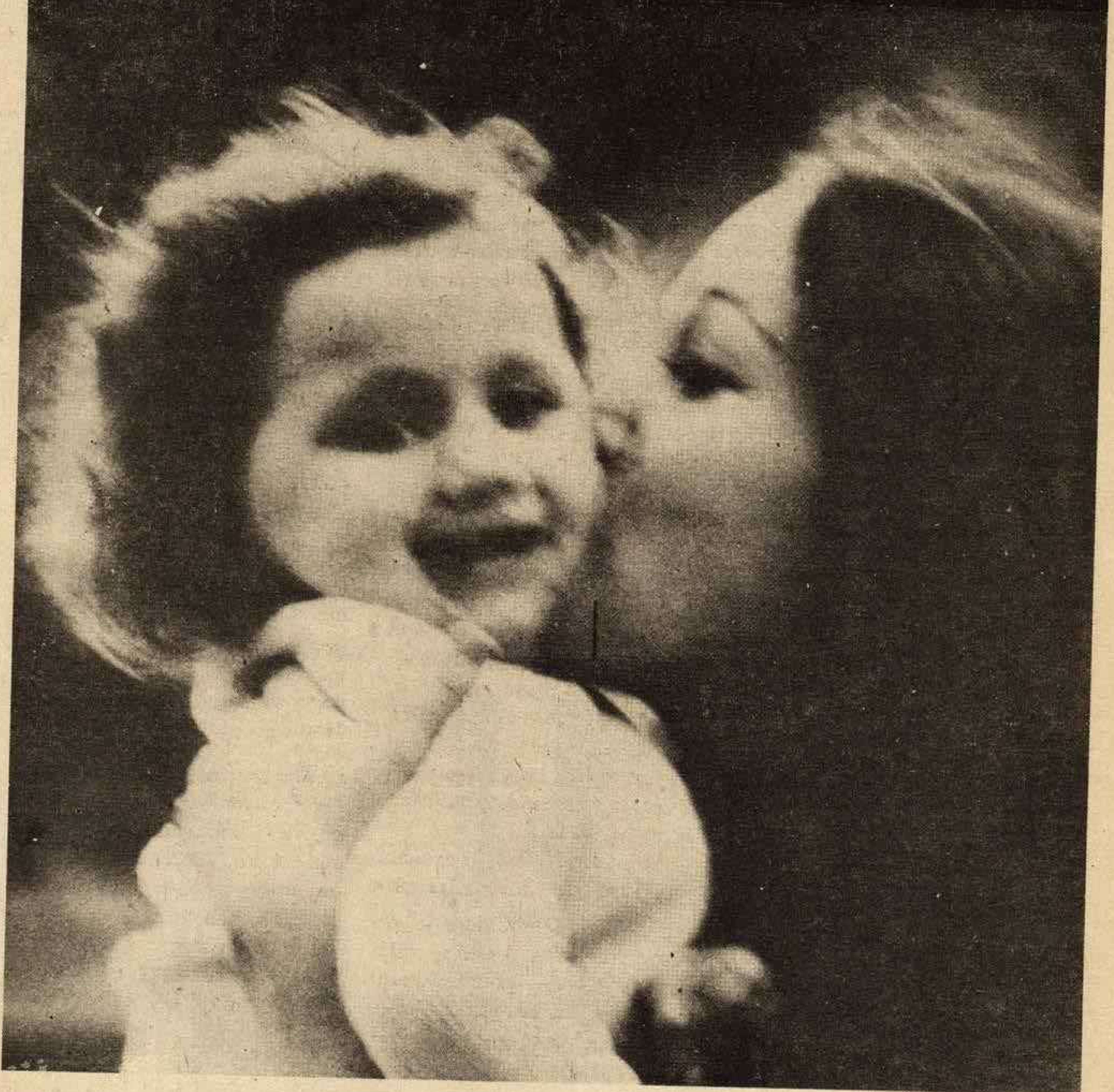
Yıllar	Ücret (TL)	Fiyat Endeksi (Puan)	Reel Ücret (TL)
1971	39,32	100,0	39,32
1972	43,88	115,4	38,02
1973	54,41	131,5	41,38
1974	68,26	163,0	41,88
1975	85,55	197,5	43,32
1976	115,30	232,0	49,70
1977	146,53	292,3	50,13
1978	207,93	473,2	43,94
1979 Ocak	210,44	579,6	36,31
Şubat	219,70	592,6	37,07
Mart	245,37	607,4	40,40
Nisan	245,93	638,3	38,53
Mayıs	272,14	666,5	40,83
Haziran	270,28	738,6	36,59
Temmuz	281,65	802,6	35,05
Ağustos	293,10	836,1	35,05

Net Ortalama Günlük Kazanç

Yıllar	Ücret (TL)	Fiyat Endeksi (Puan)	Reel Ücret (TL)
1971	31,70	100,0	31,70
1972	34,66	115,5	30,03
1973	41,27	131,5	31,38
1974	50,27	163,0	30,84
1975	59,47	197,5	30,11
1976	75,36	232,0	32,48
1977	92,06	292,3	31,49
1978	122,00	473,2	25,78
1979 Ocak	123,50	579,6	21,31
Şubat	127,58	592,6	21,53
Mart	139,15	638,3	21,80
Nisan	139,15	638,3	21,80
Mayıs	151,32	666,5	22,70
Haziran	150,37	738,6	20,35
Temmuz	154,98	802,6	19,31
Ağustos	159,68	836,1	10,10

ÇOCUKLAR İÇİN YENİ BİR EDEBİYAT YARATMA

Yılmaz ELMAS



Günümüze değin süren bir tartışma konusu, çocuk edebiyatı sorunu. Bu soruna eğilen ilgi duyan yazar, sanatçı ve eleştirmenlerimizin görüşleri üç grupta kümelenmektedir.

1. ÇOCUKLAR İÇİN EDEBİYAT,

2. ÇOCUKLAR İÇİN AYRI BİR EDEBİYAT OLAMAZ.

3. ÇOCUK EDEBİYATI.

Üç görüşü savunanlar kendilerince haklı gerekçeler ileri sürmektedirler. Avrupa'da yıllardır tartışılan bu konu, bizde henüz güdeme gelmiş bulunmakta ve birkaç yıldır tartışılır olmuştur. Bu tür tartışmalar süredursun, bizim için asıl önemli olan ÇOCUKLAR İÇİN YENİ BİR EDEBİYAT YARATMA'da neler yapmamız gerektiğidir.

Ülkemizde çocuk ve çocuk edebiyatı sorunu, el atılmamış çalışma alanlarımızdan biridir. Sayılacak kadar az olan birkaç güzel sanat değeri olan çocuk yapıtının dışında çocuk edebiyatı ürünü göstermek olanaksız. Ünlüsü, ünsüzü bütün yazarlarımız çocuk edebiyatına katkıda bulunmak için sanki birbirleriyle yarışıyorlar. Bu umut verici çabalar kıvandırmaktadır hepimizi.

Geleceğe kalıcı yapıtlar üretmek için yalnız yetenek, yalnız ünlü bir yazar olmak yetmemektedir. Günümüzün toplumsal ve teknolojik sorunlarını geleceğe kalıcı bir biçim ve özle yorumlayarak sunmak için belli konulara özen göstermek gerekmektedir. Bundan dolayıdır ki çocuklar için yaratılacak edebiyatın kapsamı, konuları, niteliği ve içeriği yazar, eleştirmen, eğitimçi ve sanatçılar arasında tartışılmalıdır.

Bir ülkede çocuk kitaplarının konuları sorunu, o ülkede çocukların toplumsal eğitimlerinde izlenecek yol sorunudur. Ülkemizde eğitim, emperyalizmin çıkarları doğrultusunda yönlendirilmektedir. Eğitim, üreten değil tüketen, düşünen araştıran haksızlıklara karşı direnen değil, düşünmeden söylenenleri, istenilenleri yapan toplumsal eğitime dayalıdır. Bu yanlışlığa karşı mücadele vermek, işçi sınıfına dayalı parti ve siyasetlerle, demokratik kuruluşların yanında yazarlara düşen görevlerin başında gelmektedir.

Anadolu topraklarında yaşayan, yaşamış halkların geçmişinden temellenen düşünce biçimleri, toplumsal sorunlar içerisinde kökleri sökülüp atılamamış olan tutucu, gerici, ırkçı görüşleri, ekonomi ve toplum biçimleri, ülkemizin emperyalizme bağımlılığının nedenleri konusunda bilimsel bir görüşü olmayan yazarlarımız çocuk edebiyatına kalıcı yapıt veremezler. Var olan düzenin değişmezliğini ve iyiliğini anlatan, bireyciliği savunan çocuk yapıtları burjuva ideolojisini temel aldıklarından sanatsal bir değeri olsa bile geleceğe kalıcı olamazlar.

Çocuklara emek süreçleri üzerine masal öykü ve destanlar sunulmalı, bu süreçlerin olguları nasıl ürettiğini, üretilen bu olguların ulusları, düşün ve kuramları nasıl ortaya çıkardığını temel alan eserler onların anlayacağı dil ve biçimle yaratılmalıdır.

Düşünce özgürlüğünün yalnız emeğin özgürleşmesiyle sağlanabileceği; bunun kapitalist düzende hiçbir zaman yapıtlarda anlatılmalıdır.

İnsanoğlunun taş devrinden yakın çağa, masalların efsanelerin yaratılışından Marks'ın öğretisine değin her konuda bilgi edinmesi gereken çocuğa edebiyat yoluyla bu konular verilmelidir. Bütün yapıtlarda bu öz işlenmelidir. Nesnel dünyay' burjuvazinin nasıl çarpıttığı, kendi çıkarları doğrultusunda nasıl kullanmak istedikleri anlatılmalıdır çocuğa.

ÇOCUKLAR için kurgusal ve eğitsel bir edebiyat yaratmada başarıya ulaşmak için, önce yalın, ilginç ve anlamlı yazma beceresine sahip yetenekli yazarlara gereksinme duyulduğu bir gerçek.

Çocuklara, özel mülkiyetin başlangıcını ve o mülkiyetin, bu gün insanın gelişmesinde nasıl en büyük engeli oluşturduğunu anlatmalıdır yazar.

Çalışan yığınların emek enerjisini, özel mülkiyetin tasmasından ve kapitalistlerin yönetiminden kurtarmak için dünya halklarınca verilen savaşın her gün biraz daha ileri adım atarak başarıya ulaşacağı anlatılmalıdır.

Şu da unutulmamalıdır. Emek ve bilimden temellenmeyen masal ve öykülere çocuk edbiyatında yer verilmemelidir. Çocuklara bilimsel düşüncenin varsayım ve araştırmalarına dayanan masal ve öyküler anlatılmalı, romanlar yazılmalı.

Küçük ve genç okurlara seslenecekbir yazar onların yaşlarının gerektirdiği istem ve özelliklere özen göstermelidir. Böyle yapmazsa ne çocuğa ne de büyüğe uygun olmayan bir yapıt üretmiş olur.

Çocuğu tanımayan, onun diliyle konuşmasını bilmeyen, çağdaş toplumsal sorunlarına eğilmeyen, olaylara, çocuk edebiyatına emek verirken marksizmi temel almayan hiçbir yazar bu alanda başarılı olamaz. Ülkemizde Çocuklar İçin Yeni Bir Edebiyatın Yaratılması umuduyla.

ŞİLİ'DE FAŞİZM VE EĞİTİM*

Doç.Dr. BURHAN ŞENATALAR

Eylül, Şili'de yakın tarihin en önemli ayı. Allende'nin başkan seçilmesi (4 Eylül 1970) ve bir darbeyle devrilmesi (11 Eylül 1973) bu ayın ilk yarısına rastlıyordu. 1970'ten bu yana geçen dokuz yıl gerek Şili, gerek öbür az gelişmiş ülkeler halklarına çok önemli dersler getirdi. Aşağıdaki satırlarda Şili deneyinin genel bir değerlendirmesinden çok, 1970 sonrasında özellikle eğitim alanında görülen gelişmeleri ele almak istiyoruz. Eğitim alanı toplumsal yaşamın ve sistemin ayrılmaz bir parçası olduğu gibi, aynı zamanda oldukça tipik ve açıklayıcı bir göstergesi. Eğitim, sağlık, konut vb. sorunların ele alınışı ve bunlara getirilen çözümler yakından incelendiğinde, söz konusu toplumun ekonomik ve siyasal yapısı geniş ölçüde aydınlığa çıkar. Dolayısıyla Şili'de 1970 sonrasında eğitim alanında doğan gelişmelerin gözden geçirilmesi, hem Şili deneyinin tümüne, hem de faşizmin eğitim anlayışına ışık tutucu niteliktedir.

Şili'de 1970-73 dönemi ile 73 sonrasını eğitim açısından karşılaştırırken, bakış açımızın temel kavramı "demokratik eğitim". Bu kavramın üç temel ögesi olduğu söylenebilir: a)Eğitim olanaklarında fırsat eşitliği, b) Eğitim alanında yönetimin demokratik olması, c)Eğitimin içeriğinin bilimsel ve demokratik olması. Birinci öge, eğitim olanaklarının tüm topluma yayılmasını ve bu olanaklardan yararlanmada fırsat eşitliğini içerir. Böyle bir yaklaşımın doğal uzantıları eğitimin parasız olması, yaygın bir burs ve kredi sistemi, okuma-yazma kampanyaları, yetişkinler için öğretim olanaklarının genişletilmesi (gece üniversiteleri, halk üniversiteleri) vb'dir. İkinci öge, eğitim kurumlarında merkezi ve tepeden yönetim yöntemleri yerine öğretmenlerin, diğer çalışanların ve öğrencilerin yönetime katıldıkları yöntemleri ve özerkliği dile getirir. Üçüncü öge ise, eğitimin dogmatik, şoven, militer bir nitelik taşımaması, özgürce düşünebilen bağımsız bireyler yetiştirmesi, öğretim ve araştırma özgürlüğü anlamını taşır. Söz konusu öç ögeyi içeren bir eğitim halkın sorunlarına ve gereksinmelerine yönelik olma koşulunu da geniş ölçüde yerine getirmiş olacaktır. Kısaca özetlediğimiz bu bakış açısına göre Şili'de 1973 öncesi ve sonrası taban tabana zıt iki dönemdir. Bu zıtlık, hem eğitime bakış açısında, hem de tekil, somut uygulamalarda açıkça görülür. Aşağıda sıralanan gelişmeler bu köklü zıtlığı ortaya koymaktadır.

Üç yıl süren Allende ve Halk Birliği (Unidad Popular) dönemi hem eğitime ayrılan kaynakları arttırma, hem de eğitim olanaklarını yayma konusunda geniş atılımlar yaptı. 1972, 72 ve 73 bütçelerinde eğitime ayrılan pay % 18 ile 20.6 arasında değişti. Bu oranlar hem Şili'de 70 öncesi döneme, hem de günümüzde öbür pek çok ülkeye ait rakamlara göre önemli ölçüde yüksektir.(Bu oran bugün ülkelerin çoğunluğunda % 10'un altındadır). Eğitime yüksek fonların ayrılmasıyla birçok önemli gelişme sağlandı. Örneğin üniversite öğrencilerinin sayısı 1973'te 1970'e göre üç katına çıktı ve 150.000'i aştı. Üniversiteler dışında eğitim gören yetişkinlerin sayısı 1970'de 127.000 iken 1973'te 594.000'e yükseldi Ağustos 1973 tarihinde çeşitli okullarda öğretim görmekte olan çocuk, genç ve yetişkinlerin sayısı 3,5 milyonu aşmıştı ve ülke nüfusunun % 87'sini oluşturmaktaydı, bunun olağanüstü yüksek bir oran olduğu açıktır. Üniversite öğrencilerine verilmekte olan burs ve krediler arttırılırken, ağırlık kredilerden burslara doğru kaydırıldı. Yurt, yuva, kreş vb. yapımı büyük bir hız kazandı. Birçok üniversitede işçi ve köylü çocukları için özel kontenjanlar kondu. Tüm bunların sonucunda üniversite gençliğinin sınıfsal köken açısından dağılımında emekçi sınıfların oranı önemli ölçüde yükseldi. Üniversitelerde idari personelin ve öğrencilerin yönetime katılmaları doğrultusunda daha önce (1969) getirilmiş olanaklar daha da genişletildi ve çalışanların iş güvenceleri arttırıldı. Özerklik ve akademik özgürlük anayasa güvencesi altına alındı.

Emekçi kitlelerden yana köklü atılımlar salt eğitim alanına özgü değildi. Tarımda, sanayide, sağlık hizmetlerinde, sanatta, kısacası toplumsal yaşamın tüm olanaklarında yeni dengeler kurulmaya çalışılıyordu. Bu kadarı ise ABD emperyalizmi ve yerli egemen sınıflar için gerçekten fazlaydı. Halk Birliği ikinci yılını tamamlarken iç ve dış egemen güçler saldırılarını yoğunlaştırdı. 1972 ekiminden sonra ABD emperyalizmi ve yerli egemen sınıflar grev, lokavt, boykot, sabotaj, suikast vb. eylemlerle saldırılarını sürekli olarak arttırdılar. Halk Birliği yönetiminin ekonomik ve politik sorunları giderek kabardı. Bununla birlikte 1973 Martında yapılan genel seçimlerde Halk Birliği oyların % 44'ünü topladı. Eylül 1970' de Allende'nin oyların % 36.3'ünü aldığı hatırlanırsa, olumlu gelişmenin önemi açıkça görülür. (1970'deki başkanlık seçiminde Hıristiyan Demokrat aday Tomic % 27.4, aşırı sağ aday Alessandri de % 34.9 oranında oy almışlardı). Mart 73 seçiminden sonra yerli sermaye sınıfları ve emperyalizm için çözüm belli olmuştu: Tek yol darbe. Mart ile Eylül arasında birçok ön işareti görülen ve "geliyorum" diyen bu darbeyi önlemekte ve bastırmakta Halk Birliği (belirli politik ve örgütsel zaaflar dolayısıyla) yetersiz kaldı.

11 Eylül 1973 günü başlayan darbe hemen ikinci gününde eğitim kurumlarıyla "ilişkiye geçti", hem de tam faşizmin ününe layık bir biçimde: Devlet Teknik Üniversitesine silahlı saldırı (12 Eylül 1973). Öğrencilerin ve öğretim üyelerinin darbeye boyun eğmemesi karşısında üniversite tanklar ve uçaklarla bombalandı ve sadece bu saldırıda yüzlerce öğrenci öldü. Üniversitenin radyo istasyonu imha edildi. Rektör başta olmak üzere birçok öğretim üyesi hapse atıldı.



Toplamı 3000 kişiyi bulan öğretim kadrosunun yüzde 25'i üniversiteden uzaklaştırıldı (kimi öldürüldü,kimi hapse atıldı, kimi sürüldü.) Toplamı 32.000 olan öğrencilerin 5.000'i ortadan kayboldu. ayrıca 7000 kişi üniversiteden atıldı. Üniversite askeri bölge ilan edildi, rektörlüğe bir general atandı. Sosyal Bilimler Fakültesi ile eğitim ve sanat bölümleri tamamın kapatıldı. İşçilerin katıldığı tüm gece kursları kaldırıldı.

Faşizmin eğitimle ilişkisi öbür kurumlarda da benzer biçimde gelişti. Sadece Concepion Üniversitesinden 6.000 öğrenci atıldı. Çeşitli öğretim kurumlarından binlerce öğrenci öldürüldü. (Darbe döneminde ölenlerin toplamı hakkında cuntanın Birleşmiş Milletlere bildirdiği resmi sayı 30.000dir.) 1974'te başlayan ders yılında bir önceki yılın öğrencilerinden 50.000'i öğretim alanından uzaklaşmıştı (bu, toplam öğrenci sayısının yaklaşık yüzde 30'u idi). Tüm rektörlerin yerine generaller getirildi. Eğitim Bakanlığı da bir topçu generale verildi.Darbeyi izleyen üç yıl içinde toplam profesör sayısının yüzde 30'u üniversitelerden çıkartıldı. Sadece Concepcion Üniversitesinden darbeden 1976 Şubat ayına kadar 500' den fazla öğretim üyesi uzaklaştırıldı.. Katolik Üniversitesinde de öğretim üyelerinin yüzde 27'si işten çıkarıldı.. İlk ve orta öğretimde öğretmenlerin yüzde 35'i kovuşturmaya uğradı, büyük çoğunluğu hapse atıldı, bir bölümü öldürüldü.

Faşizm bir yandan ilerici ve demokrat ögeleri eğitim alanı dışına atmaya çalışırken, öte yandan kendi anlayışını ve yandaşlarını eğitim alanına yerleştirmeye çalışıyordu. İşçi ve köylü çocuklarına tanınmış kontenjanlar kaldırıldı... Gerek giriş sınavları, gerek öğretim için emekçilerin çok zor erişebilecekleri tutarlarda harçlar kondu. Kredi ve burslarda önemli kısıntılar getirildi. Kampüsler ordu ve polis mensuplarıyla dolarken, sınıflara çok sayıda sivil polis yerleştirildi... Darbeden önce öğrencilerin yüzde 90'ını kapsamış olan Şili Öğrenci Birliği kapatıldı, yöneticileri ve aktif üyeleri tutuklandı.. Okullarda öğrencilerin toplantı yapmaları yasaklandı. Cuntanın güdümünde kukla öğrenci örgütleri kurulmaya çalışıldı, bunların başkanları askeri rektörler tarafından atanıyordu...

Bir çok üniversitede sanatla ve sosyal bilimlerle ilgili bölümler kapatıldı ya da fonları çok düşük düzeylere indirildi. İşçiler için 1964'te açılmış olan Halk Üniversitesi kapatıldı. Çoğu üniversitede subaylar tarafından verilen "jeopolitik ve milli güvenlik" dersi kondu.

Bütçeden eğitime ayrılan pay önemli ölçüde düşürüldü ve üniversitelerin kendi kendilerini finanse etmeleri istendi... Bunun anlamı da, burs ve kredi sisteminin alabildiğine daraltılması ve paralı eğitime yönelme idi.

Tüm bu girişimler öğretim kurumlarını emekçi kitlelere (mümkün olduğunca) kapalı, temelde bu kitlelerin çıkarlarına karşı, faşizmin yerleşmesini ve güçlenmesini sağlamaya yönelik birer propaganda ve endoktrinasyon kuruluşu durumuna getirmeyi amaçlıyordu. Bu çabalar aynı zamanda faşizmin eğitimin özüne ve anlamına, düşünce özgürlüğüne ve bilime ne ölçüde düşman olduğunu en somut biçimde bir kez daha kanıtladı.

(*) Cumhuriyet - 19 Eylül 1979

Eğitim 79

Yöneten: Mehmet KOÇ
Ankara Radyosu Kültür Yayınları Prodüktörü

- Dr. Ercan EYÜBOĞLU
  Hacettepe Üniversitesi Sosyal Çalışma Bölümü
- Niyazi ALTUNYA
  Gazi Eğitim Enstitüsü Müdür Başyardımcısı
- Gürhan CAN
  Çankaya Lisesi Eğitim Uzmanı
- Ayhan EKEN
  Gülveren İlkokulu Müdürü

Yöneten: 1979'u geride bıraktık. Şimdi yeni bir yılın ilk günlerindeyiz. Eğitimimiz açısından birçok çözümsüzlüğü bu yıl yine birlikte yaşayacağız. Doğrusu yeni yılın bu ilk günlerinde iyimser olamıyorum. Çözümsüzlükler açık. Geçen yıl ortada. Daha doğrusu geçen yılın sorunları ortada. Bu sorunlar yılımıza, 1980'e devredildi. Geçen yılın sorunlarını ve görünümünü sergilemek için toplandık. İlk söz sizin, sayın Eken

— Önce belirtelim. Daha önceki yılların tüm olumsuzlukları 1979'da da devam etti. Bu gerçeği altını çizerek belirtmek isterim. Örnek vermek gerekirse: Eğitim programları ülke gerçekleriyle bağdaşmayan niteliğini bu yıl da sürdürdü. Bir yılın daha geçip gitmesi eski programların biraz daha eskiyip yozlaşması demektir. Yine geçtiğimiz yıl eğitim olanaklarının yaygınlaştırılması yolunda kalıcı adımlar atılmadıÜlke genelinde yine binlerce köy okulsuz. Ders araç ve gereci ne paralı ne de parasız olarak öğrencinin hizmetine sunulabilmiş değil. Paralı ve parasız olarak öğrencilere verilmesi gerekli kitaplar yine ulaştırılamadı. Tüm bunlar demokratik eğitimin ilk ilkeleri. Buna ders programlarının ırkçı, gerici, yoz ve ezberci, yaşamdan kopuk niteliğini de eklersek sorunun boyutları gözler önüne serilmiş olur. Daha yaşamının ilk basamaklarında bu nitelikte yetiştirilmek istenen öğrenci gelecek yıllar için egemen sınıflar açısından hazır potansiyel oluyor. Bizler için de yeniden yoğrulup eğitilmesi gerekli yurttaşlarımız. Bu olumsuzluklara karşı bazı grupların ve çağdaş demokratik eğitimi benimseyen eğitimcilerin çabaları umut verici oldu. Umut verici oldu ama, tüm bunlar sorunları çözmekten uzak.

— Sayın Eken. Biraz da ilkokullarımızın yapısı, bina yapısı (kullanımı demek istiyorum) konusunda bize söyleyecekleriniz var mı?

— Okulların yapısı ve yapıldığı yerler Milli Eğitimimizin belirlenen amaçlarına uygun değildir. Örneğin çoğu kentlerimizde eski yıllarda olduğu gibi 1979'da da kanalizasyonsuz, susuz yerlere okul yapılmıştır. Özellikle kentlerde bunlar çok önemli sorunlar yaratır. Yine 1979'da eski yıllarda olduğu gibi binlerce okulumuz elektriksizdir. Elektriksiz bir okulda doğru dürüst hiçbir ders yapılamaz. Olsa olsa bol bol kuru bilgi hafızlanır.

— İlköğretimde parasız eğitim temel ilkedir. Bu aynı zamanda demokratik eğitimin de temel ilkelerinden biridir. Bu konuda söyleyecekleriniz var mı?

— Tabii var. Parasız eğitim ilkesi hem öğrenciler yönünden, hem de öğretmenler yönünden çiğnenmeye devam etmiştir. Öğretmenler sınıflarının çeşitli giderleri için her ay kendi ceplerinden en az 150 - 200 lira harcamaktadırlar. Tarih şeridi, fiş, karton vb. giderlerle bazen bu meblağ artmaktadır. Öğrencilere gelince. 1979 yılında bir öğrencinin ailesine yıllık gideri 7.500 lirayı bulmuştur.

— Yani parasız değil paralı eğitim
— Öyle

— Şimdi de sizi dinleyelim Sayın Can. 1979 yılı orta öğretimimize ne getirdi?

— ... 1979 yılı orta öğretim açısından eskiden beri süregelen çözümsüzlüklerin büyük ölçüde varlığını koruduğu bir yıl olarak geride kaldı.. Ancak, tüm olumsuz koşullara rağmen 1979'da orta öğretim kurumlarında ders yapılabildiğini ve öğrenim özgürlüğünün önemli ölçüde sağlanabildiğini söylemek olanaklı. Bu ise, giderek tırmanan faşist teröre rağmen, demokrat, ilerici öğretmen ve yöneticilerin bilinçli ve kararlı mücedele anlayışları ve çabaları ile hayata geçirilebildi. Ne var ki, öğrenim kurumlarındaki bu göreceli rahatlamaya karşılık, 1979 yılında faşist terörün ilerici ve yurtsever öğretmenlere yönelik saldırıları da giderek büyük boyutlara ulaştı. Yıl boyunca hergün üç - dört öğretmenin katledilmesi, kurşunlanması haberleri kulaklarımızdan hiç eksik olmadı. Evet, tüm bu olumsuz gelişmeler sürüp giderken 1979'da Milli Eğitimde bazı yeni yöneliş ve arayış belirtilerine de tanık olduk:

Bunlardan biri tüm orta öğretim kurumlarında "karma eğitime" geçileceği doğrultusunda gözlenen MEB açıklamaları idi. Eğitim bilimi açısından bunu çağdaş bir yöneliş olarak değerlendiriyorum. Ancak, bildiğiniz gibi bu uygulamadan 1980'in başlarında yeniden vazgeçilmiştir. Olumlu bir gelişme olarak niteleyebileceğimiz önemli bir olay da 1980'de uygulanması kararlaştırılan mesleki ve teknik yüksek okulların gündeme gelmesiydi. Bu, iki açıdan önemliydi. Birincisi, bu teknik okullar orta öğretim-

den mezun olan ve üniversite önünde yığılan yüzbinlerin yüksek öğretim sorunlarına bir ölçüde cevap verebilecekti. İkincisi ve daha önemlisi ise Türkiye'de son yıllarda teknik eğitime ağırlık veren görüşlerin artık hayata geçmesinin başlangıcı olması idi. Böylelikle fonksiyonel ve toplum istemlerine cevap verebilecek bir deneme başlatılabilirdi. Ancak, son günlerde bu okulların da açılmayacağı yönünde gelişmeler olduğunu duyuyoruz. Bu arada iki yıllık eğitim enstitülerinin pek çoğunun kapatılmasını 1979'un olumsuz gelişmelerinden biri olarak görüyorum. Konunun önemli olması açısından ben de değineyim; bu okulların kapatılma gerekçelerinin tutarlı olduğu kanısında değilim. Hatırlayacaksınız bu okullar Türkiye'de ilk öğretimde öğretmen fazlalığı bulunduğu iddiasıyla uygulamadan kaldırıldı. Oysa, bu gerekçeyi ileri sürenler nedense bugün hâlâ Anadolunun pekçok köyünde tek öğretmenli okulların bulunduğunu unutmuş göründüler.

— Sayın Can, biraz da son Disiplin Yönetmeliğinden söz eder misiniz?

— Bilindiği gibi eğitimle ilgili yasa ve yönetmeliklerde "demokratik eğitim ilkesi" önemle vurgulanır. 1978 yılı sonlarında değiştirilen ortaöğretim kurumları disiplin yönetmeliği ise öznel değer yargılarına ve yorumlamalara çok açık olması nedeniyle keyfi uygulamalara neden olabilecek yapıda. Dolayısıyla yeni yönetmelik eğitimin demokratikliğine indirilen önemli bir darbe olarak görüldü.

— Başka söyleyecekleriniz?

— Bir başka konu da, ders kitaplarına ilişkin. 1977'lere dönük belleklerimizi yoklarsak o yıllarda bazı ders kitaplarına kamuoyunca büyük eleştiriler yöneltildiğini anımsarız. Feodal eğitim anlayışını sürdürmeye yönelik olan bu kitaplar insanlar arasında ayırım yapıyor, bazı etnik grupları ve meslekleri açıkça küçümsüyordu. 1978 yılında ise MEB yetkilileri bu kitapların yeniden yazdırılması doğrultusunda söz vermişlerdi. 1979 bittiğinde bu söz de yerine getirilememiştir. Kısacası bugün ortaöğretim kurumlarında verilen eğitim, öğrencilerimize toplum sorunlarını tanıtmaya ve çözüm yollarını araştırmaya yöneltecek bir yapıda olmaktan çok uzak olarak sürüp gidiyor. Yine 1979 yılı sonlarında o çok sözü edilen "eğitimde fırsat eşitliği" ilkesi açısından soruna baktığımızda durum hiç de iç açıcı değil. Ortaöğretimde bir yandan hâlâ varlığını gelişerek sürdüren özel liselerle, eski kolej bozması Anadolu liseleri ve bunlara ek olarak gün geçtikçe çoğalan, bir anlamda kârlı bir soygun ve sömürü aracı olan özel dershaneler zaten ülkemizde bölgeler arasındaki mevcut eğitim eşitsizliğini daha da büyük boyutlara ulaşmasına neden olan kurumlar olarak ortada duruyor.

— İkinci turda size yeniden söz vereceğim. Şimdi izin verirseniz bir başka arkadaşa geçelim. Evet. Sayın Altunya. 1979'da Eğitim Enstitüleri nasıl bir görünüm içindeydi? Bu kurumlarda hangi sorunlar öne çıktı?

— Geçtiğimiz yılda eğitim enstitüleri için somutlaşan ve kökü çok eski yıllara dayanan sorunlar şunlardır:

- Can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü,
- Hızlandırılmış eğitim,
- 9 Üç yıllık, 30 iki yıllık eğitim enstitüsünün kapatılması,
- Son günlerdeki öğretmen kıyımı
- Enstitülerin öğretime kapatılması.

Sıkıyönetim önlemlerine karşın can güvenliği (tam) sağlanamadı. Bunun en açık örneği, sıkıyönetimin karakol ve karargah kurduğu İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsünde bir binanın havaya uçurulması, bir öğretmenin parçalanması ve pekçok öğrencinin sakatlanmasıdır. Kökleri çok derinlerde olan güvensizlik nedenlerini kolluk önlemleriyle ortadan kaldırmak olanaksızdır. Ankara'da Gazi Eğitim Enstitüsünde sıkıyönetim başarılı bir örnek verdi. Fakat okul çevresinden çıkan öğretmen ve öğrenciler dışarıda tehditten kurtulamadılar. Öğrencilerin sürekli kaygı içinde oldukları ve okula bazen gelemedikleri gözlendi.

— Gazi Eğitimde ne gibi aksamalar ortaya çıktı?

Öğrenim özgürlüğü özdeş bir kavram. Geneldeki yayın ve toplantı yasakları kültür ortamını kısırlaştırdı. Okul içinde bir yandan değişik görüşte olup yıllardır çatışa gelen öğrencilerin bir arada okutulmasından doğan sıkıntılar sürdü. Bu sıkıntı öğretmeni kısıtladı. Çağdaş yöntemleri izlemesi güçleşti. Süre darlığı da yöntemden gelen arızaları arttırdı. En önemlisi Bakan Uğur'un gönderdiği haberler, tehdit mektupları ve kararnameler oldu. Valinin, partizanların ve toplu şikayetlerin sonucu yönetici ve öğretmenler görevden alındı. Bakan öğretmenleri toplu tayinlere ikna etmeye çalıştı. Bunu başaramayınca toplayıp azarladı, bağırdı, çağırdı.

Güvenlik görevlilerinden okur yazarlığı kıt olanların öğrencilerin elinden ders notlarını, defterlerini topladığı az olmadı.

— Biraz da "Hızlandırılmış Öğretimden" söz eder misiniz?

— Yeni Bakan Fersoy üniversiteden bazı ulemedan aldığı icazetle hızlandırılmış öğretimi yerdi. Öyle görünüyor ki kendisi de fazla birşey yapamayacak. Hızlandırılmış öğretim zorunluluklardan doğdu. 1973 yılında üç yıllık okula kayıt yaptıran öğrenci 1978'e gelindiğinde birinci sınıfta görülüyordu. Ömrü kısa insanlarımızı aç susuz daha ne kadar bekletebilirdiniz? Hepsinin koynunda güvenlik bulunmadığı için okula gelemediğine dair Danıştay kararları da vardı. Kişiyi daha çok zorlama olanağı yoktu. Çoğu burs ve kredi alma süresini de doldurmuştu. Geride binlerce genç yüksek okula girmek için sıra bekliyordu. Ve Türkiye'nin pekçok öğretmen açığı vardı. Tüm bunlara karşın normal öğrenim süresinin yarısından kısa olmayan hızlı öğretim süresi içinde sağlanan güvenlik ve maddi olanaklar da dikkate alınırsa demokratik eğitimin iyi bir örneği verildi. Mezunların çoğu normal öğretim görüp sadece son sınıfı hızlı olmayan öğrencilerdir. Kalan eksiklikleri hizmet içi eğitimle giderebilirler. Bu gençlerin çoğu ortaokullara gideceklerdir. Yıllardır ortaokullarımızda, liselerimizde kurs çıkışlı, dışarıdan bitirmeli öğretmen ve müfettişler çalışmaktadır. Orta öğretimde pek çok ders boş geçmektedir. Boş değilse de öğretmen olmayan kimseler tarafından doldurulmaktadır. Öğretmenliği meslek olarak seçen gençler eksiklik-

leri zaman içinde rahatça giderebilirler. Ayrıca üniversitelerimizin bir öğretim yılının ne kadarını kullanabileceği gözden kaçmamalı.

— 1979'u Eğitim Enstitüleri açısından kazançlı da sayabilir miyiz?

— Evet.

— Şimdi dilerseniz Sayın Eyüboğlu'nu dinleyelim. Ve hemen soralım. Sayın Eyüboğlu 1979 Yüksek Öğretim kurumlarına ne getirdi?

— 1979 yüksek öğretime ne getirdi? Sorunu iki ayrı düzeyde ele almak gerek. Önce toplumun tüm kesimlerini sarsan bunalımın yüksek öğretime yansıyış üzerinde durmak, sonra da yüksek öğretimin kendine özgü sorunlarına değinmek, yararlı bir yaklaşım olabilir. Her iki düzeydeki boyutları ile ele alındığında kısaca şunlar söylenebilir.

İlköğretimde, ortaöğretimde, öğretmen yetiştiren kurumlarda geride kalan yılı arkadaşlar değerlendirdi. Egemen sınıfların ekonomiyi yürütemez, ülkeyi yönetemez duruma düşmeleri demek olan bir egemenlik bunalımının eğitim dünyasına yansımasıdır tüm bunlar. Nereden ve kimlerden kaynaklandığı besbelli olan baskı ve saldırılar 1979 da korku ve yılgınlığı yüksek öğretime getirmek, yerleştirmek istiyor. Prof. Fikret Ünsal, Prof. Ümit Doğanay ve Prof. Cavit Orhan Tütengil gibi değerli bilim adamları faşist saldırılar sonucu aramızdan ayrıldı. Ne var ki acılar, ölümler yılgınlık getiremedi.

Faşist terör 1979'da yüksek öğretimi iyice boy hedefi seçti. Bir öğrencinin öldürülmesi, bir öğretmenin öldürülmesi, bir okul yöneticisinin öldürülmesi artık beklenen sesi getirmez oldu. Bu tırmanışta üniversite profesörleri ve benzeri ünlü adlar listelere alındı. Burada kısa bir parantez açmak gerek: Türkiye'de, gizli bir iktidar odağı var. CHP'ye oy veren yığınların büyük düş kırıklığı ve arkadaşların haklı yakınmaları bu olgudan kaynaklanıyor. Tütengil Hoca'nın cenazesinde konuşan İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Haluk Alp Türkiye yer altından işgal edilmiştir, derken bu olguyu, hemen her yurttaşın paylaştığı bir infialle dile getirdi. Cumhurbaşkanı dışında hiçkimse Sayın Alp'in ne demek istediğini merak etmedi ama üniversite susmayı bırakır da konuşursa ne derdi, ne diyebilirdi, asıl merak edilmesi gereken ve gerçekten de merak edilen budur. Öğrencisi öldürüldüğünde, bir öğretmen, bir işçi öldürüldüğünde, bir başka üniversitenin öğretim üyesi öldürüldüğünde susan, sesini çıkarmayan bir üniversite, ölüm kendi kapısını çalınca mı sesini yükseltecektir? Yükseltip de ne diyecektir? Özetle, üniversiteler hep not verir, sınıf geçirir ya da sınıfta bırakırlar. 1979'da Türkiye Üniversiteleri çok başarısız bir sınav verdiler ve sınıfta kaldılar.

— Sayın Eyüboğlu. Çok açık bir tablo çizdiniz. İzin verirseniz bir sorumuz daha olacak. Bu görünüm içinde CHP iktidarının yeri ne olmuştur? Başka bir deyişle Milli Eğitim Bakanlığı'nın ya da Necdet Uğur'un tutumu konusunda neler söyleyeceksiniz?

Necdet Uğur'a yöneltilen eleştirilere katılmamak olanaksız. Arkadaşlar somut örnekler verdiler. Benim Okul Defteri'nin geçen sayısında MEB dergisini tanıtan yazım da CHP'li Bakan'ın temeldeki tutumunu eleştirmekteydi. Ne var ki öğretmen hareketi de kendi özeleştirisini yapmak, sorumluluğunun bilinci ve kararlılığı ile örgütüne sahip çıkmak zorunda.

İkinci olarak, Bakan Uğur'un hakkını teslim etmek gerek. Yüksek öğretim sorununu gündeme Üniversite değil, bir Milli Eğitim Bakanı getirdi. Ardındaki politik hesapların ne olduğunu araştırmadan önce bu noktayı böylece saptamak gerekiyor. 1979, bu açıdan, yüksek öğretimin yeni bir yasal düzenleme konusu olarak parlamentonun gündemine gelmesi demek olmuştur. Bakan Uğur'un hazırladığı, Ecevit hükümetinin parlamentoya sunduğu "Yüksek Öğretim Yasası Tasarısı" geniş yankılar yaptı, çeşitli kesimlerden çeşitli tepkiler gördü, Üniversitelerarası Kurul tasarıya şiddetle karşı çıktı. 1979 un yüksek öğretim açısından en önemli olayı hiç kuşkusuz bu tasarı oldu. Neden? Türkiye'de yüksek öğretim kurumları dağınık ve plansızdır. Eşgüdüm yoktur.

Aynı işlevi gören kurumlar apayrı hukuksal düzenlemelere göre işler, ortak standartlar yoktur. Akademiler özerk değildir, sözde özerk olan üniversitelerde yönetim demokratik değildir, usdışı bir iç mekanizma yüzünden tıkanmalar vardır. Eğitimin içeriği çağdışı, niteliği düşüktür. Antidemokratik bir yapı ve işleyiş yüzünden üniversitelerin asıl yükünü taşıyan çok geniş bir akademik kesimi yönetimde söz ve karar sahibi değildir. Bunları sonsuza dek çoğaltmak olanaklı.

— Tüm bu söylediklerinizi özetlemek gerekirse...

— Özet olarak söylenmesi gereken şu: Yüksek öğretimde bir yeniden düzenleme zorunlu ve demokratikleşmenin ilk adımlarından biri, bugünkü yapıyı kırmak, bu yapıdan kaynaklanan tıkanmayı gidermek olarak ortaya çıkıyor. Tasarı yüksek öğretimin çağdaşlaşmasına, demokratikleşmesine katkıda bulunacak öğeleri içeriyor muydu? Dayandığı ilkelerin olumlu ilkeler olduğu yadsınamaz. Ancak, bu ilkelerin Tasarıda yer alışları yetersiz, eksik, çelişkiliydi. Bu nedenle de TÜMÖD ve TÜMAS Tasarı'nın olumlu ilkelerine sahip çıktılar eksiklerini, yanlışlarını eleştirdiler. Bana göre de Tasarı 1750 sayılı yasaya göre kesinlikle daha ileri bir adımdı, demokratikleşme doğrultusunda daha ileri adımların atılmasına da olanak sağlıyordu. Okul Defteri'nin 2. sayısında Tasarı'yı ayrıntılı olarak incelemiştim. Özetlemem gerekirse, ancak bir başka iktidarın getirebileceği bir yasal düzenlemeyi beklemektense 1979'un somut koşullarında bu Tasarı ile getirilmek istenen adımları eleştirerek desteklemek kesinlikle "CHP kuyrukçuluğu" değildir. Sözkonusu olan, o zamanki iktidarı gidebileceği yere kadar götürmek, atabileceği ileri adımları desteklemekti, daha fazlası değil.

— Birinci turu tamamladık. Sayın Eken, yine sizden başlayalım. 1980 yılı için neler söyleyeceksiniz?

— Ben arkadaşların birinci turda çizdikleri tabloya katılıyorum. Buna ekleyecek fazla birşeyim yok. Ancak öğretmenlerin can güvenliğinin ve öğrenim özgürlüğünün kara bir yara olarak bu yıl da kalacağını, yine çözümsüzlüğünü sürdüreceğini belirtmek isterim. Unutulmaması gereken en önemli sorunlardan birinin de öğretmenlerin 1980 yılına örgütsüz girdiğidir. Bence tüm öğretmenlerin eğitim sorunlarına çözüm ararlarken bu konuyu gözden kaçırmamaları gerektiğidir.



— Sayın Can 1980 yılı için siz neler söyleyeceksiniz?

— Bu konuda söyleyecek fazla birşeyim yok. Sorunlar 1980'de de sürecek. Sanırım bunlar içinde en belirgin olanı yüksek öğretim kurumlarına giremeyen ve bu kurumların kapılarında bekleyen yarım milyonluk bir genç kuşak ortaya çıkacak. Geçen yıldan devredilenlerle sayılarının yarım milyonu da aşması beklenen lise mezunu, işsiz yarım milyon gencin durumu ülkenin en önemli sorunları arasında bu yıl da yer almaya devam edecek.

— Eğitim Enstitülerinin geleceği ve 1980 yılındaki görünümü konusunda Sayın Altunya'yı dinleyelim.

— Necdet Uğur 1979'da 9 üç yıllık ve 30 iki yıllık eğitim enstitüsünü kapattı. Şimdi bu okullara MC militanları rahatça doldurulacaktır. Bu okulların öğretmenleri alındığından yerlerine rahatça militan öğretmenler verilecektir. Bu enstitülerde sözde teknik eğitim enstitüleri açılacaktı. Olmadı. Olmayacak da. Yine 1980'in getireceği çok önemli bir sorun var. Üçüncü MC hükümeti iş başına gelir gelmez iki yıldır tehdit altında çalışan eğitim enstitüsü öğretmen ve yöneticilerini almaya başladı. Bu tasfiye 1980'de sürecek ve sonuçlandırılacaktır. Bütün bunların içinde en önemlisi de 20 Aralık günü kapatılan eğitim enstitüleri hükümetin işine geldiği zaman ve işine geldiği biçimde yeniden açılacaktır. Bence işte 1980'in getirecekleri.

— Evet. Sayın Eyüboğlu. Son söz sizin.

— 79 hiçbir soruna çözüm getirmedi. CHP iktidarı, dengeci, uzlaşmacı ve kararsız yaklaşımıyla faşist saldırıları önleyemedi, tersine cüretlendirdi. 1980'e, gizli iktidar odağının açık iktidarla bütünleştiği bir siyasal gelişme içinde giriliyor. Bir zamanlar İsmet Paşa "Eşkiyanın bu gece ne yapacağı belli olmaz" demişti. Şimdi eşkiyanın ne yapacağı belli, apaçık ortada. Tasarı ise kaçınılmaz akıbetine çoktan uğradı, yeni Bakan'dan bu kadarını bile beklemek söz konusu değil. Özerklik herşeye karşın önemli, üniversitelere, üniversitelerdeki ilerici öğretim üyelerine önemli olanaklar getiriyor, ama aynı zamanda önemli sorumluluklar da yüklüyor. 1980'in ne getireceği biraz da bu sorumlulukların ne ölçüde yerine getirileceğine bağlı olacak.

— 1979 terörü, baskıları ve yitirilmiş günleriyle geride kaldı. 1980'de de tüm bunları yaşayacağız. Üstelik Milli Eğitim Bakanlığı merkez örgütünde, TRT'de, Devlet Opare ve Bale-si'nde, Kültür Bakanlığı'nda yapılmak istenenlerle yaşayacağız. Her türden okuma gereksinimine son veren yüzde dörtyüzlük kağıt zammıyla yaşayacağız. Ancak bu engelleri aşmak yine ilerici-demokrat öğretmenlerin ellerinde. Bunu unutmadan bakacağız geleceğe. Foruma katılanlara teşekkür ederim.

"TRT ÇOCUĞU" ÇALIŞANLARLA OYNUYOR!...

Ankara Radyosu en eski kamu yayın organlarından biri. Kuruluşu 1926. Radyonun geniş bir dinleyici kitlesine seslenmesi ve sağlıklı bir yayıncı kadrosuna sahip olması saldırılara yol açıyor.

Musa Öğün ve Şaban Karataş gibi genel müdürler zamanında gerçekleştirilen baskı ve tasfiyeler "TRT'nin çocuğu" Doğan Kasaroğlu'nun işbaşına gelmesiyle yeniden hortlatıldı.

Kasaroğlu işe başlar başlamaz radyonun yayınla ilgili şube müdürlerini değiştirdi, dört yapımcıyı sürdü. Bu arada Yaşar Özörküt'ün İşçi Dünyası, Beldan Kabalak'ın Bilimin Işığında Özeleştiri, Sezen Ünal ve Mihriban Tanık'ın Yaşadığımız Sorunlar adlı programları yayından kaldırıldı.

Ayrıca tüm söz programları sıkı bir sansürden geçirilerek makaslandı. Makaslamalar sürüyor.

Bu arada Kasaroğlu'nun Ankara Radyosu'ndaki TRT-DER üyelerinin listelerini istemesi tepkiyle karşılandı.

"ALAMANCILARIN RADYOSU" ÜZERİNE BİR DEĞİNME

AYŞE BAYKAL




"Okul Defteri"nin 5. sayısında Ahmet Remzi imzasıyla "Almanya'nın Radyosu" başlıklı bir yazı yayınlandı. Bu yazının Türkiye'nin "1979 Çocuk Yılını, TBMM'de Dünya Çocukları ile birlikte kutlayan Türkiye, köprüaltı çocuklarını, kimsesizleri, küçük mahkumları dış kamu oyundan gizlerken, Türkiye'nin Sesi Radyosu da küçük, rengarenk kartlarla küçük dinleyicilerinin gönüllerini almıştır. Yurt dışında okuyacak kitap, okutacak öğretmen bulamayan Türk çocukları bu kartları aldıklarında kimbilir ne denli sevinmiş, mutlu olmuşlardır. Bir de bunlara Çocuk Kulübünün armağan olarak yolladığı Kültür Bakanlığı yayınlarını eklerseniz... Şimdi yurtdışındaki çocuklarımız derin bir doyum içerisinde bir ellerinde kartları bir ellerinde Bozkurt Ali adlı kitapları günlerini gün etmekte, düşmanlara karşı savaşmak üzere Kültür Bakanlığı'ndaki amcalarının yazdırttığı bu önemli kitabı ezber etmektedirler."

Ahmet Remzi'nin yazısından bu alıntıyı yaptıktan sonra bazı yanlış saptamalar üzerinde durmak ve çocuk kulübünü daha gerçekçi bir gözle tanıtmak istiyoruz.

Çocuk Kulübü, yurt dışında bulunan çocuklarımızın çeşitli konularda karşılaştıkları sorunların çözümüne yardımcı olmak, okul dışı eğitimlerine katkıda bulunmak için kitap sağlamak ve yurtla olan bağlarını güçlendirmeğe çalışmak amacıyla kuruldu. Üyelere gönderilmek üzere bir köşesinde elele vermiş üç çocuk figürü olan flamalar ve üye kartları hazırlandı.Ali Remzi'nin yazısında sözünü ettiği rengarenk kartlar bunlar olsa gerek. Kulübün kurulduğu yıldan başlayarak çeşitli konularda resim ve kompozizyon yarışmaları açıldı. Kamu kuruluşlarınca bağışlanan, ayrıca, kurumun sınırlı parasal kaynağı içinde kitabevlerinden satın alınan kitaplar çocuklara gönderildi. Bu kitapların, halk değerlerini yadsımayan, yaşamın gereklerini saptırmayan, özgürlük ve bağımsızlığı işlerken, ırkçı ve şovenist duygulara yer vermeyen, ama toplumsal sorumluluğu veren taze beyinleri yanıltmadan olup bitenler karşısında düşündürecek, doğa ve insan sevgisini yeşertecek kitaplar olmasına özen gösterildi. Kültür Bakanlığı'nda 175-76-77 yılları arasında basılan kitaplar, yine aynı bakanlıkta 1978'lerde bir kez daha gözder

geçirildi. İçerikleri yukarıda belirtilen tanımlara yaklaşım sağlayabilenler, bu arada yeni basılanlarla birlikte azımsanmayacak bir sayıda kulübe armağan edildi (20.000 adet). İlginçtir ki Ahmet Remzi'nin yazısında sözünü ettiği "Bozkurt Ali" adlı bir kitaba Çocuk Kulübünün kuruluşundan bu yana arşivlerinde ve dağıtım listelerinde rastlanamadı. Eğer değinilmek istenen "Ülkücü Ali" adlı kitap idiyse(!) bu kitabın son derece az sayıda (5 adet) kulübe bağışlandığı ve dağıtılmayarak Yurt Dışı Yayınlar Dairesi Başkanlığı arşivine aktarıldığı saptandı.

Yukarıda açıklanan kaynaklardan sağlanan kitaplarda yalnızca 1979 yılında, Çocuk Kulübü aracılığıyla her üyeye ulaştırılabilen kitap sayısı (6) dır. Bu durum, Ahmet Remzi'nin yorumuyla; Çocukların "Bozkurt Ali" adlı kitabı okuyup düşmanlara karşı savaşmak üzere önemli bilgiler elde etmelerini engellese bile, bir ellerinde rengarenk kartları, öteki ellerinde altışar kitaplarıyla, onca ilgisizlik içinde, bu iddiasız ilginin sıcaklığıyla gerçekten mutlu olabilecekleri izlenimini uyandırmıyor mu?

Doğal olarak yurtdışında bulunan yarım milyonu aşkın Türk çocuğu düşünüldüğünde, Çocuk Kulübünün ulaşabildiği çocuk sayısı ve üretebildiği hizmet düzeyi olması gerekenin çok altında. Ancak, 1979 yılında yurtdışındaki yavrularına 300 küsur bin ders kitabını ve birkaç yüz öğretmeni güçlükle gönderebilen, yurtdışındaki yurttaşları ve bunların çocukları ile ilgili, farklı yorumlar içinde çok geniş bir ölçüde eleştirilebilmesi olası, yeterince etkin ve kesin bir politika saptayamamış bir devletin, yine bu politikayla bağlı radyosunun, ilgisizlik ve olanaksızlık sancılarıyla kıvranan Çocuk Kulübü'nden, daha fazla şey bekleyebilmek biraz insafsızlık olmaz mı?...

MUSTAFA NİHAT ÖZÖN'Ü YİTİRDİK

Handan ATTAR

Mustafa Nihat Özön Hoca uzun ama boşa geçirilmemiş bir yaşamdan sonra, ardında pekçok ürün bırakarak 84 yaşındayken aramızdan ayrıldı. Edebiyat tarihi alanındaki özverili çalışmalarıyla, yeni kuşaklara eski kültürün kapısını araladığı gibi, genç ozan ve yazarların da tanıtılmasını sağlamıştır.

Mustafa Nihat Özön 1896'da İstanbul'da doğdu. Okumaya meraklı olan babası, onun iyi bir öğrenim görmesini sağladı. Henüz liseyi bitirmemişti ki askere alındı. Üç yıl sonra 1918'de terhis edilince İstanbul'a döndü, Edebiyat Fakültesi'ne girdi.

1923'te Ankara Erkek Lisesi Fransızca öğretmenliğine atandı. Aynı zamanda Zekeriya Sertel'in Matbuat Genel Müdürlüğü'nde çalışıyordu. 1926-34'te İstanbul'daki çeşitli liselerde; 1934-61 yılları arasında da Gazi Eğitim Enstitüsü'nde görev yaptı.

Özön'ün yapıtlarının doğmasında öğretmenlik yaşamının etkisi büyüktür. Büyük Osmanlıca-Türkçe Sözlük, Resimli Büyük Türkçe Sözlük, Türkçe Tabirler Sözlüğü ve Cep Sözlüğü öğrenci gereksinimi için hazırlanmıştır. Bu çalışmaları sırasında çok geniş bir kaynak taraması yaptığı bilinmektedir. Evliya Çelebi, Aşıkpaşazade ve Hüseyin Rahmi gibi yazarların yapıtlarını tarayarak eski terimlerin unutulmasını engellemiştir. Yazı dilinden uzaklaşan bu terimler yeniden gün ışığına çıkarılmıştır.

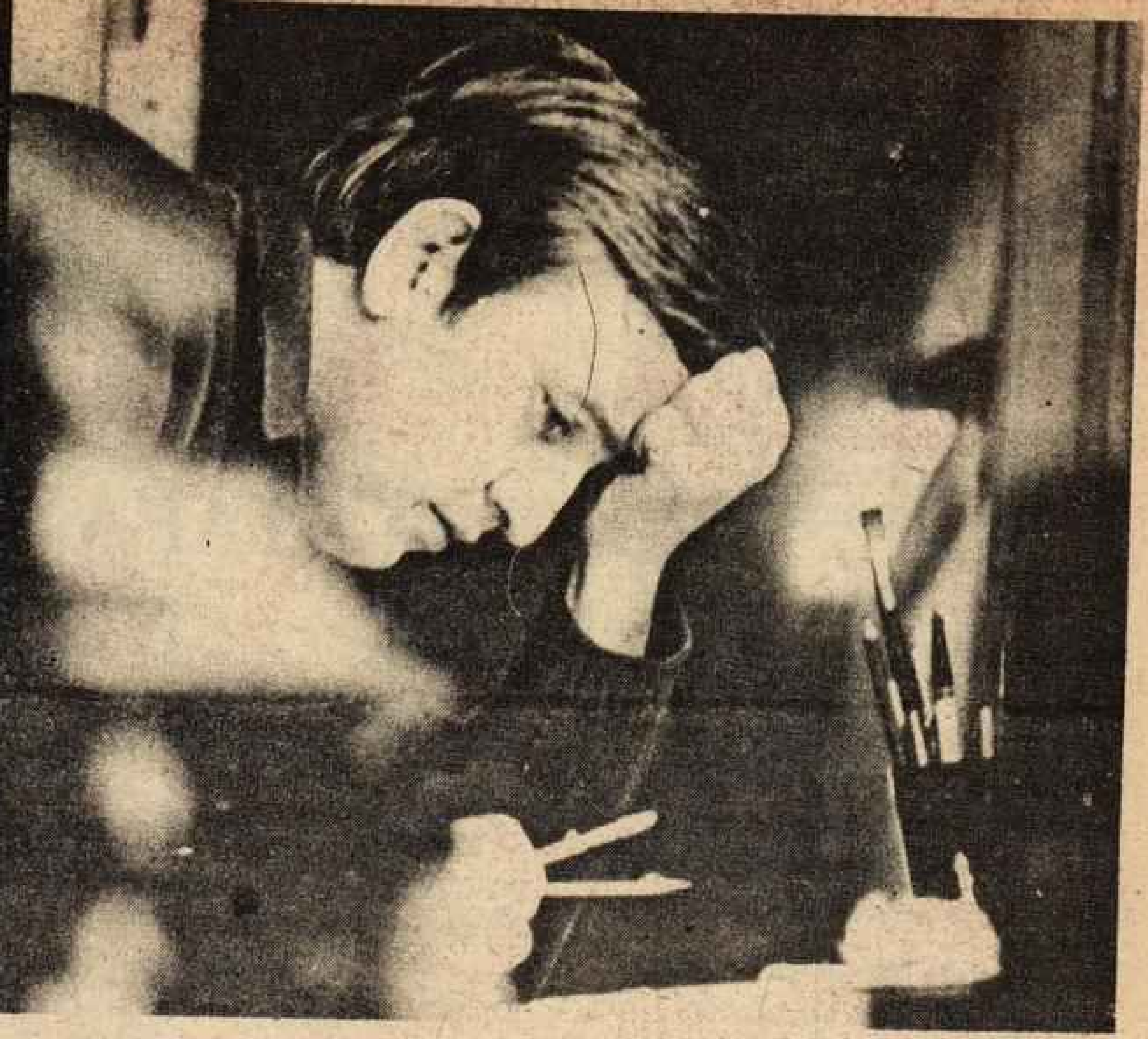
Yaklaşık 120 kitap olan "Dünya Muharrirlerinden Tercümeler Serisi"yle Özön; Gorki'yi, Dostoviyevski'yi, Şholof'u... tanıtıp başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere pekçok kişi ve kurumu çeviriye özendirmiştir. Ahmet Vefik Paşa Külliyatı'nın dilimize yeniden kazandırılması da Özön Hoca'nın bir armağanıdır.

Üniversite öğrencilerine kaynak hazırlamak amacıyla, önce antoloji olarak düşündüğü kitabı Özön, bibliyografya çalışmalarıyla genişletmiş, "Metinlerle Muassır Türk Edebiyatı Tarihi"ni ortaya çıkarmıştır. İlk kez yüzyıllara göre incelenen edebiyat, edebiyatla ilgili bilgilerle zenginleştirilmiş ve edebiyat türleri, tek tek incelenmiştir. Kitap, 1930, 1932 ve 1934 yıllarında basılmıştır.

Türkçe Metinler kitabının öyküsüyse oldukça ilginç. Sabahattin Eyüboğlu'yla birlikte hazırladığı Türkçe Metinler 1, 2, 3, liseleri için yazılan ders kitabıydı. Hasan Ali Yücel'in Milli Eğitim Bakanlığı döneminde hazırlanan kitap Yücel'den sonra, "Aşırı solun propagandasını" yaptığı için yasaklanmıştı. Üstelik DP'li Fuat Köprülü'yle, CHP'li Reşat Şemsettin Sirer (O zaman Milli Eğitim Bakanı) aynı konuda birleşmişlerdi.

Edebiyat dünyamızın genişlemesinde ve okullarımızda çağdaş anlamda edebiyat derslerinin öğretilmeye başlamasında Özön Hoca'nın katkısı büyüktür. Bu katkıların en önemlilerinden biri de Türkçe öğretimine getirdiği yöntemdir.

Mustafa Nihat Özön Hoca'yı Edebiyat ve Türkçe ders programlarının demokratikleştirilmesi için verdiği onurlu mücadeleden dolayı unutmayacağız! Unutulmayacak!



GENÇLİK EĞİTİM, MESLEK, İŞ İSTİYOR



Genç Öncü Eğitim Yayınları No: 2, Kasım 1979, Ankara, 86 s. 25 lira.

Hemen önemle vurgulamak gerek, gençlere yönelik olsa da bu broşürü tüm aydınlar, ama hepsinden önce de tüm öğretmenler ve tüm veliler okumalı. Gençlik üstüne çok yazıldı. Çeşitli "siyaset"ler binbir yayın yaptı, binbir cevher yumurtladı. Genç Öncü'nün Broşürü, her türlü çarpık akımın gençliğin büyük çoğunluğunu etkileyebildiği bir ortamda yeni bir siyaset önermiyor. "Sunuş' un ilk satırları, gençliği yadsımayı da tanrılaştırmayı da dışlayan sağlıklı bir yaklaşımı benimsiyor. ' Sonsöz"ün son satırları da aynı sağlıklı çağrıyla bitiyor:

"— *Gençliğin temel ekonomik ve politik çıkarlarının korunup geliştirilmesi için*
— *Geniş gençlik yığınlarını anti-faşist, demokrasiden yana mücadeleye çekmek için,*
— *Gençliğin anti-faşist eylem birliğini adım adım geliştirmek için,*
HEP BİRLİKTE GÖREV BAŞINA!"

Bu çağrı, bilimsel bir çabayı, sağlıklı bir politik yaklaşımı zorunlu kılıyor. En güzel bir dünyayı düşlerken gerçekçi olmayı, gençliğin verdiği coşku ile bilimin, yurtseverliğin bilincini bağdaştırmayı, bütünleştirmeyi gerektiriyor:

"*Somut durumun somut çözümlemesinden yola çıkıyoruz. Hedefe giden yolda heyecanın, coşkunun, sloganın gerekliliğinin bilincindeyiz. Ama slogancılığı artık aşmanın gerektiğine inanıyoruz. Tüm gençlerin gençliklerin dilediklerince yaşayabilecekleri, korkusuz, baskısız, savaşsız, sömürüsüz bir dünyayı düşlemek en doğal hakkımızdır, ancak bu düşün gerçekleşmesi mücadelesinde hayalciliğe yer yoktur, bunun bilincindeyiz, bu yüzden de alabildiğine gerçekçiyiz.*

Türkiye gençliğinin değişik düşünce akımlarının etkisinde değişik siyasal çizgiler doğrultusunda ayrı örgütlenmeler içinde mücadele verdiğinin, hatta gençliğin öneml bir kesiminin faşizmin vurucu gücü olarak kullanıldığının bilincindeyiz. Eksikleri ve tartışmaya açık yönleri ile bu çalışmanın, bağımsızlık-demokrasi-sosyalizm mücadelesinde gençliğin örgütsel bütünlüğü ve eylem birliği için bir katkı olması dileği ile.

Kapitalist ülkeler gençliğinin hipiliğe kaçışı yanında goşizme saplanışına da yer veriyor Broşür (s.14). Oysa, "*batıda çok güçlü bir başka devrimci gençlik kesimi vardır ki onun üzerinde durmak gerekir. Gerçekten, işçi sınıfının, onun siyasal örgütünün yolunda etkin bir demokratik güç olan bu gençlik, ekonomik/demokratik haklar mücadelesinde belki gösterişsiz ama kararlı ve kalıcı adımlar atmakta, ulusal ve uluslararası düzeyde çağdaş gençlik olmanın sorumunu taşımaktadır.*

Genç Öncü'nün Broşürü gençliği çeşitli açılardan ele alıyor. Ne var ki doğru bir saptama hemen her başlık altında kendini kabul ettiriyor: "Dünyada ve Türkiye'de gençliğin temel istemi, EĞİTİM HAKKI'dır" (s.8). Bu bakımdan, azgelişmiş ülkeler gençliği ele alınırken bu ülkelerde eğitimin iki temel işlevi olduğu gerçeğini öğreniyoruz: Cahilliği ortadan kaldırmak ve fırsat eşitsizliğini en aza indirmek (s.17).

"Türkiye Gençliği", üç ana doğrultuda haklı istemler ileri sürüyor (s.26):

— *Bilgiye ulaşma hakkı,*
— *Bir meslek sahibi olma hakkı,*
— *İş bulma, bu mesleğe uyan bir iş bulabilme hakkı.*

Tüm dünyada ve Türkiye'de gençlik için bu taleplerin karşılanması, öteki tüm sorunların çözümünde temel ölçüdür. Gerçekten, bu üç somut istem, uygulanan toplumsal politika ile, eğitim ve istihdam politikası ile iç içedir. Bu istemlerden ilk ikisi eğitim süreci içinde gerçekleşecektir: Okul, gençlere, içinde yaşadığımız dış ve iç dünyayı, fiziksel, toplumsal ve ruhsal yönleriyle tanıtmalıdır. Dış dünya ve ülkemiz, toplumsal yapımız, üretim güçleri ve üretim ilişkileri bölüşüm ilişkileri, yapılan

işin ne için, kim için yapıldığı, bilinmelidir. Gençliğin bu bilgileri edinmeye, bu çarkın toplumsal ve teknik işleyişini kavramaya hakkı vardır.

Her gencin bir meslek sahibi olma, belli bir mesleğin gerektirdiği bilgi ve beceriyi edinme, o mesleği icra edebilir duruma gelme hakkı vardır.

Ancak, bilgili ve meslek sahibi olmaya yetmez: Bu bilgi ve beceriyle uyumlu bir iş bulabilmek de her genç için vazgeçilmez bir haktır. Bu somut istemler doğrultusunda verili durumu ele aldığımızda nelerle karşılaşıyoruz?

Nelerle karşılaşıldığını görmek için sayfaları çevirmek ve okunanlar üzerinde düşünmek yeterli. İşsiz gençlik (s.28), işçi gençlik (s. 29-34), emekçi (memur) gençlik (s.34-35), köylü gençlik (s.35-38), öğrenci gençlik (s.38-40) belirgin yönleri ve sorunları ile ele alınıyor.

"BAĞIMSIZLIK-DEMOKRASİ-SOSYALİZM MÜCADELESİ VE EĞİTİM", öğrenci gençliğin sorunlarını eğitimin yapısal özellikleri ile bütünleşik biçimde sergiliyor. *Nicel* ve nitel yetersizlikler ile verimsizliğin atbaşı gittiği eğitimin emperyalizme bağımlılığı konusunda herkesin dikkatle değerlendirmesi gereken şu değerlendirme yapılıyor.

"Kapitalist batının, emperyalizmin eğitim sistemimiz üzerindeki etkileri üzerinde çok durulmuştur. Burada da bu etkileri yadsıma ya da mutlaklaştırma gibi gelişir görünümlü iki özdeş yaklaşım sözkonusu olmaktadır. Oysa, bu etkileri, Türkiye'nin iç sınıfsal yapısı ve gelişimi eşliğinde ele almak, onları gerçek boyutlarıyla değerlendirmek gerekir. Türkiye'de her alanda olduğu gibi eğitim alanında da dış etkiler çok eskiden beri vardır. Emperyalizmin Türkiye'ye asıl yönelimi ise daha yoğun olarak 2. Dünya Savaşı sonrası döneme rastlamaktadır. Bu dönemde de emperyalizmi bir dış öge, bir dış etken olarak değil, bir iç olgu, bir iç toplumsal etken olarak ele almak gerekir. Çünkü kapitalist gelişme, ulusal bağımsızlık savını ve bu bağımsızlığın kendisini ortadan kaldırmış, egemen sınıf burjuvazi emperyalizmle her yönüyle bütünleşme sürecine girmiştir. 'Eğitimde yabancılaşma', ekonomik, politik ve askeri alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da emperyalizmle bütünleşmenin sonucudur." (s.49).

Seçkinciliği (s.50), antidemokratik yapısı (s.51), gereğinden çok uzunluğu (s.53) ve öğretmen sorunu (s.54) ile Türkiye'de eğitim, özellikle de yüksek öğretim derin bir bunalım içindedir (s.56). Üniversiteye giriş konusunda gerçekçi bir yaklaşımın ne olması gerektiğini merak ediyorsanız (s.58-61), demokratik üniversite isteminin haklılığının somut, canlı dayanaklarını özet biçimde görmek istiyorsanız (s.63-67) Genç Öncü'nün Broşürü size gençlik kesiminden şimdiye dek pek duymaya alışık olmadığınız bilimsellikte bir yaklaşım getiriyor.

"Yüksek öğretim saksıda insan yetiştirmektedir" (s.56), "ortaöğretim gençliği politeknik eğitim istiyor" (s.69) başlıkları altında eğitimin içeriğindeki çağdışılık sergileniyor, yaşamdan kopukluk vurgulanıyor ve politeknik bir eğitimin temel ilkeleri özetleniyor. Spor (s.74) yurtdışındaki gençliğin sorunları (s.75), askerliğin demokratikleştirilmesi (s.48), özürlü gençlerin durumları (s.78) ve parasız eğitim hakkı (s.79) Broşürde ele alınan öteki önemli konular. Genç Öncü'lerin DİN EĞİTİMİ konusuna yaklaşımı ise gençlik boyutlarını da aşan bir önem taşıyor. Bu bölüm şöyle:

"DİN EĞİTİMİ

Türkiye'de din önemli bir toplumsal işlev görmektedir. Eğitim programlarında yetersiz, çarpık bir din eğitimine de yer verilmesi ve bunun çevresinde yapılan tartışma ve değerlendirmeler, dini ayrıca öğrenci gençliğin de gündemine getirmiş bulunmaktadır. Önce, gençliğin dine bakış açısı nedir, bunu görmek gerekir. Bu, dini toplumsal bir olgu olarak ele alan bilimsel bakış açısıdır.

Her toplumdaki tutucu genel işlevi yanında, din, ülkemizin son 30 yıllık tarihinde çok özel bir işlev görmüş, sosyalizm mücadelesine karşı, işçi sınıfının örgütlü mücadele hareketine karşı ideolojik bir karşı silah olarak kullanılmıştır. Din, maneviyat, ahlak, vb. kavramlar hep işçiyi tezgahının başında tutabilmenin araçları olarak kullanılmıştır. Binbir çeşit yasaklamaların, "milliyetçi" ideolojinin durduramadığı, etkisizleştiremediği, zaptürapt altına alamadığı solun tarihsel gelişmesi din yolu ile önlenmek istenmektedir.

Egemen sınıflar, bir zamanlar üzerine titrer göründükleri laik eğitim ilkesinin ayaklar altına alınmasına bu yaklaşımla göz yummuşlar, hatta bunu bizzat kendileri yaratmışlardır. 2. Dünya Savaşı sonrasının eğitim açısından en önemli gelişmelerinden biri de budur: genel eğitim programlarına din, ahlak ve maneviyat dersleri konması yanında, orta ve lise düzeyindeki İmam-Hatip okulları ortaöğretim meslek okullarının en önemli kanallarından biri olmuştur.

Çeşitli gerici çevrelerin beslediği bu okullar, devletin okul götüremediği köşelere kadar sokulabilmiş, yatılılık olanakları da sağlandığı için özellikle yoksul kır kesimlerinde resmi-laik devlet okullarının yerini almıştır.

Gençlik dine ve din eğitimine karşı değildir. Gençlik dinin bu belirtilen amaçlar için kullanılmasına karşıdır. Bu bakımdan gençlik, eğitimin dine karşı tavır almasını değil, tersine, her din hakkında ve özellikle de İslam dini hakkında bilimsel bilgiler vermesini istemektedir.

Gençlik eğitimin kesinlikle tek ve laik olmasını istemektedir. Bu yaklaşımla orta ve lise düzeyindeki İmam-Hatip okullarının kaldırılması, bunların ortaokul düzeyindeki öğrencileri zorunlu temel okula, liseler de bulundukları çevrenin özellikleri ve genel eğitimin bütünlüğü içinde meslek okullarına dönüştürülmelidirler. Gençliğin din konusunda bilgilenmesini sağlamak amacıyla okullarda din bilgileri okutulmalı, seçmeli ders sistemi aracılığıyla da isteyen öğrenci bu alanda uzmanlaşabilmelidir.

ÖRGÜT SOSYOLOJİSİ

İsmail ERDAL

Örgüt incelemeleri yaklaşık iki yüz yıllık bir geçmişe sahip. Buna karşın ülkemiz için oldukça yeni bir ilgi alanı. Türkiye'de henüz örgüt konusunda geniş oylumlu ve yeterli sayıda bilimsel yapıtlara rastlanmıyor.

Ancak bu boşluğun doldurulması için Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü ve üniversitelerin yanı sıra bilimsel amaçlı bazı kuruluşların olumlu çabalarına tanık oluyoruz. Bu kuruluşlardan biri de belirli zamanlarda bilimsel kitaplar yayınlayan Sosyal Bilimler Derneği.

Sosyal Bilimler Derneği'nin yayınları arasında yer alan ÖRGÜT SOSYOLOJİSİ adlı kitap bir anlamda "derlemeler özeti" sayılabilir. Ayşe Öncü bu ürününde 29'u yerli olmak üzere tam 142 kaynaktan yararlanmış. Yazarın bu kaynaklar içinde boğulmadığını hemen belirtelim. Ayrıca oldukça yeni olan bu bilim dalında Türkçe terim bulabilmenin yarattığı sorunları aşabilmiş; dil ve anlatım son derece yalın.

Ürünün kendisi özet olunca, bu birkaç sayfalık çalışma da kendiliğinden 'özetin özeti' oluyor.

Kitabın adı toplum bilimlerinde çok kullanılan iki sözcükten oluşuyor: Örgüt ve sosyoloji. Örgütün 'belli amaçlara ulaşabilmek için kişilerin oluşturdukları kurul. (1)' ya da 'belli amaçlara erişebilmek için tasarlanmış, planlanmış sosyal yapı..(2)' gibi tanımları yapılabilir. Sosyoloji tanımı da şöyle: 'Topluma ve toplumun gelişmesine egemen olan yasaların bilimi..(3)'

Bu tanımlara göre kitabın adı oldukça 'iddialı'. Ne var ki kitabın orta boy yüz sayfalık oylumu böyle bir ada hiç de uygun düşmüyor. Ancak, giriş bölümünde yer alan amaç çok daha 'mütevazi'. Yazar amacını şöyle belirtiyor: 'Eldeki kitap yukarda sözünü ettiğimiz kuram, yaklaşım, konu ve yöntem farkları ve çeşitliliği içinde boğulan okuyucuya genel bir çerçeve çizmek amacıyla yazılmıştır.'

Gerçekten, kitabın amacı genel bir çerçeve çizmek. Bu kanıya, bölümleri inceledikten sonra varıyoruz.

Kitabın giriş bölümü oldukça kısa. İlk bölümde bir ilgi alanı olarak örgütlerin önemi üzerinde durulmakta ve alana yaklaşım biçimlerinin çeşitliliğine değinilerek /klasik, neoklasik, çağdaş/ açık sistem-tapalı sistem/ bireysel, grupsal, yapısal, ekonomik/ gibi sınıflandırmalar -işçi devri- örneğiyle belirtilmektedir.

İkinci bölüm tam bir tarih özeti. Örgüt kuramı çerçevesi içine girebilecek görüşlerin özeti. Yazar Marx, Weber, Michels, Taylor, Gulick, Urwick ve Dikson gibi kişilerin örgüt, devlet ve bürokrasi konularındaki görüşlerini özetlemekte ve örgüt kuramı içindeki yerlerine göre sınıflandırma yapmaktadır. Bürokrasi, devlet ve benzeri konular söz edilince Lenin'e değinilmemesi büyük bir eksikliktir. Lenin —özellikle devlet konusunda— burada anılan kişiler kadar, hatta daha çok özgün ürünler vermiştir.

Üçüncü bölüm kendi içinde ikiye ayrılıyor. Önce çağdaş örgüt kavramına açıklık getirilmekte; sonra da örgütler türlerine göre sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmada üç temel ölçüt ele alınmış: Örgütün toplum içindeki yeri, ana yarar bölümlenmesi ve yapısal nitelikler.

Yazar, bu bölümdeki çalışmasıyla karşılaştırmalı örgüt incelemelerine temel oluşturacak bir çerçeve çizmek amacında. Ancak, çizilen bu çerçeve de bilinenlerin bir özeti niteliğindedir.

Toplumsal Çevre ve Örgüt, başlığıyla sergilenen dördüncü bölüm oldukça özgün. Bu bölümde, toplumdaki hangi değişmelerin bir örgüte ne zaman ve nasıl yansıdığı sorunsalı üzerinde durulmaktadır.

Gerçekten "örgütler toplumda bazı ihtiyaçlara cevap vermek için ortaya çıkarlar" ve zamanla "toplumun ihtiyaçlarındaki değişmeler sonucunda, yeni örgütler kurulduğu gibi, mevcut örgütler amaçlarının kapsamını genişletebilir, başka ek amaçlar edinebilir ya da görevsiz kalarak kabuk kuruluşlar halinde kendi kendini devam ettirebilir" Bunlar içinde en fazla amaç değiştiren örgütlere rastlanmaktadır. Ek amaçlar edinilmesi, belli bir amacın öncelik kazanması ve amacın önemini yitirmesi amaç değiştirmenin türleri arasında sayılabilir.

Yazar bu çerçeveyi çizdikten sonra bir zamanların dallı-budaklı son derece etkin örgütü Halkevleri'ni ele almakta ve zaman içinde önemini nasıl yitirip kabuk kuruluş haline geldiğini sergilemektedir. Gerçekten özel ya da kamu pekçok örgüt eski Halkevleri'nin işlevini hem daha yaygın hem de daha nitelikli olarak yapmaktadır. Artık pekçok sosyal gereksinim başka kuruluşlarca yerine getirilmektedir. Bu da kabuk değiştiren bir ülkede kabuk örgüt olarak kalan birçok örgütün bir benzerini oluşturmaktadır. Bir zamanların Demokratik Partisi gibi, Komünizmle Mücadele Derneği gibi.(4)

Toplumsal çevre koşullarının örgüte yansıması da bu bölüm içinde yer almaktadır.

Örgüt Sosyolojisi'nin beşinci bölümü Teknoloji ve Örgüt ilişkilerine yer veriyor. Burada sözü edilen teknoloji dar anlamdaki 'fen' ya da 'makinalar' kavramını içermiyor. Örgüt dilindeki teknoloji, çok daha geniş bir anlamı, belli bir malın ya da hizmetin üretim sürecindeki teknik bilgi ve işlem araçlarının tümünü kapsamaktadır.

Endüstri kuruluşlarında birim, seri ve aralıksız, gibi üç türlü yapım teknolojisi vardır. Yazar, bu üç türün özelliklerini sergiledikten sonra; örgütler arasındaki teknoloji farklılıklarının, iş bölümüne, işgücüne, hüner ve beceri düzeyine, çalışanlar arasındaki kişi ve grup ilişkilerine ve

giderek bireylerin algılarına nasıl yansıdığını ortaya koyuyor. Yer yer alıntılarla ve kısmen de özgül buluşlarla.

Hizmet kuruluşlarındaki teknoloji; tek düze çabalar, yazılı kurallar, merkezcilik-yerinden yönetim ilişkileri de bu bölümün konuları arasında.

Kitabın son bölümünde Örgüt İçi Gruplar ve Çatışma konusu işlenmektedir. Örgütlerin toplumsal yapısını, birbirine bağlanmış gruplardan oluşan bir bütün olarak kabul eden yazar; değişik örgüt içi gruplar ve gruplar arası ilişkiler üzerinde durmaktadır.

Bu son ayrım çalışmanın en özgün bölümünü oluşturmaktadır.

SONUÇ:

Çalışmanın temel özelliği 'Türkçe' düşünülmüş olması. Bu kanıya sadece Türkçe sözcükler kullanılmış olması ve yalın bir dille sorunların sergilenmesinden varmıyoruz. Bunlarla birlikte ve aynı zamanda sergilenen konuda, —Örgüt sosyolojisinde— derli toplu özet bilgiler sunulurken, karmaşık bilimsel çözümlemeler yerine Türk ortaya çıkan durumları örnekleyen bir yöntem benimsenmiş. Bu çalışma örgüt kuralları konusunda temel bir başvuru kaynağı değilse de, geniş oylumlu çalışmaların çatısının kurulmasında ilk örnek, ilk taş olabilir.

(1) Turgay Ergun: Örgüt Kuramları ders notları.
(2) Ayşe Öncü: Örgüt Sosyolojisi.
(3) Materyalist Felsefe Sözlüğü.
(4) Demokratik Parti, Millet Partisi, Komünizmle Mücadele Derneği, Halkevleri gibi geçmişin görkemli şimdi içi boş kabuk bağlamış örgütleridir.

İDARİ YARGI

İDARİ YARGI, Danıştay Yardımcıları Derneği aylık yayın organı, Sayı: 10, Ekim/Kasım 1979, 64 sayfa, 30 lira.

Gazetelerde ilanlarını, televizyonda reklamlarını görmediğimiz nice yayınlar vardır. Binbir güçlükle düzenli biçimde çıkmaya çalışırlar. Herbiri bir mesleğin, belli bir alanın sorunlarına belli bir uzmanlık düzeyinde eğilir, her birinin belli okuyucu kitlesi vardır. Herbirinde hepimizi çok yakından ilgilendiren kendi sorunlarımız da yer alır ama çoğumuz adlarını bile duymamışızdır. Oysa "Okul Defteri" nasıl bir eğitim dergisidir ama herkesin okumasını, görmesini istiyorsak, örneğin yargı mesleğinin bir yayını da öğretmen, veli ve öğrenci olarak bizi, eğitim dünyasını çok yakından ilgilendirmektedir. Yasaların, tüzüklerin, yönetmeliklerin, Tebliğler Dergisinin dışında, disiplin konusu gibi doğrudan hukuksal düzenlemelerin dışında bir eğitim dünyası düşünülebilir mi?

Hepimiz Danıştay adını biliriz. Belki birçoğumuz haksız bir atama karşısında, yada intibakların yanlış yapılması karşısında Danıştay'da yürütmenin durdurulması isteminde bulunmuşuzdur. İptal davası açmışızdır. Ama Danıştay gerçekte nedir? Anayasa'nın 140. maddesine göre 'Danıştay, kanunların başka idari yagı mercilerine bırakmadığı konularda ilk derece ve genel olarak üst derece idare mahkemesidir." Peki Danıştay bir üst yapı kurumu olarak egemen sınıfların çıkarlarını koruyan ve sürdüren bir kuruluş değil midir? Sorun bu kadar yalın değildir. Genel olarakeğitim ve okul için söylenebilecek olan bu arada yargı için de, Danıştay için de geçerlidir:

Danıştay, yönetimin hukuka bağlılığını sağlamada, yönetimde keyfiliği ortadan kaldırmada, kısacası hukuk devleti ilkelerini yaşama geçirmede çok önemli işlevler yerine getiren bir kuruluştur. Kararların yürürlükteki güç ilişkilerinden etkilenmesi kaçınılmazdır, ve Danıştay da bu gelişmenin dışında değildir. Ne var ki yönetimin eylem ve işlemlerini en etkin biçimde denetleyen kuruluş ve işleyiş, gene de Danıştay'dır. Ve Danıştay'ın bugünkü önemli konuma gelebilmesi öyle bir çırpıda oluveren bir gelişme değildir:1868 yılında Şurayı Devlet adıyla kurulan Danıştay Mutlakiyet, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde yönetsel, danışsal ve yargısal görevler görmüş, kuruluşundan ancak yüz yıl sonra "Türk Milleti Adına" hüküm veren bağımsız bir yargı organı kimliğine kavuşabilmiştir.

Danıştay'ın bu görevi yerine getirmesinde Danıştay yardımcılarının da payı vardır. Danıştay yardımcılarının mesleksel kuruluşu olan Danıştay Yardımcıları Derneği "İdari Yargı" adlı aylık bir de dergi yayınlamaktadır. Dergi Türkiye'nin demokratikleşmesi mücadelesinde hukuk alanında kendisine düşen görevlerin bilinciyle çıkıyor. Yürürlükteki yasaların gerektirdiği kadarıyla hukuk devletinin tüm gerekleriyle işlemesini sağlamada önemli işlevler yerine getiriyor. Verili demokratik hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasının önlenmesi,korunup geliştirilmesi ve yaşama geçirilmesi İdari Yargı'nın mücadele gündeminde yer almaktadır. Ocak 79 tarihle 6. sayıda yer alan baskı yasaları konulu inceleme bu yaklaşımın yalnızca bir örneğidir.

(Yazışma Adresi: P.K. 722 Ankara)

POLİTEKNİK EĞİTİM KAVRAMININ GÜNDEME GELİŞİ



Gürsen TOPSES

'Politeknik Üniversiteler' ya da 'Politeknik Eğitim' kavramlarının gündeme gelişi, eğitim sistemleri ve eğitim etkinliklerine bakış açılarında yeni ve taze çağrışımların oluşmasına neden oluyor. Bu çağrışımlardan ilki, özellikle "Üniversiteler Yasa Tasarısı"nda öngörülen Politeknik uygulama girişimlerinin, toplumsal yapımızdaki geçerliliğinin yanısıra, üretici güçlerin gelişim düzeyinin gerektirdiği uygulanabilme şansı ile ilgili; diğeri, belki çok daha önemli olanı, batı kapitalist üretim biçimlerinde bir çok alanlarda bu uygulamaları görmüş olsak da, Politeknik eğitim sisteminin sosyalist üretim biçimiyle sıkı bir nedensellik içinde bulunması zorunluluğunun ortaya çıkardığı sorunsal yaklaşımları kapsıyor.

Politeknik eğitim kavramı, toplumumuz için pek yeni bir olgu. İşin ilginç yanı, bu yeniliğin sosyalistleri de kapsaması. Öylesine ki, "Sosyalist Eğitim" kavramından söz edildiğinde, "Eğitim üretim içindir!" sloganından öte, eğitime ilişkin elle tutulur bilimsel temellendirmelerin çok az sözü ediliyor. Bu konuda, kuşkusuz en belirgin kanıt, "Politeknik" kavramının bilimsel çözümlemelerini içeren kitap ya da literatürün birkaç parmak sayısını aşamamış olması. Giderek, Köy Enstitülerinin eğitim yapısına yaklaşımlarda bile, Politeknikle ilgili kavramların bir türlü yüze çıkamaması, sorunu daha da ilginçleştirdiği ölçüde, mutsuzlaştırıyor da.

Bu yazımızda, Politeknik Eğitim kavramının temel çizgilerini, genel ve yapısal görünümlerini, Mart 1979 tarihli Üniversite Yasa Tasarısının Politeknik uygulamalarla ilgili öngörülen belirlemeler ışığında incelemeye çalışacağız.

TASARININ "POLİTEKNİK" KAVRAMINA BAKIŞ AÇISI

Mart 1979 Üniversite Yasa Tasarısında, İstanbul ve Ankara Politeknik Üniversiteleriyle ilgili bölüm, şöyle formüle ediliyor:

"... Ülkemiz endüstrileşme sürecine girmiş bulunmaktadır. Montaj endüstrisinden üretim endüstrisine geçildiği ölçüde, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, iş çevreleri yeni bir mühendis tipine ihtiyaç duymaktadırlar. Bu mühendis tipi, fabrikaların tasarım mühendislerinin dışında, üretimi atölye düzeyinde yöneten, nicelik ve niteliğin garantisini sağlayan, daha çok pratik içinde yetiştirilmiş uygulayıcı mühendistir. Bu üniversitede daha çok bu tür mühendis yetiştirilmesi öngörülmüştür. Ayrıca tek başlarına gelişme olanağı bulamamış Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kuruluşlar bu bütünlük içinde yerini almış olmakla hak ettikleri bilimsel düzeye kısa zamanda kavuşmuş olacaklardır." (Üniversiteler Yasası Tasarısı, s. 21)

"... Ankara Politeknik Üniversitesinde de, temelde yukarda İstanbul Politeknik Üniversitesi kısmında nitelikleri açıklanan mühendis yetiştirilmesi öngörülmektedir. Ankara Teknik Yüksek Öğretmen Okulu üretime ve uygulamaya yönelik öğretim programlarının temel mantığı çerçevesinde Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin işletme bölümüyle birleşerek "Üretim Mühendisliği Fakültesi"ne dönüşmüştür. Böylece bu kurum hem öngörülen mühendis tipi yetiştirecek, hem de kendi gelişmesinin gerektirdiği tüm olanaklara kavuşacaktır.

Ayrıca yetiştirdiği elemanlarla, orta eğitim düzeyindeki teknik okullarımızın öğretmen ihtiyacını karşılayacaklardır." (Mart 1979 Üniversiteler Yasa Tasarısı. s. 22)

Öngörülen düzenlemeler ışığında, tasarının içinde barındırdığı Politeknik temel ilkelerin dökümünü şöyle sıralamak olası.

1. Politeknik uygulaması.sadece yüksek öğrenim düzeyinde düşünülmektedir.

2. Üniversiteleri, özellikle de ortak uzmanlık dallarında eğitim ve öğretim yapan akademi ve yüksek okulları, merkez örgütlenmeler sistemi içine alarak, sosyo-ekonomik yapının gereksindiği işgücü sunumunu (arzını) oluşturmak.

3. Üretici güçlere sahip olan iş çevrelerinin gereksinme duyduğu işgücü istemini (talebini) karşılamak.

4. Mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarının öğretmen gereksinmesini karşılamak.

5. Niteliğinde, kuram (teori) ve uygulamanın (pratiğin) birleştiği ve daha çok da, uygulayıcı yapıda yeni bir mühendis tipi yetiştirmek.

Görüldüğü gibi, politeknikleştirme süreci, kaynağını sosyo-ekonomik yapının, üretici güçlerin gelişim doğrultusunda bulmaktadır. Montaj sanayiinden, üretim sanayiine, diğer deyişle, üretim aracı yapabilen sanayiye dönüşüm süreci, eğitimde politeknikleştirme oluşumunu zorlamaktadır. Sosyo-ekonomik yapıların belirleyiciliği ilkesi, eğitim alanında yapılması öngörülen yeni düzenleme girişimleriyle en açık ifadesini bulmaktadır. Bir de, Türkiye'de yüksek öğretimin nicelik ve niteliğinin sermaye sınıfının çıkarlarına uygun olarak gitgide yönlendirilmesi süreci, sorunu daha da somutlamaktadır. Politeknik uygulama girişimleri, bu sürecin sadece bir halkasıdır.

Yapılması öngörülen yeni düzenlemelerin eleştirisine geçmeden önce, Politeknik kavramının, tarihsel süreç içindeki temellerini, doğuş kaynaklarını ve geçerlilik ölçütlerini araştırmak yararlı olacaktır.

'POLİTEKNİK' EĞİTİM KAVRAMI

'Politeknik' terimi, Yunanca *'Technicos'* ve *'Techne'* (Sanat, beceri) ile *Poli* (çok) sözcüklerinin kapsadığı 'Çok yönlü teknik ve beceri' anlamını taşıyor. İlk kez, Fransız Devrimi sırasında Paris'te kurulan 'Ecole polyetechniqe' için kullanılmış. Bu okulu, Avrupa'nın diğer ülkelerinde, 19. yy'da kurulan, aynı tipteki Politeknik okullar ve Politeknik enstitüler izliyor. (Politeknik Eğitim Reformları. Kemal Aytaç, s. 7)

Terimi, bugünkü anlamına getiren, üretici güçlerin gelişmesi doğrultusunda, kafa ve beden ikileminin kaldırılması çerçevesinde, eğitim ve öğretim etkinliği olarak, sorunu bilimsel temellerine oturtan Karl Marks oluyor. Çünkü kol işi ile kafa işi arasında varolagelen ayrımlar, sosyalizmin maddi ve teknik temeli kurulduğu ölçüde ortadan kalkar. Üretici güçlerin gelişimi, gitgide daha etkin bir kafa çalışmasını gerektirir. Bu noktada kafa ve kol işi arasında organik kaynaşma, bütünlenme sözkonusudur. (Sosyalizmin Ekonomi Politiği, Solus. s. 243)

Bunun sonucu, işçi ve kolhozcuların kültürel ve teknik yönden mühendis ve teknisyenler düzeyine yükselmeleri koşuldur. Öğretimin maddi üretim ile birleştirilmesi, bu yönden temel bir ilke olarak kabul edilmelidir.

Böylece insanlar, daha ilk çocukluk devrelerinden başlayarak, düşünsel ve bedensel bütünlükleri gözetilerek yetiştirilmektedirler. Öğretim ile, üretim yaşamındaki uygulayıcı çalışma, birbirleriyle birleştirilmelidir. Böylelikle şu iki amaca erişilmiş olacaktır.

1. Düşünsel çalışma ile bedensel çalışma arasındaki ikilik ve karşıtlık kaldırılmış olacak.

2. İnsanın tüm yönlü gelişimi, bütünsel gelişimi sağlanacak.

Eğitimin bu amaca yönlendirilmesi, kuşkusuz, üretici güçlerin belirli düzeyi ve üretimin toplumsallaştırılması süreciyle orantılıdır; biri, diğerinin zorunlu sonucudur.

Marks şöyle diyor: "Bu öyle bir öğretim biçimidir ki, bütün üretim alanlarının ana ilkelerini tanıtır ve aynı zamanda da, gençlere, yeni yetmelere üretim dallarındaki basit araçların kullanılabilmesi olanağını sağlar. (S.Baske Polytechuische Bildung und Erziehung).

Kaldı ki, örneğin tasarlama ve geliştirme mühendislerinin yetiştirilmesi, üretim mühendisliği kategorisi bilgilerinin yayılmasına göre daha çok emek ve zaman gerektirir. Sadece makine kullanan ülkelerde tasarlama ve geliştirme bilgilerinin yayılması çabalarının bir savurganlık olduğu da açıktır. Bu savurganlığı önlemenin en etkin yolu, başından beri eğitim ile uygulamayı birleştirmektir. Batı kapitalist ülkeler, bunu bildikleri için, kendi üretim biçimleri içinde bu yola gitmişlerdir. Bilindiği gibi, emeğin verimliliğinin belirli koşullarından biridir bu yaklaşım. İşte üniversite tasarımındaki "...Fabrikaların tasarım mühendislerinin dışında, üretimi atölye düzeyinde yöneten, daha çok pratik içinde yetiştirilmiş uygulayıcı mühendis..." tipi böylesine bir yaklaşımın sonucudur.

"... Teknoloji yaratmamak (Türkiye gibi geri bırakılmış ülkeler için söz konusu.) tasarlama ve geliştirme bilgilerini büyük ölçüde gereksiz yapmaktadır. Ayrıca, teknoloji ithalinin yavaşça yayılma durumu ve bununla birlikte, çeşitlilik özelliği göstermesi, verilecek üretimin bilgisinin genel bir içerik taşımasını zorunlu kılmaktadır. Buna "genel uzmanlaşma" denebilir. Somutta politeknik eğitim bu gereksinmeye cevap vermektedir." (Ekonomi Sınıflar ve Eğitim, Yalçın Küçük, s. 46)

Görüldüğü gibi Türkiye koşullarında, üretim endüstrisinin değil, hâlâ montaj endüstrisinin geçerli olduğu bir üretim biçimi içinde politeknikleştirme gündeme getirilmek istenmektedir. Bu da, politeknik kavramının özüne daha sıkı sarılmamıza gerek duyurmaktadır.

POLİTEKNİK EĞİTİMİN İLK UYGULANIŞ EVRELERİ

Politiknek uygulanışını 1917'den sonra, çeşitli devreler ve düzenlemeler çerçevesinde Sovyetler Birliği'nde görüyoruz. 1958 tarihli Sovyet eğitim düzenlemelerinin yönetici durumunda olan Chnuschtschow, okullarda verilen derslerde, üretim alanlarındaki pratik çalışmaların

bütünleştirilmesi yolunda önemli adımlar attı.

"Okullarda yalnızca teknik ve üretim dallarında bilgi verecek yeni dersler getirmek değil, öğrencilerin işletmelerde, Kolhoz ve Sovhozlarda, deneme tarlalarında ve okul bahçelerinde sistematik çalışmalara da sokulması gerekir." (a.g.e. S. Baske, 1964, s. 189)

Bu temelden çıkarak, 1958 tarihli okul düzenlemeleri, Sovyetler Birliği'nde orta öğretim kademesinde ve özellikle ortaokul, liselerde, genel öğretim ile mesleki ve teknik öğretim birleştirilmeye çalışıldı. Sonraları, özellikle 1970'lerden sonra, genel orta öğretimin ekonomik bir gereksinim ve kişiliğin istenen uyumlu gelişmesinin genel bir öğretim olmadan düşünülemeyeceği gerekçesiyle, birliğin gevşetildiği ve seçime bırakıldığını görüyoruz (Sovyetler Birliği Üzerine Sorular Cevaplar, Bilim Yayınları).

Teknolojinin yeni gelişimleri, belirli uzmanlık dallarının birbirleriyle işbirliğini, ortaklığını gerekli kılıyor. Mekanizasyon ve otomatizasyon temelindeki üretici güçlerin ayrı dalları arasındaki teknik işbirliğinin kaçınılmazlığı ve bütünlüğü ilkesi, insanın da bu bütünlük çerçevesinde eğitilmesini, giderek kişilik bütünlüğüne varmasını zorunlu kılıyor.

Kuşkusuz bu bütünlük, sınıfsız toplum kurmayı amaçlayan bir felsefeyle tamamlanabilir ancak. Üretici güçlerin belirli gelişim aşamalarında belirginleşen, üretimin bir yerde yığışması (temerküzü), üretim araçları ve işgücünün büyük işletmeler içinde birleştirilmesi ve toplumsallaştırılması, bu amacın parçaları ve süreçleri durumundadır.

Krupskaya şöyle yazıyor bu konuda: "... Teknolojinin sürekli olarak geliştiği unutulmamalıdır. İnsanların büyük bir ustalık gerektiren önemli bir yeteneğinin, yeni bir buluşla gereksiz hale gelebildiğini söyleyebiliriz. Makine, yavaş yavaş insanların işlerini devralmaktadır. Bazen insan uzmanlığı bir değer taşımayabilir. Bununla birlikte kol emeğinin hâlâ önemli bir rol oynadığı, endüstriyel modernleşmenin çok hızla seyrettiği geri kalmış ülkelerde sanat okulları ve hatta bireysel çıraklık küçümsenemez bir değer taşır... Hızla endüstrileşen bir ülkenin başka bir şeye gereksinmesi vardır. Tüm üretim devrinin, teknolojik gelişmenin ve herhangi bir makineyi işletebilme bilgi ve yeteneğine sahip çıraklara gereksinim duyar. Bu nedenle kişi, çalışma deneyimine, hammaddeler üzerinde bilgiye vb. sahip olmalıdır. Bütün bunların öğretildiği bir insan her teknik değişime uyum gösterebilir ve o, kelimenin eski anlamında değil, yeni anlamında uzman bir işçi olabilir." (Eğitim Üzerine, Krupskaya, Mesleki ve Politeknik Eğitim Arasındaki Fark, Ser yayınları)

Bu süreç, insanın doğaya ve makineye olan egemenliğinin doğal bir zorunluluğudur da aynı zamanda. İnsan-doğa, insan-toplum ve insanın kendi kendisiyle bütünleşmesinin gerçekleşmesidir. Politeknik eğitim, bir üst yapı kurumu olarak, insanın toplumsallaştırılmasında ve sınıfsızlaştırılmasında etkin bir görevle yükümlüdür.

Kapitalist üretim biçimi içinde, politeknik uygulamalar, gerçek kimliğini, insanı ya da toplumsallaştırılmış insanı amaçlayan gerçek özü ve anlamından çok şeyler yitirir. Makine gibi, insanı da araç olarak gören ekonomik düzen içinde, Politeknik eğitim, insansal özünden sıyrılıp gitgide yoksullaşır.

SANAYİLEŞME SÜRECİ İÇİNDE POLİTEKNİK EĞİTİMİN TEMELLERİ

18 ve 19. yy'larda Amerika'da ve Avrupa'da sanayileşme sürecinin yüksek boyutlara varması, eğitim sistem ve etkinliklerinde de yeni düzenlemeleri gerekli kıldı. Bilimsel teknik devrimin, diğer deyişle üretici güçlerdeki korkunç hızlı yol alışın eğitim alanındaki boy gösterişiydi bu oluşum. Emeğin üretkenliğini artırmak, emeğin savurganlığını azaltmak, kapitalistin kâr defterine yazdırmak bir zorunluluk olmuştu.

Aslında, XVI. yüzyıllarda, Merkantalist düşünce sisteminden başlayarak bir yığın ekonomist, eğitimle, ekonomi arasındaki bütünlenmenin yolunda önemli mesafeler katettiler. Eğitimin tek başına yatırım niteliği taşıması anlayışı bu yüzyıllarda belirginleşti. İşgücünün eğitimi, gelişen yeni ekonomik gelişimin koşutunda, halk kitlelerinin eğitim sorunu, gündeme geldi ve okul sistemleri yapı değiştirirken, sonraları "Birlik Okulları" niteliğine bürünecek olan, genellikle de işçi sınıfı çocuklarının oluşturduğu Halk Okulları kuruldu. Makine işgücünün yerini alırken, makineyi işletecek ve yönetecek işgücünün eğitimi kesinkes zorunlu oldu.

"Zorunlu eğitim, sanayi devriminin ikinci döneminde, makine teknolojisinin artan karışıklığı, okuma, yazma ve sayma bilen işçileri bulmayı kazançlı ve zorunlu duruma getirdiği; çocuk emeğinin teknik açıdan kullanılamaz duruma geldiği ve ahlaki ve yasal açıdan yasaklandığı ve kırlardan kentlere akının çocuk ve köylüleri eğitmeyi zorunlu duruma soktuğu zaman ortaya çıktı. Böylece ilk eğitim, biçimsel olarak her yurttaş ve işçi için gerekli asgari temel bilgi olarak tanımlandı. (Ekonomi Sınıflar ve Eğitim, Yalçın Küçük, s. 21)

İş okulu kuramcılarının ortaya çıkışı, bu oluşumun ürünüdür. Robert Seidel, Dr. G. Kerschensteiner, Pestalozzi, W. A. Lay, Sepencer, Fröbel, J. Dewey vb. iş okulu kuramcıları, eğitimin işle, üretimle birleşmesini ve giderek doğrudan üretimi, verimi amaçlayan, pratiğe yönelik eğitim sistemlerinin temellerini attılar ve uyguladılar. 19. yy'ın Amerika'sındaki üretici güçlerin korkunç gelişme düzeyi göstermesinin yanısıra, eğitimde Pragmatist oluşumun simgesi J. Dewey ve Booker Washington'ca vurgulandı. Okul sistemi, ilkokulun birinci basamağından başlayarak, somutu, iş içinde eğitimi, işle eğitimin bütünleştirilmesi kavramlarını geliştirip uygularken, bu oluşumu merdiven sistemi temelinde, yüksek okullara, üniversitelere değin uzatma girişimlerinde bulundular. İş ilkesi, üretime yönelik eğitim anlayışı, üretici güçlerin gelişim doğrultusunun zorunlu bir yansıması olacaktı.

Ancak, Avrupa ve Amerika'da gelişen ve uygulama alanı bulup, bugünlere değin süregiden bu eğitim yaklaşımı, sorunu sadece kapitalist üretim biçimi içinde algılıyor ve öyle yorumluyordu. Diğer deyişle, eğitim ilkeleri ve amaçları, okulların nicel ve nitel yapıları, üretici güçlerin niteliğine ve giderek bu üretici güçlere sahip olanların çıkarları, istemleri doğrultusunda yönlendirilmeye çalışı-

lıyordu. Amaç, insan değil, üretim oluyor, kapitalistlerin kârına kâr katmayı amaçlıyordu. Bir de, kuşkusuz, burjuva ulusçuluğunun kökleri sağlamlaştırılmaya çalışılıyordu. Çalışan işçi, kendine, çalıştığı makineye, yarattığı ürüne, emeğine, kişiliğine yabancılaşıyordu Kapitalizmin insana bakışının, kendi öz yapısının, doğal ve kaçınılmaz sonucuydu bu.

MARKSİST YAKLAŞIM AÇISINDAN POLİTEKNİK TEMELLER

İsmail Hakkı Tonguç'un 'İş ve Meslek Eğitimi' yapıtında, şöyle söyleniyor: "... 19. yy'dan itibaren iş kendine özgü, çok ya da az mekanik, kısmen ruhsuzlaştırılmış bir kazanç uğraşısı karakterini almaya başladı. İşçi bir makinenin tıpkı bir parçası haline geldi. Bir işin meydana gelmesi için, işçilerin ellerini bilinçli bir şekilde kontrol etmek şartıyla, tıpkı zincirin halkası gibi iş zincirine takılması zorunluluğu ortaya çıktı (...) Fabrika işçisi kişisel özgürlüğünü kaybediyor, iş de mekanikleşiyor ve rasyonalize ediliyordu. (Tonguç, İş ve Mesiek Eğitimi, TÖB-DER Yayınları.)

Marks gene aynı temelde, insanın, emeğin yabancılaşması açısından eğitime ve üretim biçimlerine bakmaktadır. Ona göre, kapitalist üretim biçiminde, insanın yaptığı iş, onu gerçek insan oluşa götürmek yerine, kendi kişilik bütünlüğüne ve bilincine erdirmek yerine, kendi ürününe, giderek kendi kendine yabancılaştırmaktadır. Çünkü emeğin yarattığı değer, kendinden kopmakta, sermaye sahibinin eline gitmekte, giderek piyasa mekanizması sürecinde, sunu (arz) ve istemin (talebin) dişlilerinde, kendisine bütünüyle yabancı bir güç olarak belirmektedir.

"İşçinin varoluşu böylece herhangi bir meta ın varoluşuyla aynı koşullara girer. İşçi bir meta olmuştur ve kendine bir alıcı bulması bir talih işidir. (...) Bir yandan işbölümü, bir yandan da sermaye birikiminin gelişmesiyle, işçi emeğe gittikçe bağımlanır; üstelik emeğin özel ve son derece tek yanlı, mekanik bir tarzına bağımlanır. Böylelikle, fiziksel ve manevi baskı altında makineleşir ve insan olmaktan çıkarak soyut bir etkinlik ve bir mide olurken, bir yadan da piyasa fiyatlarındaki bütün dalgalanmalara, sermaye yatırımlarına ve zenginlerin ruhi durumlarına daha çok bağımlanır." (1844 Felsefe Yazıları, Karl Marks)

Kuşkusuz bu çözümleme, kapitalist ekonomi süreci içindeki işçinin, insanın yabancılaşma olgusu açısından çözümlenişidir. Politeknik eğitim, insanı metalaştıran, ekonominin basit bir dişlisi durumuna getiren, böylesine bir ekonomik düzen üzerine yerleştirilemez. Bütün çabalar ya da yönelimler belki de kapitalist sistemin, politeknik eğitimi kendi çıkarları içersinde yozlaştırmaktan daha öteye gidememektedir. Bu oluşum, aslında, ekonominin son aşamada belirleyiciliği ilkesi üzerindeki temel bilimsel yaklaşımların tersine, eğitimin, ekonomik yapı üzerindeki belirleyiciliğinin aldatmacalı savunuculuğunun, burjuva düzeni yönünden kullanılmasının bir başka göstergesidir. Kuşkusuz, temel belirleyici bu durumda, burjuvanın çıkarları olmaktadır. Öyleyse politeknik kavramının gerçek özünü korumak, politeknik eğitimi, ancak sosyalist bir üretim biçimi içersinde gerçek işlevine kavuşabileceğini savunmakla eş anlama gelir.

Marks ve Engels'e göre, üretim biçiminin zorunlu sonucu olarak, üretici işin, düşünsel eğitim ile, diğer deyişle, eğitimle uygulamanın bütünleştirilmesi sonucunda, her yönlü gelişmiş insanlar yetiştirilmiş olacaktır. Böylelikle de, insan üretim sürecinde belirli işlevleri gerçekleştiren ve makinenin tutsağı bir varlık olmaktan kurtulacak, salt kendisi üretim üzerinde egemenlik kurmuş olacaktır. Çünkü bu durumda insan kendi isteğine uygun olarak iş alanını istediği vakit değiştirebilmek olanağına kavuşmuş olacaktır. Bu da, insanın özgürleşmesi ve bütünlenmesi sürecinde önemli bir adımdır. Çalışanlar ve çalıştıranlar arasındaki ayrımın kaldırılması, yani sosyalist ekonomi sürecine geçiş ise, gene bu süreç içinde, onu tamamlayan zorunlu bir oluşumdur.

SOVYETLERDE POLİTEKNİKLE İLGİLİ İLK UYGULAMALAR

Sovyetlerde, politeknik eğitimin ilk uygulayıcılarından biridir Blonskij. Ancak endüstriyel iş, gençlere "her yönlü bir gelişme ve yetişme sağlayabilir. Çok yönlü bir iş eğitimidir bu. Eğitim alanı, buna göre, fabrika ve komünler içinde düşünülmelidir. "İş eğitimi, kollektif çalışmayı zorunlu kılar." Modern ve gelişken işbölümü, kollektif bir üretim biçimi içinde yerini bulur. Böylece çocuklar, işbölümü sürecinde örgütlendirilip, toplumun belirgin gereksinmelerini karşılayacak biçimde, iş toplulukları halinde gruplandırılmalıdırlar. Geleceğin bu okulu, aynı zamanda, geleceğin fabrikasını da karşılamaktadır.

Politeknik eğitim süreci, Blonskij'e göre, okul öncesi eğitiminden başlamaktadır. Çocukların oyun içindeki etkinlikleri, iş eğitiminin temel filizlenişlerini kendisinde taşır. Oyun süreci, ancak iş etkinliğiyle bütünleştirildiği oranda, yaşama hazırlanma gerçekleşebilir.

İkinci kademede, yani 8 - 13 yaşlarını kapsayan okul döneminde, "iş komünleri" önemlidir. 150 - 200 kişilik gruplar halinde, "çalışma odası" biçiminde örgütlenmiş salonlar kurulmuştur. Komün toplumunu hazırlayan, gerçek eğitim kurumlarıdır oralar. Sınıfsız toplumun çekirdekleri bu eğitim sürecinde tohumlanır.

Diğer dönemlerde ise, eğitimin, fabrikalar içersinde yaygınlaştırma yolu açılır. "Fabrika ve fabrika atölyeleri, gençlerin iş okulunu oluşturur." "Aynı zamanda birer okul olan bu fabrikalarda, bilimsel formasyon kazanmış işçiler yetiştirilir."

Makarenko ise, "İş komünleri" adıyla nitelendirebileceğimiz, toplumsal birimlerde, sosyalist toplumun kuruluşuyla birlikte gelişip etkinlik gücü kazanan, eğitimi işle birleştiren ve toplumsal insanın çekirdeğini oluşturan, üretici güçlerin gelişim doğrultusuna uyarlı insanlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bedensel ve düşünsel çalışma, birlikte yürütülmektedir bu komünlerde. Giderek hem üretim yaparken, hem de eğitim süreci birlikte ilerlemektedir.

"Ben yalnızca 'iş eğitimi'nin değil, ancak 'üretim içindeki eğitim'in de yanlısıyım. Marks, bütün çocukların 9 yaşından başlayarak üretime katılmalarını söylemişti. Ben ne derece basit, yalın ve can sıkıcı olursa olsun, okullardaki her türlü üretici eylemde bulunmanın yanlısıyım." (Politeknik Eğitim Reformları, Kemal Aytaç, s. 34)

"YAZIŞMALI EĞİTİM" İLKESİNİN ÇARPIK UYGULAMASI YAYKUR – (II)



YAYKUR tarafından bastırılan Analiz 1 ders kitabında doğal sayılar ve sonsuz kavramı şöyle açıklanıyor: Yusuf Has Hacib, Kutadgu Bilig'in başında Allah'ı tarif ederken şöyle demektedir: "Ey bir olan Tanrı,bir başkası sana şerik koşulamaz başka her şeyden başta ve sonda herşeyden sonra sensin."

"Yaratıcı varlığına, yaratılmış olanlar şahiddir, yaratılan iki, bir'in hazır şahididir."

Burada birinci beyitte matematikteki sonsuz büyüklük tarif edilmektedir. İkinci beyitte ise 1,2,3... tabii sayılar sistemini karakterize eden 1 sayısının varlığı ve her tabii sayıdan sonra bir tabii sayı gelir aksiyomlarının ifadesidir.

1975 - 76 öğretim yılında YAYKUR'un harcadığı ödenek 93 milyon 907 bin liradır. Her biri 40 öğrenci kapasiteli 24 derslikten oluşan bir öğretim binasının 1976 yatırım planındaki proje tutarı ise 12.800.000 TL'dır. Bu 94 milyon TL ile 24 x 40 = 960 öğrenci kapasiteli 7 bina yapılabilirdi. Oysa YAYKUR bu ödenekle 1976 yılında 1090 öğrenciyi 2. sınıfa geçirmiştir

Tülin IŞIK • Ahmet ÖZTUNCER

Bir Yetkilinin Kaleminden:
YAYKUR'UN KURULUŞ FELSEFESİ

YAYKUR'un kuruluşu konusunda bu kurumun Genel Sekreteri Reha Oğuz Türkkan'ın yazdıklarını olduğu gibi aktarıyoruz:

"... Gene isterdik ki 'Açık Yüksek Öğretim'e başlayışımız 2-3 ay içinde değil, en az 6 ay sonra olsun ve çok iyi hazırlanma, güçlü ve sağlam bir şekilde derslere başlama imkanımız bulunsun,

...

"Daha iyi hazırlanma mazereti (haklı olduğu halde) 3 aydan sonra başgösterecek huzursuzlukları ve patlamaları önleyemez; gecikmeler, 'daha iyi hazırlanma' için gerekli huzur havasının da zaten bozulmasıyla işlemez hale gelebilir. Hele daha Ekim'den itibaren,bu hakkın 2-3 ay içinde verileceği resmi demeçlerle ilan edilmişse, uzun süreli geciktirmeler gerçekçi olmayacaktır.

...

Toplumumuzdaki değer hükümleri, 'sosyal tırmanma' ve 'prestij' noktalarında düğümlenmiştir... kısmen soyumuzun psikolojik yapısına, ... dayanır bir hırsla, daha parlak bir 'Sosyal Status' istenmektedir. Bunun ise ancak bir 'yüksek tahsil diplomasıyla' elde edilebileceği kanısı yerleşmiştir... Ancak, 'yüksek tahsil' adı altında başlatılan programlarda, 'teknisyen yetiştirme' kokusu fazla olursa ya da 'ön-lisans' gibi bitirenler ünvanları, istihdamları (isterlerse tahsile devamları) belirsiz, 'havada kalmış' öğrenim kurumlarına itildikleri inancı doğarsa, girişimler gene çıkmazlara dalar.

...

"Modern Eğitim Psikolojisi'nin en son araştırmaları, 'yeni ve üstün' bir girişimin içinde bulunma inancının öğrenmeye ne derece tesir ettiğini ölçmüş ve rakamlarla tesbit etmiştir. Hatta verilen öğretim 'düşük kaliteli' bile olsa, bu suni inanç 'motivasyon'doğurmuş ve, gariptir, gerçekten daha ileri bir öğretim gören öğrencilerinkinden daha çok öğrenim sağlamıştır!

"... Öğrencilerimiz YAYKUR'a kaydolurlarken ve derslerini sürdürürlerken, Türkiye'mizin en ileri ve en kaliteli öğretim yapan bir müessesesinde okuduklarına inanmalı, güvenç ve iftihar duymalıdırlar.

...

"Nihayet, mesleki öğretime yönelteceğimiz bu öğrencilerin de milli şuurla mücehhez olması şart olduğundan her "Açık Öğretim" kayıtlısına bu dersler (Türklük Kültürü Dersleri) verilmelidir.

...

"Türklük Kültürü:
"Şu konular işlenir:
"a) Türk tarihinin ana akımları

"b) Yeni Türkiye: Çağdaşlaşma, millileşme, bugünkü sorunlar ve bazı çözümler." (Reha Oğuz Türkkan, Açık Öğretim, Ekim 1975)

YAYKUR UYGULAMASI

YAYKUR'un şu amaçları gerçekleştireceği ileri sürülüyordu:

1. Yüksek öğretim önündeki öğrenci birikimini önlemek ve yüksek öğretimde kapasite yaratmak,
2. Yüksek öğretimi yurt düzeyine yayarak eğitim olanaklarını genişletmek,
3. Ekonominin gereksinme duyduğu "ara insan gücü"nü yetiştirmek,
4. Bazı ülkelerdeki uygulamaları örnek alarak zamanla "Açık Üniversite"yi gerçekleştirmek.

YAYKUR 1975-76 öğretim yılında "Açık Yüksek Öğretim" ve "Örgün Yüksek Öğretim" programlarını başlattı. Bu programlar üç ana dala ayrılmaktaydı: Teknik Bilimler, Sosyal Bilimler, Hayati Bilimler.

Örgün Yüksek Öğretim Dairesi'nin çıkardığı broşürlerde bu ana dalların amaçları şöyle tanımlanmıştır:

Teknik Bilimler Bölümünün amacı: Özellikle sanayi kuruluşlarında, mühendisle işçi arasındaki ilişkileri sağlıklı ve verimli bir şekilde yürütecek nitelikte, elektrik, elektronik, kimya, maden, petrol, seramik, tekstil, inşaat, izabe, makina, motor vb. gibi alanlarda yüksek teknisyen yetiştirmektir.

Sosyal Bilimler Bölümünün amacı: Sanayi ve turizm kesimindeki nitelikli eleman açığını kapatmak üzere pazarlama, işletme, muhasebe, sevk ve idare, kooperatifçilik, kütüphanecilik, vb. gibi alanlarda yüksek teknisyen yetiştirmektir.

Hayati Bilimler Bölümünün amacı: Sağlık, tarım, hayvancılık ve benzeri alanlarda ikinci derecedeki hizmetleri yürütebilecek nitelikte, toplum sağlığı, meyvecilik, bağcılık, sebzecilik, çiftçilik, hayvancılık, gıda teknolojisi, vb. gibi alanlarda uygulamaya dönük elemanla yetiştirmektir.

Örgün Yüksek Öğretim Okulları ile Açık Yüksek Öğretim, birinci yıl aynı programları uygulamaktadır. İkinci yıl, Açık Yüksek Öğretim öğrencileri Örgün Yüksek Öğretim Okullarına devredilmektedir. Ve bu yıl, uygulamaya dönük olarak düzenlenmiştir. YAYKUR'un tüm bölümlerinde, iki yıl okutulan ortak dersler Türk Tarihi, Türk Kültürü, Türk Dili ve Yabancı Dil'dir.

YAYKUR'un gerçek işlevini değerlendirebilmek için yukarıda ileri sürülen amaçlarla başlatılan programın, amaçlarını ne ölçüde gerçekleştirdiğini ve ne amaçla kullanıldığını görelim.

ÖRGÜN YÜKSEK ÖĞRETİM OKULLARI

Örgün Yüksek Öğretim 1975 yılında 36 yüksek okul açmış, bu sayı 1976 yılında 59'a yükselmiştir. Açılan bu okulların 45'i iki yıllık Meslek Yüksek Okulları, 14'ü üç yıllık Yabancı Diller Yüksek Okulları'dır. Meslek Yüksek Okulları'nda yukarıda sözü geçen ana dalların birinde ya da ikisinde öğretim yapılmaktadır. İkinci yıl öğretimi sürdürebilmek için yerel uygulama olanakları gözönüne alınarak Batman, İskenderun, Ereğli, Düzce gibi sanayi kuruluşlarının bulunduğu ilçe merkezlerinde de bu okullar açılmıştır.

"Binlerce öğrencinin eğitimi için YAYKUR'da istihdam edilen öğretim üyesi sayısı 1975'te yalnızca 47, 1976'da 216'dır. (YAYKUR 1975-76 Yıllığı, s.78). Açıktır ki binası, aracı olmadan açılan okullardaki öğretim, tecrübesi olmayan, çoğu ek ücretli ortaokul ve lise öğretmenleri ile sürdürülmek istenmiştir. Bunun da kendi yandaşları için bir diğer fırsat yaratma girişimi olduğu belirgindir. Ayrıca, yalnız ikinci sınıfta çoğu ücretle ve hemen hepsi de orta öğretimden rastgele (ya da ideolojik amaçlarla bilinçli olarak seçilerek) alınan yetersiz öğretmenlerle okutulan bir yıllık meslek dersleri ile yüksek düzeyde insan gücü yetiştirildiği ileri sürülmüştür." (Tüm Öğretim Üyeleri Derneği (TÜMÖD) Bülteni, Mart 1978)

Bunların yanısıra, ikinci yıl sanayi kuruluşlarına (kamu kesimi) belirli kontenjanlarla gönderilen öğrencilerin, buralardaki çalışma ve eğitim koşulları belirlenmemiştir. Uygulama öğretiminin, kimlerin sorumluluğu ve denetiminde yapılacağı belli değildir.

Yabancı Diller Yüksek Okulları'nın başlangıçta 2 yıl süreli planlanmasına karşın, ikinci yılı bitiren öğrencilerin, "Turizm Rehberi, Büro Yönetmeni, Çevirmen" olarak çalışabilecek yetkinlikte dil öğrenemediklerinin görülmesi üzerine 1977 yılında bu okullar (2+1) olmak üzere 3 yıla çıkarılmıştır.

Yabancı Diller Yüksek Okulları'nın 3. yılını bitirenlerin orta dereceli okullara öğretmen olarak atanmalarını hükme bağlayan yönetmelik Talim Terbiye Kurulu'nun 8.12.1975 tarihli onayı ile yürürlüğe konulmuştur. Böylece öğretmen yetiştiren kurumların giderek yozlaştırıldığı, beyin yıkama ve düzenle uyumlu kişiler yetiştirme mekanizması olarak çalıştırıldığı MC'ler döneminde; öğretmen yetiştirmek amacı ile açılmayan bu okullardan hiç birşey yetişmediği görüldüğü halde "öğretmen" yetiştirilmesi kararı alınmıştır.

AÇIK YÜKSEK ÖĞRETİM

YAYKUR'un temelini oluşturan Açık Yüksek Öğretim, ilk yıl ana dalların derslerini (tek kitap halinde ve bir defada göndererek) ve radyo-TV yayınları ile sürdürmektedir.

Tablo 3'te yıllara göre YAYKUR'un kontenjanları ve buna karşılık gerçekleşen kayıtlar görülmektedir.

TABLO: 3

YAYKUR'un Açık Yüksek Öğretim Programlarına ayrılan kontenjanlar ve gerçekleşen kayıtlar ile öğrencilerin başarı durumu.

	1075-76	1976-77	1977-78
Açık Yüks.Öğr.Kont.	140.000	120.000	Ön kayıt
Kayıt Olanlar	38.128	12.375	15.070
1.Sınıfta Kalıp, Kayıt Yenileyenler	11.543	—	—
Sınava Katılanlar	19.343	—	—
2. Sınıfa Geçenler	1.090	—	—
Başarı Oranı (%)	%5		

Kaynak: YAYKUR 1975-76 Yıllığı

Tablodan görüldüğü gibi, 1976-77 yılı için Açık Yüksek Öğretim Kontenjanının 120.000 olmasına karşın yalnızca 12.375 kişi başvurmuştur. Aynı yıl açıkta kalanların sayısı ise 320.842'dir (Tablo: 1) İlk yıl YAYKUR'a kayıt olan öğrencilerin yarısı sınavlara katılmamıştır. Başarı oranı olarak, (2. sınıfa geçenler)/(Sınavlara katılanlar) alındığı ve bunun da % 5 gibiçok düşük bir oran olduğu görülüyor. (Sınıf geçenler)/(kayıtlı olanlar) oranı ise yalnızca % 2,8'dir. Yine tabloya göre, ilk yıl sınıftakalan öğrencilerin üçte ikisinden çoğu kaydını yenilememiştir.

Yukarıdaki sonuçlar, yüksek öğrenim isteminde bulunan öğrenci kitlesinin "YAYKUR" niteliğinde bir yüksek öğretimi benimsemediğini çok açık olarak göstermektedir. YAYKUR öğrencilerinin askerlik tecillerinin yapılmasının da öğrenci sayısının artmasında bir etken olacağı düşünülürse YAYKUR'a bu nedenle kaydolanların, " kayıt olanlar" sütünundaki sayıları yapay olarak artırdığı da ileri sürülebilir. Gazetelerde çıkan bu yöndeki yazılar da bu kanımızı desteklemektedir:

"... Bizler bu okulun adını askerlik tecil şubesi koyduk. Zira bu koşullar altında değil okul bitirmek, sınıf geçmek zor bir iş. Sınıfta kalacağımız muhtemel ve 900 TL'ye yakınparayı yatırıp tekrar kayıt yaptıracağız. Askerlikle bir ilişkimiz kalmayacaktır. Ve bu oyun, bu aldatmaca, bu kâr amacı güden şirket, bu askerlik tecil şubesi yani YAYKUR (Açık Yüksek Okul) düzeni sürüp gidecek mi?" (Bir Grup YAYKUR Öğrencisi, Hürriyet, 26.9.1978)

Tüm bunlardan anlaşılıyor ki, YAYKUR'un "yüksek öğretim önündeki öğrenci birikimine çözüm getirme, yüksek öğretime kapasite yaratma ve yüksek öğretimi yut düzeyine yayma" savı gerçekleştirilememiştir.

Açık Yüksek Öğretim'de 2. sınıfa geçenlerin, çeşitli il ve ilçelerde bulunan Meslek Yüksek Okulları'na devredildiklerini belirtmiştik. Bu uygulamanın da, öğrencilerin çoğu bir işte çalıştıklarından, onları güç durumda bıraktığı anlaşılmaktadır:

"YAYKUR okulu için İstanbul'da okul bulunmamaktadır. Dolayısıyla, bir üst sınıfa geçen öğrenci İstanbul dışındaki bir okula veriliyor. Evi ve işi İstanbul'da olan bir öğrenci, evini ve işini nasıl bırakır da başka şehire gider. Burada ya başka şehirde okuma veya okulu bırakma gibi iki tercihle karşı karşıya getiriliyoruz." (Yasemin Kasarcı, Hürriyet, 17.10.1978)

Oysa ki, uzaktan öğretim yönteminin en önemli özelliğinin "yer ve zamanla sınırlı olmama" olduğunu belirtmiştik.

EĞİTİM TEKNOLOJİSİ KULLANILDI MI?...

R. Oğuz Türkkan'ın sık sık kaynak gösterdiğimiz kitapçığında, sorunun çözümünün Eğitim Teknolojisinden geçtiği belirtilmektedir. Bu kitapçıkta uygulamada kullanılacak ders gereçleri şöyle sıralanmış: Öğrencilere gönderilecek küçük araçlar, Türkiye'ye eğitim yayını yapmak için uzaya fırlatılacak uydular, paket programların gösterilmesi için köy köy dolaşacak otobüsler, TRT'de açılan ayrı bir kanal, illerde kurulacak ve radyo yayını da yapabilecek küçük TV istasyonları...

YAYKUR uygulamasında Eğitim Teknolojisinden söz etmek olanaklı değil. Bu konuda uygulamanın tutarlı bir yanı yok. Biz burada yalnızca, söylenen ve yapılanlara değineceğiz.

TV Programları Ne Ölçüde İzlendi?

YAYKUR programlarında TV'nin de ne kadar etkinlikle kullanıldığını görmek gerekir.

"Mektupla öğretim... belki de bir asırdır uygulanan.. "başka çare yoksa kullanılan" kalitesiz bir öğretim yoludur. % 8 başarı oranını aştığı nadiren görülmüştür. Bizde ise uygulama, çeşitli sebeplerden daha zayıf olmuştur." Üstelik kamuoyunda ve gençlerde hafızalardan kolay silinemeyecek kadar kötü bir ün kazanmıştır. Hükümetimiz de defalarca bu yolla eğitimi kınamıştır. Buna karşılık televizyonlu eğitim güçlüdür, başarılı olmuştur, kamuoyunda hep ilgiyle karşılanmıştır.' (Reha Oğuz Türkkan, Açık Öğretim, Ekim 1975).

YAYKUR Planlama Programlama ve Koordinasyon Dairesince 18-19 Eylül 1976'da öğrencilere uygulanan anket sonuçlarına göre:

— Öğrencilerin % 62'si illerde, % 20'si ilçelerde, % 18'i bucak ve köylerde oturmaktadır.

— Öğrencilerin % 76'sı çalışmaktadır. Çalışanların % 84'ü de gündüz çalıştıklarından TV yayınlarından yararlanamamaktadırlar.

— Öğrencilerin sahip olduğu eğitim araçları:

Radyo %	TV %	Radyo-TV %	Teyp %	Hepsi %
45	8	28	7	12

Çizelgede görüldüğü gibi öğrencilerin radyo ve TV' ye sahip olma oranları düşüktür. Böyle olunca, özellikle TV programlarından yararlanma oranı oldukça azdır. (*YAYKUR 1975-76 Yıllığı.*) s. 91

Bu durumda kaçınılmaz olarak öğretimin temelini ders kitapları oluşturmaktadır!...

Söylenenlerin tersine YAYKUR 1975-1976 yıllığına göre, Mektupla Öğretimin üç yıllık Eğitim Enstitüleri Programlarına kayıtlı 1. ve 2. sınıflardaki toplam 29.903 öğrencinin 1975-76 döneminde ortalama başarı oranı % 40'tır.

Anket sonuçlarına göre çalışan öğrencilerin, gerek ekonomik olanaksızlıkları, gerekse TV'deki yayın saatlerinin iş saatlerine rastlaması nedeniyle; son derece niteliksiz olduğu ortaya çıkan bu öğretimden dahi yararlanamadıkları görülmüştür.

Öğrencilerin sosyal, ekonomik durumları ile ders çalışmak için yeterli zamanlarının olup olmadığı, günün hangi saatlerini çalışmaya ayıracakları ve bir günde ya da haftada ne kadar çalışacakları, eğitim düzeyleri, yüzyüze çalışma durumları vb.nin öğretim başlamadan önce saptanarak buna göre değişik yöntemlerin kullanılması ilk ve zorunlu koşullardan biridir. Yine ön koşullardan biri, kaynak ve engellerin saptanmasıdır. Bunların hiçbirinin yapılmayışı bilimsellikten uzaklığın, plansızlığın ve uygulamanın çarpıklığının birer kanıtıdır.

Programlarda İlkesizlik:

YAYKUR programlarında öğretim düzeyi yönünden bir ilkesizlik söz konusudur. Adına yüksek öğretim denilmesine karşın bu düzey korunamadığı gibi, "nitelikli iş-

gücü" sağlanmasına olanak verecek ölçüde yeterli "pratik öğretim" de verilememektedir.

Bir yanda öğretimin "yüksek öğretim düzeyinde" verilmesi gerekliliğinden (ilk yıl), öte yandan da derslerin "uygulama alanında meslekleri fiilen icra eden kişiler" tarafından verilmesi getirilmektedir (ikinci yıl). (Kemal Karhan, Kurum Başkanı. YAYKUR 1975-76 Yıllığı)

Daha önce R. Oğuz Türkkan'ın "yüksek tahsil adı altında başlatılan programlarda teknisyen yetiştirme kokusunun fazla" olmaması gerektiğinden söz ettiğini belirtmiştik. Uygulama gösteriyor ki, "yüksek öğretim" adı yalnızca bir kılıf görevini yapmaktadır.

Bütün programlar, sistem bütünlüğü içinde ele alınması gerekirken bu yapılmamış, her dersin programı özel ilişki kurulan bir kişiye yaptırılmıştır. Bu aşamada, eğitim alanından hiçbir uzmana yer verilmemiştir.

Rehber Öğretmenlik:

YAYKUR'un Planlama Programlama ve Koordinasyon Dairesince yapılan araştırmada (teknik bölüm) öğrencilerinin çoğu (% 57), ders çalışmada karşılaştıkları güçlüklerin başında rehberin olmamasını göstermiştir.

Örgütün kuruluşunda yerleştirilmesi gereken rehber öğretmenlik sisteminin geliştirilemeyişi, örgütlenmenin de yetersiz oluşunun göstergelerinden biridir.

Yönetim ve İşleyiş Bozuklukları:

Bu konudaki öğrenci yakınmaları kamuoyu ve basında sık sık göze çarpmıştır:

"... geçen dönem soruların çalınması üzerine iptal edilen sınavlar hiç ara verilmeden 1 ve 2. yarıyıl 15-16 Temmuz 1978 tarihlerinde iki günlük bir zaman içerisinde yapılarak oldu bittiye getirilmiştir. Yoksa bizi bu okullardan tasfiye yolunamı gidiliyor?...

Sayın bakanımızdan, bu okullardan mezun olan öğrencilere bir ünvan verilmesi... "(Konya'dan 200 YAYKUR'lu öğrenci, Hürriyet, 10.10.1978)

Biz Mektupla Öğretim yapan Eğitim Enstitüsü öğrencileriyiz. Yaz uygulama çalışmaları sırasında Ülkü Ocaklı komandoların baskılarına uğrayarak birçoğumuz derslere alınmadık, birçoğumuz ise sınavlara sokulmadık. "(Eskişehir'li öğrenciler, Hürriyet, 29.1.1978)

"Son ders notlarının Ankara'dan postaya atılmasından bir hafta sonra sınav yapıldı. ... Öğrencilerle yazışma doğru dürüst yapılamadı. Bu nedenle birçok öğrenci sınav hakkını kaybetti. ... Okul binası, hiçbir ünitesi ile bu iş için yeterli değil. ... Uygulamada açıklık yok. Öğrenciler için yaş koşulu kondu. ... Kurumun programlarının ne olacağı belli değil. Bu konuda yetişmiş öğretmeni yok. ... (Mektupla öğretim ve Açık Yüksek Öğretim'deki 40 öğretmen görevlerinden alındılar). ... En önemli sorun buradan mezun olacakların geleçekleri hakkında bilgi sahibi bulunmamaları." (Selma Tükel, Hürriyet muhabiri. YAYKUR Çıkmazı, Hürriyet Ekstra'sı, 30.10.1976)

PROGRAMLARI HAZIRLAYANLAR ÜZERİNE BİRKAÇ NOT...

–Programlar genellikle, "Aydınlar Ocağı" üyesi ya da onun doğrultusunda olan belirli kişilerle yapılmıştır (İbrahim Kafesoğlu Muharrem Ergin vb.).

–Türk Dili, Türk Kültürü, Türk Tarihi, Felsefe, Sosyoloji derslerinin programları, kitapların yazımı ve TV programları tartışmalı lise ders kitaplarının yazarlarına yaptırılmıştır.

–Bazı yandaşlara, eşe-dosta ısmarlama kitap yazdırılmıştır (örn. Melin Haser, Nevin Kardaş).

–*"... acaba bu YAYKUR saatlerinde kimler ders verir. ... Sayın Bay Yılmaz Öztuna, milyonlarca TV seyircisinin huzurunda tarih öğretiyor. ... Kimdir Bay Yılmaz Öztuna? Bir kez eski AP Konya Milletvekili? Sonra Kültür Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı... Öğrenimi? ... Yani lise mezunu? Evet, ama o yılların olgunluk sınavı da eksik. ... Pekiy, şimdi hocalık yaptığı YAYKUR, liseüstü öğretim yapan bir kuruluş değil mi?" (Örsan Öymen, Saygın Öğretim, Milliyet, 24.7.1976)*

BİR İBRET BELGESİ: RADYO–TV PROGRAMLARI VE DERS KİTAPLARI

● *Televizyonla öğretime başlanan ilk gün düzenlenen açık oturumda, bir öğretim üyesi, "Sizler şanslı öğrencilersiniz, çünkü sizin ana mesleğiniz Türkçülük ya da Türklük mesleği olacaktır" demiştir.*
(YAYKUR Uygulaması SBF–BYYO Yıllığı, Ankara 1977, s. 43)

● *14.7.1976 günlü Cumhuriyet'te Şükrü Tahirgil, 25.6.1976 günlü saat 22.00 YAYKUR yayınını (TRT II) aldığı banttan aktarıyor. Dersten alıntılar verilip, anlaşılmazlık gösteriliyor ve bilimsel yanlışlar tek tek açıklandıktan sonra şu yargıya varılıyor: "Anlatım bozuk, bilim sel yanlışlar dolu, kendi öz varlığını yadsıyan ve yolundan sapmış bir Türkçe dersiydi bu."*

● *"YAYKUR TRT II'de çarşamba günü 22.30'da Psikoloji dersinde ... "inandırma" konusunu anlatan Prof. (!) R. Oğuz Türkkan ... Özellikle şu örnekleri verdi:*

Sovyetlerde haber kaynakları bir tek devlet mekanizmasından çıktığı için kişilerin buna inanmadığını; mesela Kiev'de kişi başına yılda 10 ayakkabı düştüğünü haber veren bir haber kaynağından çıkanları duya duyan bir Kiev'linin, aslında kendisine yılda bir ayakkabı bile zor düştüğünü düşünerek, bu haber kaynağına inanmadığını; buna karşılık öteki açık rejimlerde ise ha ber kaynaklarının çokluğu nedeniyle burada açıklamaya gerek duymadığım, herkesin bildiği birtakım haber kaynaklarını ve bunların geçerliliğini söylemiştir.

Ayrıca bazı kaynakların, kaynak gösterilen kişilerin sözlerinin bir "Allah kelamı" gibi nitelendirdiğini söyleyerek öğretimde laikliğe uymayan sözler etmiştir." (Bir YAYKUR öğrencisi ve arkadaşları, Cumhuriyet, 22.2.1978)

● *"... Karagöz oyununda ayrıca, Yahudi, Rum, Ermeni, Laz, Kürt, Arnavut gibi gayr-ı müslim veya gayr-ı Türk unsurlar Kayserili, Kastamonulu, Rumelili gibi İstanbul Türkçesinden farklı aksanla konuşan Türk unsurlar da vardır." (Melin Haser, YAYKUR Eğ. Ens. Türkçe Bölümü Edebiyat Bilgileri Sınıf II, Ankara 1977, s. 58 "Karagöz")*

Analiz kitabından Doğal Sayılar konusundaki açıklamayı baştan sona olduğu gibi aktarıyoruz:

● *"Yusuf Has Hacib, Kutadgu Bilig'in başında Allah'ı tarif ederken şöyle demektedir:*

"Ey bir olan Tanrı, bir başkası sana şerik koşulamaz başka her şeyden başta ve sonda her şeyden sonra sensin."

"Yaratıcı varlığına, yaratılmış olanlar şahiddir, yaratılan iki, bir'in hazır şahididir."

Burada birinci beyitte matematikteki sonsuz büyüklük tarif edilmektedir.

İkinci beyitte ise 1,2,3,... tabii sayılar sistemini karakterize eden 1 sayısının varlığı ve her tabii sayıdan sonra bir tabii sayı gelir aksiyomlarının ifadesidir." (YAYKUR Eğ. Ens.Mat. Bölümü Sınıf II, Analiz 1, Ank. 1977-1978, s. 3, Dr. Cezmi Bayram, Dr. Ekrem Öztürk, Dr. Mustafa Yılmaz, Dr. Ertuğrul Özdamar, Mustafa Balcı)

- *"...Yıldızların veya gezegenlerin hareketlerine merak, ilim aşkından ziyade dini ve felsefi inançların tat mini ve onların kuvvetlendirilmesi şeklinde başlamıştır. ... İslamda da, gök cisimlerinin ve elemanter parçacıkların (atom,proton, nötron, elektron vs.) devamlı harekette olduğunu kastederek "kainatta hiçbir zerre yoktur ki hareketleri ile yaratanı zikretmemiş olsun" şeklinde özetlenmiş bulunması bu fikri doğrulamaktadır." (Dr.Seyfettin Fakıoğlu, YAYKUR Eğ. Ens. Mat. Bölümü Fizik Sınıf II, Ankara 1977-1978, s. 150 "Kepler ve Newton Kanunları")*

- Ülkeler Coğrafyası kitabında S.S.C.B. konusu işlenirken coğrafya bilgileri çarpıtılarak en cahil bir anlatımla ve konu dışı olarak anti-komünist propaganda yapılmaktadır;

"...Ekonominin bozulmasından yararlanan Lenin ve arkadaşları, ... işçileri çar idaresine karşı dire nişe geçirdiler. .... Çar 2. Nikola tahtını terketmek zorunda kaldı. ... İşbaşına önce Karensky daha sonra 17 Ekim ihtilali ile Lenin getirildi...." (Rıfkı Akın, Eğitim Enstitüleri Sos.Bil. Bl. Ülkeler Coğrafyası,Sn. III. s. 118.

Bu yazar herhalde Beşeri Coğrafya dersinde S.S.C.B. yerine Türkiye konusunu işleseydi şöyle diyecekti: "Anadolunun işgal edilmesinden yararlanan Mustafa Kemal ve arkadaşları, halkı padişah idaresine karşı isyana geçirdiler ve Anadoluda kurtuluş Savaşını örgütlediler. Padişah Vahdettin tahtını terketmek zorunda kaldı. İşbaşına Mustafa Kemal getirildi".

Bununla da kalmıyor propaganda : ("İnsanları çalışmağa ve yaratıcı güç kazanmağa sevk eden sistem, insanın çalışması sonucunda kazandığına sahip olmasıyla mümkün olur. Ferdi mülkiyet hakkının bulunmadığı ülkelerde çalışan insanlar, çalışmaları sonucunda elde ettiği ürüne sahip olamazlar. Çalışması sonucunda elde ettiği ürüne sahip olamayan insanların,çalışma sekv ve enerjisi azalır. Bununsonucunda verim ve üretim de düşer. Üretimin düşük olması, ülkenin kalkınmasını olumsuz yönde etkiler. (a. g. k. s. 138)

"... Bazı sanayi ürünleri lüks sayıldığından işçi ve memurları bunları tüketecek parayı biriktiremezler. İşte bazı sanayi ürününün iç piyasada tüketilmeyişi dış piyasaya çıkışını zorlar.Böylece sanayi yatırımları için gerekli döviz sağlanır." (a.g.k.s.b.156)

Yukarıdaki alıntılar için yoruma gerek yok. Ancak şu kadarını söyleyelim; Coğrafya dersinde ekonomi, felsefe, tarih ve politikayı bir birine karıştırıp ideolojik şartlandırma uğraşında olan bu yazarlara gereken yanıt öğrenci sayılarındaki düşüş ile verilmiş bulunmaktadır.

Yazma tekniği geliştirilmek ve yarışma ilkesi konulmak yerine, önceden belirlenen kişilerin kitapları bastırıldı. Bazı alanlarda hazır kitaplar varken onlardan yararlanma yerine maddi çıkar sağlama amacıyla, özel ilişki kurulan kişilere kitap yazdırıldı. Basımından da ayrıca özel matbaalara çıkar sağlandı.

Mektupla Öğretim için kitaplar yazdırılırken, Eğitim Enstitülerinin de kitap sorununa çözüm getirilmek isteniyordu. Basılan kitaplar bu okullara verilmemiş, 1977 Eylül'ünde hamur yapılmak üzere ki logramı 50 kuruştan SEKA'ya satılmıştır.

YAYKUR'UN BİR YILLIK MALİ PORTRESİ

Mali bakımdan da bir bilgi vermek üzere 1975-1976 YAYKUR Yıllığından o yıla ait rakamlara bir göz atalım. Kolayca izlenebilmesi için bu rakamları yuvarlatarak vereceğiz.

1975-1976 Öğretim yılında YAYKUR'un harcadığı ödenek 93 milyon 907 bin TL'dir. Bilgi İşlem Merkezine 12 milyon 433 bin, matbaalara 10 milyon 364 bin, ders notu yazarlarına 3 milyon 439 bin, TV programlarına 708 bin, radyo programlarına 231 bin TL harcanmıştır. Ön kayıt, kesin kayıt, kayıt yenileme için öğrencilerden 39 milyon 739 bin TL alınmıştır.

Karşılaştırma yapmak bakımından, 1976 yatırım programı ile yapılabilecek bir öğretim binasının proje maliyetini verelim: 24 derslikli tip proje tutarı 12.800. 000 TL.dır. Derslikleri 40 öğrenci üzerinden hesaplarsak, 24x40= 960 öğrenci kapasiteli 7 bina yapılabilecek bir maliyetle, Yaykur 1976 yılında 1090 öğrenciyi 2. sınıfa geçirmiştir.

"Eğitimi yurt sathına yaymak" iddiasına karşılık, bir yılın bilançosu bu iddianın ne ölçüde başarıldığını gösteriyor.

YAYKUR'un bugünkü işlevinin, az sayıda öğrenciye hizmetin yanında yine az sayıda kişiye dolgun ücret hizmeti olduğunu söylemek haksızlık olmayacaktır.

MEZUNLARIN DURUMU

Yaykur'u kuranların ya da yönetenlerin,mezunların ünvanları ile hiç ilgilenmedikleri anlaşılmaktadır. Bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmamıştır. "Ara İnsan gücü", "Ara meslek elemanı" gibi havada terimlerden başka ünvan konusunda ciddi bir çalışma bulunmamaktadır. (Böylesine uydurma bir eğitime ünvan verilmesi de güç olurdu ayrıca). Bu gün de mezunların durumuna bir çözüm getirilememektedir. · Çözümsüzlük başlangıç noktasındaki, öğretimin düzeyinin ne olduğunun bilinmemesinden kaynaklanmaktadır.

YAYKUR'UN BUGÜNÜ

1979 Yılında YAYKUR'un toplam olarak 17.000 öğrencisi bulunmaktadır. Bunların içinden 7.000 bin civarında öğrenci (4.000'iyükseköğretim, 3.000'i Teknik Kurslar) Ağustos 1979'da yapılan sınavlara katılmıştır. Buna karşılık YAYKUR'un 17.000 öğrenci göz önüne alınarak saptanan 1980 yılı bütçe teklifinin 202.799.000 TL olduğunu görüyoruz. Ayrıca döner sermayeden 20 milyon TL Bilgi İşlem hizmetlerine ayrılmış. Bu yıl yapılan bunca harcama ve çalışmadan sonra, YAYKUR öğrencilerinintümü, yönetmelikteki akademik not ortalamasına bakılmaksızın ikinci sınıfa geçirilmiştir. Bu işlem aynı zamanda, YAYKUR'un tasfiyesine doğru atılmış bir adım olarak görülüyor.

Yaykur AçıkYüksek Öğretim Programlarına 1978-1979 öğretim yılında öğrenci alınmamıştır. Halen kayıtlı öğrencilerin mezuniyetlerine kadar bu kurum işleyecektir. CHP ağırlıklı hükümet döneminde Yaykurun tasfiye edilmesi kararı verilmiştir. Ama Yüksek Öğretime olan aşırı talep yerinde durmaktadır.

MEZUNLARI İŞ BULAMAYAN YAY–KUR'A BAĞLI ÖN LİSANS OKULLARI KAPATILDI

ANKARA(Cumhuriyet Bürosu)–Yay–Kur'a bağlı iki yıllık ön lisans okulları bakanlıkça kapatılmıştır. Çeşitli illerde bulunan ve sayıları 50'yi aşan bu okullar, "Hayati Bilimler", "Sosyal Bilimler" ve "Fen Bilimleri" adlarında YayKur'a bağlı olarak öğretim yapmaktaydılar. Milli Eğitim Bakanlığında yapılanincelemeler sonunda, bu okullarınvaktiyle MC dönemlerinde gereksinimler ve eleman açığı hesaplanmadan açıldıkları saptanmışburadanmezun olanlar da iş bulamayıp, işsiz kalmaya başlayınca okulların kapatılması zorunluluğu doğmuştur. Bu okulları bitirenlere öğretmen olma hakkı verilmemiş, "Tercüman" olarakyetişenler de iş bulamamışlardır.

Bakanlık yetkilileri, bu okul mezunlarından bazılarının kurslardan geçirildikten sonra, okullara öğretmen olarak atanacaklarını bildirmişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'de yaşanmakta olan kapitalist sistem gereği, Eğitim ve özellikle yüksek öğretim aileler tarafından bir yatırım alanı olarak görülmekte ve toplumda statü değiştirmenin bir aracı olarak ele alınmaktadır. Bunun sonucunda eğitim bir pazar mekanizması içinde arz-talep modeline dönüşmektedir.

• Yüksek öğretim kurumları önündeki yığılma, Türkiye'de yaşanmakta olan kapitalistleşmenin görüntülerinden biridir. Bu nedenle çözüm de yalnız eğitim sisteminde aranmamalıdır. Yığılma, "bir yanıyla eğitim sisteminin ilkokuldan başlayan ve tek çıkışı yüksek eğitim olan bir tüp olarak tanımlanmasının, öbür yanıyla da Türkiye kapitalizminin çalışma yeteneği olan herkese iş olanağı sağlayamamasının bir sonucudur." (DİP, s. 505) iş olanağı sağlanamadığı için, eğitim alanındaki eğitilmiş insan fazlası çeşitli biçimlerde depolanmakta, bekletilmekte ve böylece bunların üretim sürecine geçiş süresi uzatılmaktadır.

I. MC Hükümeti hem arz yaratmak hem de kitle iletişim araçlarını da kullanarak, devlet olanaklarıyla-özerk ve demokratik bir sistem yerine-ırkçı faşist ideolijinin yaygınlaştırıldığı bir yüksek öğretim biçimini kurumlaştırmak istemiştir.

YAYKUR yukardaki nedenlerin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

Yüksek öğretimde arz yaratma ve nitelikli işgücü yetiştirme amaçlarında başarılı olamayan YAYKUR, yüksek öğrenim talebinden yararlanarak gençleri burjuva iktidarın isteğine uygun koşullandırmanın bir aracı olarak işletilmiştir. YAYKUR uygulaması; plansızlığın, aldatmacılığın ve çıkarcılığın en iyi örneklerinden birini de oluşturmaktadır.

Sistem, lise mezunlarını atıl tutarken, yüksek öğretim kurumları önündeki yığılmayı hafifletmek için herhangi bir yoldan yüksek öğretim yapanların sayısını artırmak, tek başıha, atıl yüksek öğretim mezunu yaratmaktan başka bir anlama gelmemiştir.

Uzaktan öğretim yöntemi, gelişmiş kapitalist ülkelerde de sosyalist ülkelerde de başarıyla uygulanmaktadır. Bugün yeryüzünde milyonlarca insana (1969'da 8 milyondan fazla) mektup, radyo ve TV ile eğitim sağlanmaktadır. Dünyanın birçok ülkeleri üretim güçlerinin düzeyi, ekonomik kaynakları, eğitim teknolojisindeki gelişmeleri ve toplum düzenlerine uygun biçimde düzenlemelerle, uzaktan öğretimi gerçekleştirmektedirler. İnsanlar daha ileri bir eğitim ve yeni bilgiler edinmek için uzaktan öğretimin çeşitli programlarından yararlanmaktadır.

Uzaktan öğretim yöntemi, diğer öğretim teknikleri ve modern eğitim teknolojisinin araçları ile de desteklenerek gittikçe daha yaygın olarak ve sürekli eğitimin (Yaşam boyu eğitimin) sağlanmasında etkin biçimde kullanılmaktadır. Bu tür bir öğretimin yer ve zamanla sınırlı olmaması öğrenciler tarafından seçme nedeni olmakta ve daha az maliyetle gerçekleştirilebilmesi, yönetimlerin bu tür eğitime önem vermelerine yol açmaktadır.

Türkiye İşçi Partisi Merkez Eğitim Bilim ve Araştırma Bürosu tarafından hazırlanan "Demokratikleşme İçin Plan'78-82" de (s.505-507) konu şöyle ele alınıyor:

"Sistem, temel eğitimin bitiminden başlayarak üretime açılabilir bir eğitim süreci olarak tanımlanmalıdır. Eğitim sistemi, hem her kademesinde çalışmaya açılmalı, hem de herkademesinde bir üst kademeye geçiş yollarını açık tutmalıdır.Bu ise, orta öğretimi politeknik esasa dayandırmak, yüksek öğretimi de daha kısa süreli bütünlere ayırmakla olanaklıdır. ... Böyle bir sistemin uygulamaya konabilmesi, yazışmalı eğitim ile gece eğitiminin, eğitim sisteminin temel ögelerinden biri haline getirilmesiyle olanaklıdır.

Yazışmalı eğitimin çok iyi hazırlanması, yazılı eğitim araçları ile birlikte yılın belli aylarında önceden planlanmış doğrudan eğitime dayanması gerekmektedir. Yazışmalı eğitimin bu doğrudan eğitim döneminde bu eğitimdeki tüm çalışanlar ücretli izin alabilmeli ve bu izin de yıllık izinden sayılmamalıdır. Bu sağlanmadığı sürece yazışmalı yüksek eğitimden söz etmek gerçekte olanaksızdır.

Gece eğitimini de üretim eylemlerinin yoğun olduğu yerleşme yerlerinde geliştirmek gerekmektedir. Her ikisinin geliştirilmesi ve eğitim sisteminin temel öğelerinden biri durumuna getirilmesi, eğitimde fırsat eşitliğine doğru çok önemli bir adım olacağı gibi, her ilde bir yüksek öğretim kurumu politikasını da gecersiz kılacaktır.

Bu arada belirtilmesi gereken nokta şudur: Temel eğitim ile politeknik esasa dayalı, başka bir deyişle, temel üretim bilgileriyle birlikte halkına karşısorumlu, direnç ve mücadele kararlığı olanyurttaşı yetiştirecek bilgi,, beceri ve eğitimi veren orta öğretim kuruluşlarının coğrafi dağılımında eşitliğin aranması vazgeçilmez bir zorunluluktur. Ancak yüksek öğretim için aynı ilke aynı derecede geçerli değildir. Yüksek öğretim ile üretici güçlerin yoğunlaştığı bölgeler arasında bir ilişki olmak gerekir. Bu yüzden, bir yandan gece eğitimi, öte yandan da kısa bir sömestr uzunluğunda yıllık izinli yazışmalı eğitim, yüksek eğitim kurumlarının her ile dağıtılmasının almaşığı olmalıdır."

İLKOKULDA MATEMATİK ÜNİTE ÇALIŞMASI

Halil GÜNGÖR



Soldaki kız ilkokul 3. sınıf öğrencisi.



Soldaki ilkokul 4. sınıf öğrencisi. Arka plandaki babaları. Gözleri görülen kız 4 yaşında ve halı dokumayı biliyor.

Matematik dersi ile ilgili çalışmalar İlkokul Programındaki konuların öğretilmesi için hazırlanan ders kitaplarına göre yapılmaktadır. Program, her sınıfta okutulacak konuları, kazandırılacak bilgi ve becerileri, yapılacak çalışmaların amacını, gerekli açıklamaları, metot ve tekniklerini saptamıştır. Buna göre İlkokul Programında matematik dersinin amaçlarından bazıları şöyledir:

"Çeşitli ve eleştirici yollardan düşünme yeteneğini kazandırır.
"Bağımsız düşünebilme seviyesine ulaşır."
"Doğruyu savunmaya alışır."
"Yaratıcı düşünebilme seviyesine erişirler."
"Çevresindeki varlıkların, eşyanın şekilleriyle görevleri arasındaki ilişkiyi sezmeye başlar."
"Emek, mal ve zamanda tutumlu olmak; çevrelerindeki ekonomik olaylarla ilgilenme alışkanlıklarını kazanırlar."(1)

Buna göre program çocuğun öğrenmesi için; kendi çevresi içinde yapılan iş ve yaşamın, üretim ve tüketim ilişkilerinin konu edilmesini istemektedir. Böylece matematik dersinin konularının oluşturduğu problemlerin yeri, çocuğun kendi yaşadığı çevresi ve toplum olmaktadır.

Program, yapılmasını istediği çalışmaların ders kitaplarında yazılmasını, bu işin ders kitapları aracılığı ile öğretilmesinden söz etmemiş. Buna karşın Bakanlık her dersle ilgili ders kitapları yazdırtmış. Kitapların bir çoğu özel kişilerce yazılmış. Türkçe ders kitapları, Sosyal Bilgiler, Din Dersi, Ahlak dersi kitapları Bakanlığın denetiminde, Matematik, Fen ve Tabiat Bilgisi, Hayat Bilgisi kitapları da Bakanlıkça uygun görülen özel kişilere yazdırılmış, kabul edilmiştir.

Bu kitaplarda, yapılacak çalışmalar ana başlıklar halinde verilmiştir. Konular belli bir öğrenci ve öğrenim çevresine göre hazırlanmıştır. Çevresellik, çevre özellikleri çocuğa görelik ilkeleri, gözlem, inceleme ve araştırmaya dayalı metot ve teknikler gözden uzak tutulmuştur. Böylece çocuk kendi çevresinin dışında, iş ve yaşama koşullarına bağlı kalmaksızın çalışmalara sokulmaktadır. Çalışmalarda; öğrenme bütünlüğü, öğrencinin deneyimleri, yaşamı, gözlemleri, bildikleri yoktur . Büyük kent yaşamının tüketime dayalı ekonomisi problemlerin içeriğini oluşturmaktadır.

Konularla ilgili olarak hazırlanan problemlerin köy ve kent kesiminde yaşıyan insanların iş ve yaşamlarından uzaktır. Örneğin: 1. Bir bakkal litresi 975 kuruşa 24 litre sirke almış. Sirke keskin olduğundan içine 6 litre su karıştırmış. Bakkal sulandırılmış sirkenin hepsinden 141.00 kuruş kazanmak için litresini kaç kuruşa satmalıdır?" 2. Bir manav, içinde 80 portakal bulunan kasalardan 2 kasa portakal alıyor. Ve 72 lira veriyor. Bu portakalların 20 tanesi çürük çıkıyor. Kalan portakalların yarısının tanesini 55 kuruştan, diğer yarısının tanesini 60 kuruştan satıyor. Manav, bu iki kasa portakaldan kaç lira kâr etmiştir?"(2) 3. "Bir işçi birinci gün 68 lira, ikinci gün 67 lira, üçüncü gün 72 lira, dördüncü gün 73 lira kazanıyor. Bu işçinin günlük ortalama kazancı kaç liradır?"

Örnekler matematik kitabından alınmıştır. Görüldüğü gibi problemler bir olaya, bir işe dayalı değildir. İş ve emek problemlerde konu edilmemiştir. Sayılar gerçek sayılardan uzaktır. Düşünme gücünü geliştirecek bir durum yoktur. Üretim ve tüketim ilişkilerinden kopuk, hayali ve düzmece hazırlanmıştır. Böylesi hazırlanan ve öğrencinin yapmasını istediğimiz çalışmalarla, programın çizdiği amaçlara nasıl ulaşırız? Çocukları, düşünmeye, bağımsız ve yaratıcı düşünmeye nasıl yönelteceğiz? Biz, yazımızda bu durumları irdelemeye çalışacağız. Çalışmalarda öğretmenin görevi ne olmalıdır? Kimin için ve

nasıl eğitim yaptırıyoruz? Çalışmaları bilinçli olarak nasıl yürütmeliyiz? Bu sorulara yanıtlar aramaya, örnek ve model çalışmalar koymaya çalışacağız.

Matematik dersinin çalışmalarını ünitelere göre şöyle koymaya çalıştık.

Önce çalıştığımız köyün üretim yapısını ve biçimini tanımaya çalıştık. Bu yapıya uygun üniteler seçtik. Öğretmen, bu ünitelerle ortaya çıkan sayıları öğrencilerle birlikte araştırdı. Üretim durumuna göre ele aldığımız ünitelerinde sayısal verileri bulundu. Yani, üretim tüketim durumlarıyla ilgili çevremizde kullandığımız sayıları saptadık. Örneğin; "Zenginlik kaynaklarımız, sağlığımız, çevremizde kullandığımız alet ve makinalar, sonbahar, ...vb." üniteleri ile ilgili sayılar araştırıldı. Bu sayıları matematik çalışmalarının konuları içinde kullanmaya çalıştık. Artık yapılacak çalışmalar için elimizde hazır sayılar vardı. Çevredeki iş ve üretim durumuna göre inceleme, araştırma yapıyorduk. Problemlerimizi bu çalışmalara göre düzenliyorduk. Zaten yeterince problem vardı. Biz, bu problemleri çözmek için çalışıyorduk.

İnceleme ve araştırmalarımızı önce sınıfta öğrencilere bir model üzerinde gösterdik. Bu işle ilgili yeterince bilgi ve beceri kazandılar. Önce kendi işleri, ailelerinin ekonomik yapıları üzerinde inceleme yaptılar. Sonra çalışmaları köy çevresinde geliştirerek sürdürdük. Yapabileceğimiz problemi ortaya koyduk. Bu problemi nasıl yapmamız gerektiğini düşündük. Öğrenciler gruplara ayrıldı. Her grup yapacağı çalışmaları not etti.

Köyümüzün toprak yapısını inceleyip, araştıracaktık.

Önce ekilen ve ekilmiyen alanları bulmaya çalıştık. Ekilen toprakları köydeki ailelere sorarak saptadık. Bu sayıyı köy muhtarının "arazi kayıt defteri" ile karşılaştırdık. Ayrıca köy tüzel kişiliğine ve hazineye ait arazilerin miktarını muhtardan öğrendik. Köyün kabaca bir alanını çizdik. Bu alan içinde köyün ekilen ve ekilmeyen, otlak ve meraları oranlamaya çalıştık. Ekilen toprakların ekilmiyenlere göre oranı çok küçük çıktı.

Bir grup öğrenci köyde yaşayan aile ve bu ailede bulunan insan sayısını araştırdılar. Başka gruplarda ailelerin ekilebilen topraklarını sorup, öğrenmişlerdi. Tüm köy halkının toprağını eldeki ailelerin topraklarını toplamakla bulduk. Ortaya çıkan sayı köyün ekilen tarla sayısıdır. Bu çalışmayı, alan ölçülerinin konusu yaptık. Ortalama bir dönüm tarlayı 1.000 m.kare düşünerek, köydeki tarlaların alanını; ar, dekar, hektar, olarak hesaplamaya çalıştık. Köy dilindeki dönümlerle, tapunun kabul ettiği dönümü karşılaştırdık. Aradaki farkı öğrenciler bulmaya çalıştı.

Çalıştığımız köyde 118 ailenin olduğu, 118 ailede 590 insanın yaşadığı, köyde ekilen tarlanın dönüm olarak 2010 dönüm olduğu, araştırma sonucunda ortaya çıktı. Köydeki tarlaların aileler arasındaki dağılımını yaptık.

Dönüm Toprak	Aile Sayısı
0 - 5	11
6 - 11	24
11 - 15	36
16 – 20	18
21 – 25	13
26 – 30	9
fazla	7

Böylece her ailenin toprak miktarının köye göre hangi grupta olduğu belirlenmiş oldu. Köyde en az ve en çok topraklı ailelerin sayısı da ortaya çıktı. Aile başına ortalama 17, insan başına 4 dönüm toprak düştüğünü hesapladık. Araştırmamızda en az toprağın 1 dönüm, en çok toprağın da 56 dönüm olduğu ortaya çıkarılmıştı.

Böylece köyün ortalamasından az topraklı ailelerin sayısının fazla olduğu görüldü. Bu ailelerin aralarındaki üretim, çalışma, gelir durumları da tartışıldı. Toprağı az olan ailelerin başkaca işlerde de çalıştıklarını, köyde yapılan diğer işleri de konumuz içinde tartıştık. Bazı kadınların tarım işçiliğinde çalıştıkları, bazı erkeklerin inşaat işçiliğinde çalıştıkları belirlendi. Bu kişilerin ücretlerini öğrendik. Köyden dışarıya işçi olarak giden kişilerin sayılarını bulduk. Avrupa'ya çalışmaya giden kişilerin durumlarını tartıştık. Köydeki ailelere göre bu kişilerin gelir düzeylerini ortaya koyduk.

Bu çalışmalar bir süre devam etti. Köyde üretilen diğer tarım ürünlerini ve hayvanlarını bulduk. Üretilen hayvanların; koyun, keçi, inek, gıcık inek, öküz, eşek, at, tavuk... vb. olduğunu gördük. Çocuklar gruplar halinde tarla araştırması gibi hayvanların sayısını buldular ve grupladılar. Her grup bir hayvan cinsini araştırıp gruplandırdı, bunu istatistik bir tablo yaparak sınıfa astı.

Hayvan sayısının da aile ve nüfus başına düşen sayısı bulundu.

Köyde üretilen hayvanların sayısı şöyle çıktı:

Koyun	4720
İnek	162
Öküz	64
Eşek	26
At	70
Tavuk	5900
Başka	45

Köyde tarla ziraatının yanında hayvancılığın da yapıldığı, önemle geliştiği, ziraatın hayvanla daha çok yapıldığı üzerinde duruldu.

Köyde üretilen hayvanların cinsine göre ortalama fiatlarını çocuklar araştırdılar. Köy çocukları çok duyarlı oluyorlar. Köyde alınıp satılan hayvanların fiatlarını iyi biliyorlar. Bir hayvanın ortalama ederinden tüm hayvanların ederini bulduk. Ederler şöyle çıktı:

1.	64 x 25.000 :	1.700.000 TL. Öküz Çifti
2.	26 x 1.000 :	26.000 TL. eşek
3.	70 x 4.000 :	280.000 TL. at
4.	690 x 1.500 :	1.035.000 TL. keçi
5.	5900 x 150 :	885.000 TL. tavuk
6.	4720 x 2.000 :	9.440.000 TL. koyun
7.	100 x 9.000 :	900.000 TL. gıcık inek.
8.	62 x 30.000 :	1.860.000 TL. süt ineği
TOPLAM		: 16.126.000 TL.

Köyde üretilen hayvanların tümünü satmış olsaydık: 16.126.000 TL. para tutacaktı. Bu hayvanların satışından aile ve insan başına düşen miktarları bulduk. Aile başına, 12.000 TL. insan başına ortalama 2390 TL.

düştüğünü gördük. Bu rakamlar masraf dahil rakamlardır. Bu satış fiatları üzerinden her çocuk kendi evine ait olan hayvanların parasal değerlerini buldu. Öğrenciler kendi ürettikleri; sebze, meyve, tahıl ve diğer üretim maddelerini de hesapladılar. Hayvan üretimi ile tarla ziraatının üretiminden elde edilen miktarlar eklendi. Böylece çocuklar ailesinin üretimden kazandıklarını bulmuş oldular. Bu bulguları 1978 yılı asgari geçim ücreti ile karşılaştırdılar. Ailede çalışan bireylerin tümü en az geçim ücretiyle çalışmış olsaydı, ailenin yıllık gelirinden çok daha fazla olacaktı.

Hayvanların diğer üretimleri de çalışmalarımızda ele alındı. Yumurta süt, yün, yapağı, gübre, kıl.. vb. bu maddelerin miktarı bulundu. Her çocuk kendi ailesinde üretilen maddeleri hesapladı. Bu gelirler de diğer gelirlerle birleştirildi.

Bu çalışmalar içinde programda ön görülen problemlerin her çeşidi ele alınmaya çalışıldı. Özellikle sayılar, dört işlem üzerindeki problemler. Öğrencilerin kendi yaşamları içinde bulunan bu problemleri anlamaları, çözmeleri oldukça kolay oldu. Çalışmalar bir iş üzerinde inceleme, araştırma yaparak devam etti. Tüm çalışmamızda köyde yapılan üretim konu edilmeye çalışıldı. Biz çocuğun da içinde bulunduğu emek gücünü ve üretimini matematik çalışmaları içinde çözümlemeye çalıştık. Öğrenciler emeklerini, ailesinin ve çalışanların emeklerini hesap edince ne kazandıklarını, ne kadar kazandıklarını çok daha iyi anlamaya başladılar. Öğrencilerin çevresinde yapılan çalışmalarla alım gücünü, yaşama gücünü anlamalarına ve sayısal çelişkileri görmelerine yardımcı olduk. Öğrencilerin çoğunluğu ürettikleri mal karşılığında tüketim maddelerini sağlıyamadıklarını ortaya koydular.

Bu tür çalışmaları yaparken çalışma yerimizi, yerin sosyo-ekonomik yapısını, öğrencilerin üretime katkısını bilmek zorundayız. Öğrencilere kazandıracağımız bilgiler gelişigüzellikten kurtarılırsa öğrencilerin bilinçli olarak çalışmaya girdiğini, bir şeyler düşündüğünü, gerçek yaşama karşı tavır almaya hazırlandığını görmemiz mümkün. Böylece sorunlara karşı bizim bakış açımızı yeniden belirlememiz gerekmektedir. Bu tür çalışmalarla çocuklara sürekli bilgi ve bilinç kazandırmamız olasıdır.

Bu çalışmalarımız köydeki üretim biçimlerine ve değişik köylerin üretim yapılarına uygun ünitelerle nasıl yapılabileceğini örneklerle koyalım.

(...) Köyü büyükçe bir köy. Bu köyde tüm insanlar halı dokur. Köyün ekonomik gücü, varlığı bu işe dayalıdır. Öğrencilerin de tümü halı dokumaktadır. Öğretmenler, bu köyde yapılan halı üretimini çalışmalarında ele alıp öğrencilerle birlikte işlemeye çalıştılar. Üretimin nasıl yapıldığını, çalışanları, malzeme ederlerini, dokuma ücretlerini, emek karşılığı alınan ücreti, patronun kazancını araştırdılar. Öğrencilerin de üretim içinde olması ile araştırma gerçek bir yön kazandı. Elde edilen sayılar gerçek sayılar olarak saptandı. Araştırma, önce öğrencilerin evinde dokunan halı tezgahlarının üretiminden başlanarak, evde dokuma olanağı bulamayanların da grup olarak atölye ve diğer evlerde dokunan halı işini araştırmakla sürdürüldü. Bu tasarımda matematik çalışmalarının konularının büyük çoğunluğu; metre, kilogram, metre kare, alan ölçüleri, ağırlık ölçüleri, dört işlem üzerinde problemler, yüzde ve faiz hesapları, bayağı kesirler, ondalık sayılar, işlendi.

Yapılan çalışmalar üzerinde öğrenciler tartıştırıldı. Ortaya çıkan sorunların nasıl çözümlenebileceğini bulmaya çalıştılar. Öğrencilerin düşünceleri kooperatif örgütlenmesinin mutlak gerekliliğinde birleşti.

Sayısal değerlerle çalışmayı koymaya çalışalım:

Köyde çalışır durumda olan halı tezgahı ve çalışanları şöyle:

Halı tezgahı sayısı	200
Çalışan insan sayısı	400-500
Üretilen halı (yılda sayısı	1000 çift. (kelle halı)
Dokuma süresi	1 ay, bazan daha da fazla.
Bir çift kelle halı (8 - 9) metrekare) için kullanılan	
yün ip	33 kg.
Atkı ve direzi ipi	15 kg.
Bir kilo yün ipin ederi	300 lira.
Direzi ipi ederi	150 TL.

Bu durumda bir çift halı için ip gideri toplamı:
33 x 300 + 150 x 15=12150 TL dır Bin çift halı için ip gideri: 9900 x 1000 9900000 TL. Buna 2.250.000 TL. direzi giderini de eklersek: 9.900.000 + 2.250.000 12. 150.000 TL. olur.

Halıyı kendi hesabına dokumıyanlar ya evde, ya da atölye de işçi olarak çalışırlar. Halı işinde günlük ücret yoktur. Bin düğüm üzerinden dokuma ücreti alınır. Bu köyde ortalama ücret: 1000 düğümü 13 TL. dır. Ha'nın düğümü nasıl hesaplanır? Bunu halı dokuyanların büyük çoğunluğu bilmez. Bilen patrondur. Öğrencilerle bu iş hesaplandı. Yapılan hesaplamalar alan ölçüleri içinde ele alındı. Şöyle:

Bir halıda, 8, iki halıda 16 model işlenmektedir. Bir modelde ortalama 100 sıra var. 16 modelde: 16x100 1. 600 sıra vardır. Bir çözgü direzi 400 telli olarak düşünülürse, bir halının toplam düğüm sayısı: 400x1.600=640. 000: 1000'dir. Bu da 640 düğüm (bin düğüm) için 13 TL. dokuma ücreti verilirse 640x13 8320 TL.
Bu ücret halıyı dokuyan iki veya üç kişi tarafından bölüşülür. Buna göre halıyı iki kişi dokursa: Bir kişi 8320: 2 4170 TL. ücret alır. Bu halıyı kişiler gece gündüz çalışarak dokurlar. Bu dokumada dinlenme, tatil, saat yoktur. Halı her zaman satılırsa, işçiye iş verilirse halı dokuma devam eder. İşçiliğin süreci modele göre uzar. Bu kişiler halı "proleteri" olmuşlardır. Ancak sendikası, sigortası, iş güvenliği, iş garantisi yoktur.

Çalışmalarla bir çift halının maliyetini, patronun işçiden kazandığı parayı, bir yılda patronların kazanabilecekleri parayı çalışmalarda ele almışlar.

Bir çift halının maliyeti:	8320 TL.
İşçi giderleri	: 12150 TL.
Yün ip ve direzi gideri	: 20470 TL.

Köyde yılda 1000 çift halı dokunursa 20.470x1000 20.470.000 TL. eder.

Bir çift halı ortalama 9 metre kare gelmektedir. 1 metre kare ederi: 3000 TL.dır. Buna göre:

9x1000=9.000 metre kare halı dokunmaktadır. Metre karesi 3000 TL'dan 9000x300=27.000.000 TL.ya satılmaktadır. Tüccar, bu köy emekçilerinden yılda: 27.000.000 – 20.470.000=6.530.000 Lira para kazanmaktadır. Bir halıdan kazandığı ise 9x3000=27.000 Lira. Bir halı, 20.470 TL.ya mal oluyor. Böylece 27.000–20.470ı 6530 TL. kazanmaktadır.

Bir çift halıyı çok çalışarak iki kişi bir ayda dokumaktadır. Bu çalışma sonucu bir kişinin eline günde 140 TL. geçmektedir. Bu ayda 4200 TL. eder. İşçiler dokuduğu halıdan 6530 TL. tüccara kazandırmaktadırlar. Tüccar bir metre halıdan 6530:9=725 TL. kazanmaktadır. 9.000 m.kare halıdan 9.000x725ı 6.525.000 TL. kazanmaktadır. İşçiler bu halıyı kendileri dokuyup, pazarlamış olsaydılar: Bir halıdan aldıkları para: 8320 TL. tüccarın kazandığı 6530 TL. 8320 + 6530=14.850 TL. yı iki kişi, 7.425 TL. bir kişi kazanmış olacaktı. Şimdi ise; asgari ücretten 40 TL. daha az ücretle çalışmaktadırlar. Bunlar en iyimser rakamlardır. Patronun halı fiyatlarına koyacağı zamla ücretler daha da azalmaktadır. Patronlar ipi çoğu kez toptan aldıklarından bu kazançlarını çok daha yükseltmekte, maliyeti düşürmektedirler.

Öğrencilerle yapılabilecek çalışmaları tartıştık. Öğrencilerin kendi emeklerinin de böylesi sömürüldüğünü görmeleri onları oldukça düşündürdü. Örgütlü ve kooperatifleşmenin gereğine sağlıklı olarak inandılar.

Başka bir köyde öğretmen öğrencilerle üretilen sebze ve meyve üretimini matematik dersi ve ünite çalışmaları içinde ele aldı.

Sebze üretimi için yapılan çalışmalar öğrenciler tarafından tartışıldı. Bu üretim için yapılan çalışmaları şöyle sıralamışlardı:

1. Sebze ekilecek yer; iki ve daha fazla sürülerek, bellenerek ekime hazırlanır, arklar açılır.
2. Ekim yapılacak yer çiftlik veya hayvan gübresiyle gübrelenir.
3. Fide ya üretici tarafından yetiştirilir, ya da satın alınır.
4. Dikim yapılır.
5. Fidenin yetişmesi için; çapa yapılır, sulanır, gübrelenir.
6. Sebze toplanır.
7. Pazara taşınır, kasalanır.

Örnek domates üretimidir. Üretilen bu domatesin masrafları her türlü giderleri, pazarlaması öğrencilerle tartışma sonunda bulundu. Bir öğrencinin ailesinin ektiği bir dönümlük domates üretimi üzerinde bu çalışmalar ortaya çıkarıldı. Ortalama rakamlar şöyle çıktı:

1. Tarla üç kez sürülüyor. Bir dönüm çift: 150 TL. 150x3=450 TL.
2. Arklar hazırlanıyor. Bu işi usta kişiler yapıyor 2 kişi yapmış. 150x2: 300 TL.
3. Domates fidesi için; 200 TL. ilaç; 200 TL. gübre; 500 TL. Taşıma: 600 TL. Dikim için: 300 TL. para ödemişler. Bu yeri 500 TL'na sulatmışlar. Böylece masraflar: 450 + 300 + 200 + 200 + 500 + 600 + 300 + 500 = 3050 TL. masraf edilmiş.

Domatesi toptan satmışlar. Her hafta pazara getirmişler. Haftada ortalama 400 Kg. toplamışlar. Bu iş 3 ay sürmüş. Böylece 400 x 4 x 3 = 4800 Kg domates bu tarladan üretilmiş. Domatesi ortalama 2 liradan satmışlar. Böylece 4800 x 2 = 9600 TL. para geçmiş

Bu üretimin masraflarını çıkardık. 9600–3050: 6550 TL. üretimden para kazanmış olduklarını gördük.

Bu işi aileden bir kişi üç ay çalışmakla gerçekleştirmiş. 1978 yılı tarım işçisi asgari ücreti; 90 TL. Bu kişi tarım işçisi olarak çalışmış olsaydı ne alacaktı? Bunu bulduk. 30x3x90=8100 TL. alırdı. Bu üretici kendi tarlasında çalışarak 3 ayda 6550 TL.sı kazanmış oldu. Böylece aylığı: 6550: 3=2250 TL.sına geldi. Asgari ücretle çalışmış olsaydı; Ayda 450 TL. daha fazla alacaktı. Bu üreticinin emek gücü karşılığı aldığı paranın veya sömürünün bir yönü. Bir de başka yönlerine bakalım.

Domatesi tarlada satın alan tüccarlar var. Bu tüccarlar fiatı daha da düşürerek alım yapıyorlar. Aldıkları domatesleri salça yapımında değerlendiriyorlar. Bir kilo salça ortalama 6 kilo domatesten oluyor. Tüccar üreticiden 2 TL.dan domates almış olsa, bizim bir dönümlük domates üretiminden salça üreten tüccarın kârını bulalım.

Bizden aldığı domates; 4800 Kg. Bunu, 2 TL.dan aldı. 4800x2=9600 TL. para ödedi. Bu domatesleri salça yaptı. Bir kilo salça ederi; 40 TL. Buna göre 4800: 5: 960 kg. salça üretilmiş olur. Bir kilo salça 40 TL. ederse, 960 Kg. mı; 960x40 TL. = 38.400 TL. eder. Bu paranın yarısını masraf etse aracı 19.200 TL. para kazanır. Bu da üreticinin kazancından 3 kat daha fazladır.

Bu durumu öğrenciler tartıştılar. Üretilen malları nasıl değerlendirelim sorusuna yanıt arandı. Üreticilerin kooperatif kurup, emeklerini burada değerlendirmeleri daha karlı olur, görüşü benimsendi.

Bu üretimi kooperatif değerlendirseydi; Üreticiden domatesi 5 TL. dan alıp 6 TL.dan dışarıya pazarlayacaktı. Üreticinin eline; 4800x5=24.000 TL. geçmiş olacaktı. Böylece üretici sömürüden kurtulmuş, emeğini değerlendirmiş olacaktı.

Bu çalışmaları diğer üretim biçimlerinde de yapmaya çalıştık. Matematik dersinin konuları çevredeki üretim ilişkileri içinde ele alınarak devam etti. Öğrenciler inceleme ve araştırmalarla sorunları çözümlemeye çalıştılar. Böylece programın gerekli gördüğü, başlangıçta söylediğimiz durumları çalışma içinde koymaya çalıştık. Her öğretmenin yapması gereken çalışmaların öncelikle bu olduğuna inanıyoruz.

Bu çalışmalar bazı köy okullarında uygulandı. Öğrencilerin bu tür çalışmalara daha çok ilgi gösterdiği, öğrendiği, bilgi ve beceri kazandığı görüldü. Böylece çalışmalar etkin bir durum kazanmış oldu. Öğrenci, sürekli etkinliğin içine giriyordu.

Programın amaçları doğrultusunda yapılacak çalışma biçimini bu yazımızla koymaya çalıştık. Uygulama bu tür çalışmaların daha verimli, öğrencileri daha iyi düşünen, istekli çalışmaya, özendirici, bilinçli olmalarına götürücü olduğunu ortaya koydu.

(not: Bu çalışmalar; uygulama ve araştırmalarıyla; S. Özen, H.H. Kut, N. Şener, G. Gönülaçar, S. Kirpiksiz, Musa Özdemir, A.Güçlü, N. Kara. H. Arık ve G. Erdem öğretmenler katkıda bulunmuşlardır. Kendilerine teşekkür ederim.

(1) İlkokul Programının matematik dersleri ile ilgili amaçları.

(2) 1974 ve 1978 yıllarında okutulan matematik ders kitapları.

EĞİTİMİ AYAKTA TUTMAK

Kamil ÖZDEMİR

Yazımın konusu, liselerdeki yazın öğretimi olarak düşünülmüşken, daha sonra, eğitim ve öğretimi bu denli bozuk olan bir ülkede, tek başına yazın öğretiminden söz etmenin yeterli olmayacağını düşündüm. Toplumumuzdaki çelişkiler, eğitim ve öğretime de olduğu gibi yansıyor. Bir zamanların Genel Kurmay Başkanı, "Türkiye'deki sosyal ilerleme, ekonomik ilerlemeyi geçti; bunun önüne geçilmesi gerekir" demişti. Nitekim öyle de oldu; eski Genel Kurmay Başkanının dileği yerine getirildi. Pratik tedbirlerin (!) yanında, sosyal ilerlemenin önüne geçmek için ders kitaplarının içeriği değiştirildi. Gericiliğin, tutuculuğun, ırkçılığın propagandasını yapan, yeni ders kitapları yazdırıldı. Ahlâk kitaplarında, bir doktorun ahlâkının, bir işçinin ahlâkından daha üstün olduğu söylenirken; tarih kitaplarında, Amerikan insan severliğinin, yardım severliğinin propagandası yapıldı. Yazın kitaplarında ise, sanat bir yana bırakılıp, doğrudan doğruya ırkçılığın, gericiliğin propagandası yapılmaya çalışıldı.

İşin bir diğer yanı ise MC hükümeti iş başından uzaklaştıktan sonra, yerine kurulan sosyal demokrat hükümetin getirdiği ders kitaplarının niteliğiydi. Bu ders kitapları ki, 30-40 yıl önce yazılmış, yetersizliği herkesçe bilinen eskiden okutulan ders kitaplarıydı. Bu, ileri bir atılım değil, doğrudan doğruya bir geriye dönüştü. Bu geriye dönüş, kamuoyuna ileri bir atılımmış gibi gösterildi. Örneğin yazın kitaplarında, müfredat programı yönünden hiç bir değişiklik yapılmadı. Yine Tanzimat, Servet-i Fünun Divan yazını okutulacak üç yıl boyu. Yine 1923-30 yıllarında bitirilecek yazınımız. Oysa, roman ve öykümüzün topu topu yüz yıllık bir geçmişi var. Batılı anlamda ilk örnekler, 1870 lerden sonra verilmeye başlandı. Bunun, ilk elli yıllık çıraklık dönemi anlatılıyor, yazarlarımızın özgün yapıtlar verdiği dönem ise anlatılmıyor. Böylece, dil yönünden olsun, teknik yönden olsun, sanat yönünden olsun yazınımızdaki gelişmeler yeni nesle aktarılamıyor. Egemen çevreler buna izin vermiyor.

İlerici unsurlar, yıllardır eğitimin demokratikleştirilmesi, ders kitaplarının içeriğinin çağdaşlaştırılması konusunda savaşım vermektedirler. MC'nin ders kitaplarının kamuoyunda mahkum edilmesi de, ilerici unsurların verdiği tutarlı savaşım sonucudur. Buna karşın, yine de ilerici unsurların eğitim konusunda yeterli bir savaşım verdikleri söylenemez. Eğitimin demokratikleştirilmesi konusu kitlelere yeterince anlatılamadığı için, kitleler bu savaşımın içine sokulamamıştır. Sokakta eğitim eleştirildi, derste eğitim eleştirildi; eğitimin demokratik olmadığı söylendi, çağdaş olmadığı söylendi; ama demokratik eğitimin ne olduğu, ders kitaplarının nasıl çağdaş olacağı kitlelere anlatılmadı. Sonuçta, eğitimi toptan yadsıyan yeni bir nesil ortaya çıktı. Onlara göre de eğitim, demokratik değildi, çağdışıydı, bu eğitim, burjuvaziye eleman yetiştiriyordu. Bütün bunlar da eğitimi toptan yadsımaya yetiyordu.

Turgenyev'in "Babalar ve Oğullar" adlı romanı, Rusya'da toprak köleliğinin kaldırılmasının arefesinde Rus öğrencilerinin demokratik hareketlerinin derinliğiyle ve ustaca çizilmiş bir tablosunu sunmaktadır.

Bu eserin, öğrenci Bazarov'la (oğullar), toprak sahibi Nikolay Kirsanov (babalar) arasındaki bir konuşmadan alınan şu kısa bölümü bu konuda açıklayıcıdır:

Bazarov: Yararlı gördüğümüz şeyler harekete geçiriyor bizi. Bu günlerde, yadsıma, her şeyden daha yararlı; biz de yadsıyoruz...

Nikolay Kirsanov: Her şeyi yadsıyorsunuz; daha doğrusu, her şeyi yıkıyorsunuz. Ama yapıyı kim yapacak?

Bazarov: Bu bizim işimiz değil. Önce zemini molozlardan temizlemek gerekiyor.

Batıdaki YENİ SOL olarak bilinen gençlik hareketi bir bakıma Bazarov'u anımsatıyor. Bu gençler, burjuva toplumunun değerlerini reddetmekle, yenilik için gerekli olan temeli açtıklarını sanıyorlar, ama bu yeniyi belirliyemiyorlar." *Toplum ve Gençlik, V. N. Stoletov, sy. 13*

Bizdeki gençliğin bir bölümü de aynı değil mi? Eğitimi toptan yadsımakla çok şey yaptığını sanıyorlar. Sanki istenilen düzen gelirse, makina mühendisleri, kimya mühendisleri, doktorlar, öğretmenler... gökten zembille inecek; sanki bunlara gereksinme duyulmayacak. Eğitimi tümden yadsımanın temelinde, işin kolayına kaçmak vardır; bireysel çıkar vardır. Burada yalnız gençliği suçlamak da yanlıştır. Yıllarca eğitimin eleştirisini yapan biz öğretmenlerin hiç suçu yok mudur? Eğitimin demokratik olmadığını söylerken, demokratik eğitimin ne olduğunu anlattık mı onlara? Ders kitaplarının çağdışı olduğunu söylerken, ders kitaplarının nasıl çağdaş olacağını anlattık mı?

1970-1971 istatistiklerine göre:

İlkokuldan diploma alan öğrenci sayısı:	773.018
Ortaokuldan diploma alan öğrenci sayısı:	146.479
Lise ve Meslek Liselerinden diploma alan öğrenci sayısı:	98.830
Üniversite ve yüksek okullardan diploma alan öğrenci sayısı:	22.856

Yukardaki sayılar ülkemizdeki eğitimin ne denli bozuk olduğu konusunda bize bir bilgi verebilir. İlkokulu bitiren öğrencilerin oldukça büyük bir bölümü, eğitimini sürdüremiyor. Yine ülkemizde sekiz milyon okul çağına gelmiş çocuktan, iki milyonu okuma olanağı bulamıyor. Halen 4 bin civarında ilkokulsuz köy var.

1974 istatistiklerine göre, 64 resmi, 103 de özel öğrenci yurdu var. Resmi yurtlarda 30.956, özel yurtlar-

da 10.018, öğrenci olmak üzere toplam 40.974 öğrenci barınabiliyor. Oysa aynı yıl yüksek okullarda 168. 818 öğrenci eğitim görüyor.

Bütün bu bozukluklara, eğitim yetersizliğine, çağdışılığına karşın, ilerici unsurlar olarak bir şey yapmayacak mıyız? Elbetteki birinci hedef, eğitimin demokratikleştirilmesi, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasıdır. Bu, var olan eğitim düzeni içinde hiç bir şey yapılmayacak, her şeye boş verilecek anlamına gelmez. Her dersin kendine özgü bir yapısı vardır. Örneğin yazın dersinden müfredat programına bağlı kalınarak da öğrenciye çok şey verilebilir. Öğrenciyi ezbercilikten kurtarıp, düşünmeye, yaratmaya yöneltmek öğretmenin görevidir. Bir metni işlerken, sanatçının kişiliğini, yazıldığı dönemin sanat özelliklerini vermek ve bununla yetinmek gerekmez. Hiç bir sanatçı, yaşadığı çağın toplumsal, siyasal yapısının dışında bir olgu değildir. Ortaya koyduğu yapıtlarında, o dönemin toplumsal, siyasal özellikleri vardır. Bâki'yle bile, Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasal, toplumsal yapısını verebilirsiniz. Nedir Bâki'ye güzel kasideler, gazeller yazdıran olgu. 25 akçe aylık (o zamanın en yüksek aylığıdır) alan Bâki, halkın sorunlarından niçin söz etsin? Divan şairleri arasında kaside yazmayan bir şair gösterebilir misiniz? Nedir kaside yazmanın amacı? Çıkar sağlamak değil mi? Bu Osmanlılardaki yönetim biçimini göstermez mi? Fuzuli'nin şikayetnamesiyle, Nef'i'nin yergileriyle o zamanın yapısı verilemez mi? Bütün bu sözünü ettiğim metinler, yazın kitaplarında olmayabilir. Müfredat programı yazın öğretmenlerine, Fuzuli'yi, Bâki'yi... anlatın diyor, onların şu metinlerini açıklayın demiyor. Ders kitaplarında yer alan metinlerin dışında, yine aynı yazarlara ait olmak kaydıyla, başka metinler de incelenebilir. Ta ki o yazar müfredat programından çıkarılıncaya kadar.

İşin bir diğer yanı da hem öğretmen, hem de öğrencilerin bazı konuları yadsımaları, ya da isteksiz işlemeleridir. Örneğin bir Ziya Gökalp'i, bir Göktürk Kitabelerini. Türkiye tarihinde bir ulusalcılık düşüncesi varsa, tarihsel süreç içinde feodalizmden kapitalizme geçiş varsa bunu nasıl açıklayacaksınız? Ziya Gökalp, feodalizmden kapitalizme geçişi savunan feodalizme karşı çıkan bir toplumbilimcidir. Bütün bunları anlatmaya Ziya Gökalp bir fırsat değil mi? Göktürk kitabelerini niçin yadırgıyoruz? İçinde, "Ey Türk Ulusu Kendine Dön." sözü geçtiği için mi? Kitabelerin tümü incelendiğinde, bu sözü kendilerine slogan olarak seçenlerin, hiç de işlerine gelmediği ortaya çıkar. Orada Türk ulusunu, Çin istilacılarına karşı uyarıyor: Onların yağına, pirincine kanmayın; ülkenize, bağımsızlığınıza sahip çıkın diyor. Savaşı yeriyor. Amerikan emperyalizminden yana olanlar, savaş çığlıkları atanlar, bu kitabelerin içeriğine nasıl sahip çıkacaklar?.

"Faşistler —geçmişte yüceltilen ne varsa tümünün mirasçıları ve sürdürenleri olduklarını göstermek için— her ulusun bütün tarihini didik didik etmektedirler. Bu arada halkın ulusal duygularını zedeleyecek ne varsa faşizmin düşmanlarına karşı silah olarak kullanılmaktadır. Almanya'da yüzlerce kitap yayınlanmaktadır ve amaç birdir; Alman halkının tarihini sahteleştirmek ve faşist bir görünüş vermek... Fransız faşistleri, Jan Darc'ı kendi kahramanlarıymış gibi öne sürerler. Amerikalı faşistler, Amerikan Bağımsızlık savaşının, Washington ve Lincoln'ün geleneklerine yönelirler. Bulgarfaşistleri yetmişlerdeki ulusal kurtuluş hareketinden ve halkın sevgilisi durumuna gelmiş Vassil Levski'lerden, Stefan Karadja'lardan yararlanmak isterler.

Sosyalistler, bunlarla emekçilerin davası arasında ilinti yokdiyorlarsa, kitleleri geçmişleri hakkında aydınlatmıyorlarsa, halkın devrimci geleneğini ve geçmişini bugünkü kavgayla birleştirmiyorlarsa, o zaman ulusun geçmişinde değerli ne varsa, faşist sahtekârların eline verilmiş, onlara kitlelerle alay etme olanağı tanınmış olur." *Faşizme Karşı Birleşik Cephe G. Dimitrov, say. 111*

Yazın öğretmenleri olarak, bir takım konuları isteksiz işlemek, ya da işlemekten kaçınmak yersiz. Yeter ki metinleri eleştirici bir gözle işleyelim. Konuları öğrenciyi ezberciliğe götüren kuru bilgiler halinde değil; araştırmaya, düşünmeye, yoruma götüren bir biçimde işleyelim. Öğretmenin her dediği doğrudur safsatasından vaz geçelim. Unutmayalım ki, ülkemizde eğitim görmüş olmalarına karşın, okumasını yazmasını bilmeyen öğrenci sayısı oldukça çok. Biz onlara okumayı sevdirirsek, düşünmeyi, arştırmayı öğretirsek çok şey vermiş oluruz. Yazın öğretiminde güncel olan da bu. Doğru okuyabilmek, okuduğunu anlamak, anladığını yazılı ve sözlü anlatabilmek. Bizim kazandıracağımız beceri bu. Konular, yazın tarihinden, yazarın kişiliğinden, o dönemin dil ve sanat özelliklerinden hareketle metinlere değil; metinlerden hareketle o dönemin dil ve sanat özelliklerine, yazarın kişiliğine, siyasal ve toplumsal yapısına varacak biçimde işlenmelidir. Olanaklar içerisinde günümüzle de bağıntı kurulmaya çalışılmalıdır.

Yalnız ortaöğretim kurumlarının değil, tüm eğitim kurumlarının çağın gerisinde kaldığı bir gerçek. "Günümüzde okul, ilk toplumsallaştırma kurumdur; önemi küçümsenemez. Ama, o da sorunlarından kurtulmuş değildir. Günümüzde çocuklar, okul denetiminde olmayan bir çok değişik bilgi kaynağından yararlanabilmektedirler. Öğretmen, öğrenci için tek bilgi kaynağı değildir artık ve çoğu zaman, daha ileri, daha zeki öğrencilerine ayak uyduramıyabilir. Eğitim ve öğretimdeki durum bu olunca, sinemanın, tiyatronun, kitapların ve TV'nin etkisine açık olan okul çocuklarının kültürel bilgilerinin odak noktası durumuna gelmek, okul için çok daha zorlu bir iştir. Öğretmenin toplumun tek eğitim ve öğretim görmüş üyesi olmasa da en iyi eğitim ve öğretim görmüş olduğu zamanlarda, öğretmenlik mesleği, ona büyük bir etki gücü ve otorite sağlıyordu. Diğer bir mesleğin üyesi gibi bugün öğretmenin resmi otoritesi de büyük ölçüde azalmıştır. Kişisel niteliklere ve becerilere şimdi artan bir önem verilmektedir. Eğitimci açısından çok önemli olan otoritenin kazanılması ve korunması gerekmektedir." *Toplum ve Gençlik, İ. S. Kon, sy 37.*

Bu konuda yazılacak şeyler çok. Burjuvazinin amacı belli: İçi boş beyinler yetiştirmek. Bunu epeyce başardı gibi. Bizim amacımız ise, içi dolu beyinler yetiştirmek. Bu yüzdendir ki, eğitimin demokratikleştirilmesi, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması savaşımı yanında; eğitimi ayakta tutabilmek, yozlaşmayı önleyebilmek için, elimizden geleni yapmaya tüm olanaklarımızı kullanmaya çalışacağız.

HALK DİLİ VE YARATICILIKTAN ORTAK DİLE

Mehmet AYDIN

Dil, insanın dış ve iç gereksinimlerinden doğmuş sürekli bir etkinlik ve durmadan gelişen toplumsal bir kurumdur. Dilin kültür ve düşüncelerle sıkı bir bağlantısı vardır. Ulusların düşünce yaşamları ve ıralarında, kendi dilleriyle karşılıklı bir etki alanı bulunur. Dile ölü bir ürün niteliği değil, etkin bir yaratma gücü ve sağlamlığı vermek gerekir.

Hangi çevre ve ortamda olursa olsun, olay ve kavramların izlenimleri, hep değişip yenilenme özelliği gösterirler. Bu yüzden bunlara koşut olarak dilin de ses, anlam, sözcük ve deyiş biçimleri her çeşit insan topluluklan içinde bilinçli ya da bilinçsiz saltık bir değişikliğe uğrama zorumundadır.

Düşünce dizgeleri ve duygular değiştikçe dilin bünyesinde de köklü değişiklikler oluşur. Yeni bir kültür ve uygarlık kendi bünyesine uygun kavramları birlikte getirirken, eski dil bu kavramları çoğu kez yeteri ölçüde karşılayamaz.

Geçmiş çağlardan bugüne değin yüzyıllar boyunca Türk dilinin yer yer duralayıp, zaman zaman hızlı bir gelişime ulaşması da hep bu tip zorunlukların bir sonucudur. İşte bu nedenlerin baskısıyladır ki Türkçe, kendi genel akışı ve görünümü içerisinde kuşaktan kuşağa ve değişik kültür çevrelerine göre ayrı ayrı biçimler göstermiştir.

Dil konusunda önemli olan, yazı dilidir. Söz ancak yazı ile saptandığı zaman daha büyük bir değer kazanıp insanlığın ve tarihin malı olur. Türk yazınında ilk Türkçe yazılı belgeler, Kök-Türk ve Yenisey yazıtlarıyla, Turfan kazılarında ele geçirilen uygurca metinlerdir. Bunlardan ilk ikisi düz yazıya, sonuncusu da şiir diline birer örnektirler. Bu belgeler bilimin ışığında incelendiği zaman, hemen hemen arınmış bir Türkçe olarak o çağda, bugünkü işlek ve uygar dillerin pek çoğundan, devrine göre ileri bir kültür dili olduğu görülür.

Dokuzuncu yüzyıldan sonra Türkler, islâmlığı kabul edip yeni bir kültür çevresine girdiler. Böylece kutsal kitap dili olan Arapça ile işlenmiş bir yazın dili olan Farsça, bütün düşünce dizgeleri ve anlatım olanaklarını büyük ölçüde Türkçe'ye sızdırma yollarını buldu.

Öte yandan on birinci yüzyılda Doğu Türkçesini, Kutadgu Bilig adlı yapıtında bol bol yabancı sözcükler kullanarak Yusuf Hashacip bulandırmış; Selçuk Türklerinde de bir bakıma Türkçenin yolağını soyca İranlı olan Nizamülmülk kapamıştır.

Osmanlılar döneminde, Osmanlı şair ve yazarları Batı Türkçesini işleyip zenginleştirecekleri yerde, ümmet birliği içindeki hazır Arapça ve Farsça'dan Türk diline geniş ölçüde gereçler ve kurallar aktardıkları için, Osmanlıca adı altında üçüzlü melez bir dil ortaya çıkmıştır. Bu doğa-dışı devşirme ve bulamaç dil, halkla iyiden iyiye ilgisini kesmiş; medreseliler le saraylılar ve onların destekleyicileri olan Divancıların kullandıkları yapay bir dil durumuna gelmiştir. Gerçi şairlerden kimileri zaman zaman basit Türkçe çığırı açma ve konuşma diline deygin deyim ve sözcükleri şiire sokma gibi çabalar göstermişlerse de, köklü ve bilinçli hiç bir sonuç elde edilememiştir.

Tanzimat'tan sonra bakışlar bu kez Doğudan Batıya çevrilmiştir. Ne var ki Tanzimat, bir halk hareketi değil, bir "devlet reformu"dur. Her alanda ortaya çıkan ikicil görüş, dilde de kendini göstermiş; Sanat ve düşün adamlarının, düşünceleriyle uygulamaları asla birbirini tutmamıştır. Ancak çevirilerin yardımıyla eski inşa yerini tümce düz yazısına bırakmıştır.

Servet-i Fünuncular, az çok geliştirilmeye çalışılan Türkçe'yi daha da içinden çıkılmaz bir duruma sokmuşlardır. Bunlar, Tanzimatçılara göre Batı yazını yapıtlarını daha derinlikli olarak tanıdıkları için, oradaki kavram ve anlatım inceliklerini, Arapça-Farsça sözcük ve tamlamalarla karşılamaya çalışmışlardır.

İkinci Meşrutiyet'ten sonra, Türk halkında bilinçli bir kamuoyu oluşmağa başlar. Aydınlar, bilginler, yazarlar ve halkın kendi benlikleri ve sorunlarını tanıma çabaları yaygın bir duruma gelir. Türk Derneği Türk ocakları ve Yeni Lisancıların açtıkları çığırlar hep bu çabaların birer sonucudur. Bunlardan Genç Kalemciler, Türk diline daha geniş bir yaşam ve soluk getirirler. Ancak, tutum ve davranışları, bilimsel ve yeterli olmadığı için, ana sorun genellikle eksik ve yarım kalır.

Cumhuriyetten sonra ise planlı üst yapı devrimleriyle, ulusçak daha tam batı Kültür çevresine girilmiş oldu. Atatürk'ün ileriyi gören yönergeleriyle harf devrimi yapılmış ve onun arkasından 1932 yılında Türkçe'ye gerçek doğrultusunu vermek üzere "Türk Dili Tetkik Cemiyeti" kurulmuştu. Sonradan yalnızca adı değişen bu Kurumun yıllardan beri Türk dilini yabancı dil salgınlarından temizlemek amacıyla giriştiği işler ve başardığı hizmetler, gerçekten çok büyük ölçüdedir.

Tarihin ve geçmiş denemelerin bugün bizlere gösterdiği gibi Türkçe'nin gelişmesini sağlamak, ancak ve ancak ona yaratıcılık gücü vermek ve bunu da bireysel isteklere bırakmayarak; bilimin kılavuzluğunda devlet, özel kurumlar, dernekler ve her aşamalı öğretim kurumlarının uyumlu ve tutarlı bir görüşü, çalışmalarına dayanak yapıp, elele vermesiyle elde edilecektir.

Türkçenin günümüzdeki durumuna gelince: Bugün dil konusunda;

1. Doğal Türkçe,
2. Dilde yalınlık,
3. Dilin özleştirilmesi,
4. Dilin arınması(Öztürkçeçilik)

olmak üzere birbirinden ayrımlı tam dört akım vardır. Bunlardan ilk ikisini tutucular, son ikisini de devrimciler savunmaktadırlar.

Tutuculara göre dil toplumsal bir kurum değil, doğal bir varlıktır. Bu yüzden ona el atılamaz. Türkçe için, bir bölge dili olan "İstanbul konuşması" temel alınmalı ve Türkçenin kılığına sokulmuş bulunan sözcükler

asla dilden atılmamalıdır. Çünkü sözcükler, anlamların salt karşılıkları olmayıp mekanik birer belirtileridir.

Devrimciler ise bunlara tam karşıt bir görüş ileri sürmektedirler. Onlarca, dilin toplumsal bir kurum olarak sürekli bir değişme ve yenileşme içinde bulunduğu apaçıktır. Toplum katları ve bölgeler arasında birlik değil, ayrıcalık doğuracak olan bölge dili yerine, halk dili temel alınmalı ve Türk dilinin serpilip olgunlaşması için geniş çapta dil çalışmalarına yer verilmelidir. Türkçe sözcüklerde köklerin, anlam çağrışımı yapması ve seslerin Türk çıkaklarına uygun olması gerekir. Bunun tersini istemek, organik sözcüklerin yerine mekanik sözcükleri tutundurmak ve dolayısıyla da eğitimi güçleştirmek demek olur.

Doğal dilciler dili kendi durumuna, zamana bırakıp gerek Türkçe gerek Osmanlıca sözcüklerle, kalıplaşmış yabancı kökenli tamlamaları bir arada kullanmayı öğütlemektedirler. Yaşayan dile, doğal evrimcilik adı da verilen bu akımda, yaşayan hangi tabakanın dilinin temel alındığı bir türlü bilinememektedir.

Yalın dilciler, "Yeni Lisancılar"ın günümüzdeki temsilcileridirler. Bu akım şöylece özetlenebilir: Türkçeleşmiş türkçelerle, kalıplaşmış tamlamaları dilden atmamak. Karşılıkları bulunan eş-anlamlı sözcüklerin Türkçelerini almak, konuşma diliyle yazı dilini birleştirmek, hiç bir konuda Türkiye Türkçesi dışına çıkmayıp, tarihsel diyeleklerden yararlanmamak biçimindedir.

Dili özleştirme, Türk Dil Kurumu'nun tuttuğu yoldur. Burada dilin hızlı gelişmesi ele alınırken, bütün yabancı kökenli sözcüklerin hepsinin birden değil, Türk dilinin uyumunu bozan sözcüklerin atılması söz konusudur. Kurum, Türkiye Türkçesi dışına çıkmaksızın, derleme-tarama ve türetmelerle Türk dilini zenginleştirip yatağını engellerden temizlemeyi ve Türkçe karşılıkları bulunmayan sözcükleri şimdilik dilden atmamayı amaç edinmektedir.

Öztürkçeciler ise Türkçe'nin eksiklerini kapamak için, eski ve yeni bütün kollarında bulunan söz, ek ve kuralları alıp gereğinde türetme yoluyla dili tam bir arıtmadan yanadırlar.

Görülüyor ki dil birliğine, ortak dil ve ulusal dile gitmenin yolu dil devrimciliğini benimsemekle sağlanabilecektir.

Türkçenin arınması ve gelişmesi konusunda ise şu işlemler yapılmalıdır:

1. Dilde halk ağızları temel alınıp, Türkçenin eski ve öteki kollarından da yararlanmalı ve bütünlüğe ulaşmak için uyumlu bir bireşim kurulurken, ilkel gereçlere Türkiye Türkçe'sinin her alandaki yaşayan kuralları uygulanmalıdır.

2. Derleme, tarama ve gerektiğinde terim alanında türetme yoluna hızla devam edilmeli; ancak söz türetiminde halk diliyle olan bağlantı asla yitirilmemelidir.

3. Türk Dil Kurumu merkez olmak üzere, kolları illere dek uzanan ulusal, bağımsız ve yaygın bir örgüt oluşturulmalıdır.

4. Terimler için doğrudan doğruya halk dili ve türetme yolu temel alınmalıdır.

5. İlk ağızda betimsel ve tarihsel durumları içine alan bir Ana-Dilbigisiyle, hem sözcük hem de dil kurallarını gözetici, daha geniş bir Ana Yazım kılavuzu hazırlanmalıdır.

6. Uzmanlarından oluşmuş kurullarca geniş çapta bir Türçe Sözlük, ikilemeler Sözlüğü ve Ana-Deyimler Sözlüğü yazılmalı; ayrıca kuşaklar arasındaki söylenim (telâffuz) yanılgılarını gidermek üzere de sesbilim yazısına göre düzenlenmiş büyük bir Söylenim Sözlüğü yayımlanmalıdır.

7. En kısa zamanda türe (hukuk) ve müzik dili Türkçeleştirilme yoluna gidilmelidir.

8. Ses alma aygıtlarının yardımıyla bir Türkçe Diyelek Atlası oluşturulmalıdır.

9. Sese göre olan alfabenin boşlukları tümlenmeli, ayrıca kapalı ve açık (e) imi de çözüm yoluna konulmalıdır.

Bunlardan başka Türk Diline deygin yazma ve basmalar her yıl düzenli birer izlence halinde sıraya konup yayımlanmalı, bütün bu etkinlikler de bilimsel bir tutum ve titizlik içinde eğitim, öğretim, basın ve yayın araçlarıyla halka yayılmalıdır.

Sözü bağlarsak şurası kuşkusuz bir gerçektir ki, Türçenin gelişmesi, onu her zaman devrimci bir yörüngeye oturtmakla olanaklıdır. Tersine tutumun egemen olması ise dilin yerinde saymasına neden olacaktır.

TÜM TEMSİLCİLERİMİZ, DOST OKURLARIMIZ

OKUL DEFTERİ YARINI BUGÜNDEN KURANLARIN DERGİSİ..

KENDİ YAYINIMIZA SAHİP ÇIKALIM!

OKUL DEFTERİ'Nİ YAŞATALIM!..

SANAT EĞİTİMİ

Giderek artan hayat pahalılığı ilk ve orta dereceli okullarımızda sanat eğitimi çalışmalarını da olumsuz yönde etkilemeye başladı. Öğretmen arkadaşlarımız bulundukları yörede ve kendi olanakları ile sanat eğitimi için gerekli önemli araçları üretebilirler. Bu konuda kendilerine yardımcı olmaya çalışacağız.

Okul Defteri



Gören BULUT

SULU BOYA YAPILMASI

Sulu boyalarda 3 nitelik aranır:

1. Boyaya renk veren kısım
2. Örtü kısmı
3. Yapıştırıcı kısım

Bu üç nitelikten birinin eksik olması durumunda sonuç alma olanağı yoktur.

Sulu boya nalburlarda satılan toprak boya veya analin boyanın (kumaş boyası) şeker ve nişasta ile karıştırılarak pişirilmesinden elde edilir. Eğer sulu boya tüplere doldurulacak ise daha sulu bırakılır. Tablet olarak açıkta kullanılacaksa daha çok nişasta karıştırılıp, hamur haline getirilir. İstenirse kalıp kalıp kesilir. Bu kalıplar bir kutu veya tahta parçasına yapıştırılarak kullanılabilir.

Sulu boyalarda boyanın örtü kısmını nişasta, yapıştırıcı kısmını şeker oluşturur. Bunlardan birinin eksik olması durumunda boya, resim yapıldıktan sonra ya kağıdın yüzeyini tam kapamaz. yada kuruduktan sonra dökülebilir. Yaptığımız boya, kağıdın yüzeyini kapamıyorsa, yani kağıdın beyazı görünüyorsa örtü kısmı az gelmiştir; içine bir ölçek daha nişasta katılması gerekir.

BOYANIN YAPILMASI:

1 su bardağı nişasta
1 fincan şeker
1 bardak toprak boya
4 bardak su

Madeni bir kaba 4 bardak su konur. Bu suda soğuk olarak bir kahve fincanı şeker eritilir. Elde edilen şekerli suyun içine nişasta, kaşıkla azar azar eklenerek karıştırılır.

Nişasta soğuk suda tamamen eritildikten sonra kap hafif ateşe (soba, bütangaz, mangal) konur. (Kaynama derecesinden sonra) yirmi dakika durmadan karıştırılarak macun haline getirilir.

Ateşten indirilen nişasta peltesi üzerine daha önce ince tülbentle elenmiş boya konur, karıştırılır. Karışım ekmek hamuru tavına geldiğinde ellerimizi kuru nişastaya batırıp, hamuru 30 dakika yoğurunuz. Hamur, bir kitle halini aldığında boya hazırdır.

Değişik renk boyayı aynı anda yapmak için:

5 renk toprak boya
5 bardak nişasta
20 bardak su
5 fincan şeker

Nişasta hamuru hazırlandıktan sonra, beş parçaya ayrılır; her parçaya gereği kadar boya (elde edilmek istenen renk boya) katılarak bir defada beş renk boya yapılır.

LÜKS SULU BOYA YAPILMASI:

Aynı ölçüleri değiştirmeksizin toprak boya renginde bir paket analin boya (kumaş boyası) (suda ve ispirtoda eriyeni vardır) bir fincan ispirto veya suda eritilip soğuk suya eklenerek lüks çok parlak bir sulu boya elde edilir. Eğer uzun süre saklanması gerekiyorsa daha önce uygulanan yöntemle nişasta, ölçülere uygun olarak yoğurulup tablet haline getirilir.

BOYALARIN KALIPLANMASI:

Boyalar sulu olarak tüplere konduğu gibi, kuru boya yapmak istenirse küçük kalıplara yerleştirilir.

Hazırlanan boya hamuru düz bir yüzeye bir santim kalınlığında serilir. Hamur açar gibi düz bir duruma getirilir. Sonra bir bıçakla eşit karelere kesilerek kurutulur. Tenekeden yapılacak küçük kalıp yardımı ile de yuvarlak olarak kesilebilir. Elde edilen bu tabletler küçük tahta parçalarına yada sudan zarar görmiyecek bir maddenin üzerine yapıştırılıp, dilediğince kullanılabilir. Grup çalışmalarında kalıp boyalar tahta parçalarına yapıştırılarak gruplara dağıtılıp kullanılabilir. Ayrıca aynı amaçla gazoz, bira vb. kapakları da kalıp olarak değerlendirilebilir. Boyaların ilerde çatlamasını önlemek için hazırlanırken içine birkaç damla gliserin eklenmelidir.

OKUL DEFTERİ BİR YAŞINDA

SAYI: 1

* Çıkarken,
* 1979 Yılı Eğitim Bütçesinin Düşündürdükleri / Demet Börtücene
* Yeni Üniversiteler Yasası Taslağı ve Üniversite Yönetiminin Demokratikleştirilmesi / Dr. Gürel Tüzün
* Çocuk Sorununa Doğru Yaklaşım
* Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimi / Niyazi Altunya
* "Demokratikleşme İçin Plan 1978-1982" Işığında Demokratik Eğitim Mücadelesi / Dr. Ercan Eyüboğlu
* IMF-OECD Bilir / Dursun Akçam
* Dünden Bugüne Eğitim Enstitüleri / Nihat Aksoy
* Ortaöğretimdeki Ders Kitaplarının Antidemokratik ve Gerici Niteliği Üzerine / Ali Yücelalp
* Demokratik Eğitim Mücadelesinden / Mehmet Koç

SAYI: 2

* Demokratik Üniversite Mücadelesi: Yeni Tasarının İlkelerine Sahip Çıkılmalıdır / Dr. Ercan Eyüboğlu
* Beslenme Sorunları ve Beslenme Eğitimi / Prof. Dr. Ayşe Baysal
* Paris Komünü
* Faşist Fransa'da Devlet Mahkemeleri Önünde Bir Öğretmenin Savunması
* Rauf İnan'la Söyleşi / Mehmet Koç
* Modern Matematiğe Doğru / Çetin Turan
* Okul Sporları, Okullarda Spor, Spor Okulları / Doç.Dr. Kurthan Fişek
* Öğretmen Nasıl Yetişecek / Nihat Aksoy
* Bozuk Düzenin Göstergesi : Çocuk Hükümlüler ve Eğitim Ayşe Çiğdemli
* Kent Var... Malboro Var / Çetin Öner
* Yüksek Öğretime Giriş Sorunu / Ahmet Öztuncer
* Üç TV Programı / Sezgin Tüzün
* Kalinin Öğretiyor
* Üniversitede Yabancı Dil Sorunu / Prof.Dr. Veli Lök
* Bir Saat Çok mu? / Mahmut T. Öngören
* Öğretmenin Halkla İlişkileri / Niyazi Altunya
* Köy Enstitüsü Dergisinin Yansıttığı Gerçekler / Mehmet Bayrak
* İlkokullarda Ahlak Dersleri / Hilmi Üstün

SAYI: 3

* Demokratik Eğitim Mücadelesinde Dinlenme Hakkı : Tatil Dr. Ercan Eyüboğlu
* Ders Dışı Zamanların Değerlendirilmesi Sorunu / Prof.Dr. Bozkurt Güvenç
* Öğretmenlerin Dinlenme Sorunu / Memet Türkkan
* Öğretmenlerin Yaz Çalışmaları / Nihat Aksoy
* Yurdumuzda Çocuk Kitaplarının Konumu / Muzaffer İzgü
* Tonguç, Ötekiler ve Üretim Süreci İçinde Eğitim / Niyazi Altunya
* Bir İnsan Hakkı Olarak Çocukların ve Gençlerin Korunması Gürhan Fişek
* Ülkemizde Artistik Düzeyde Sanat Eğitimi ve Öneriler / Veysel Günay
* Politik Hesaplar ve 19 Mayıs 1979 / Ali Canlı
* Belirtiler – Olaylar / İ. Safa Güner
* Bozuk Eğitim Düzen Kadın Hükümlülerde Yansıyor / Ayşe Çiğdemli
* Yurtdışındaki İşçi Çocuklarının Eğitim Çıkması / Demet Börtücene
* Türkiye'de ve Batı Avrupa'da Uygulanan Tarih Öğretiminde Ulusçuluk / Doç. Dr. Türker Alkan
* Yüksek Öğrenimin Zorunlu Kademesi: Özel Dersaneler A. Tülin Yalçın
* ÜSYM'de Antidemokratik Uygulamalar / Ahmet Öztuncer

SAYI: 4

* Demokratikleşme ve Sosyalizm Mücadelesi Bütünlüğü: İlköğretimde Çağdaş Eğilimler ve Uygulamalar / Dr. Ercan Eyüboğlu
* Sayılarla İlköğretim / Mehmet Koç
* Emperyalist Kültürün Saldırı Aracı: Ansiklopediler / Tamer Tezin
* İlköğretimde Sınıfta Kalmanın Topluma Maliyeti / Handan Attar
* İlkokulda bir Ünite Çalışması / Halil Güngör
* Üniversite Giriş Sınavları ve Öğrendiklerimiz / Çetin Turan
* Okuldan Spor Okuluna
* Riskli Çocuklar ve Eğitim Sorunları / Dr. Uğur Gönül
* Yurtdışındaki İşçi Çocuklarının Eğitim Sorunları Semineri/ Doç. Dr. Mahmut Adem
* Yazışmalı Eğitim İlkesinin Çarpık Uygulaması: Mektupla Öğretim ya da Yay-Kur / Tülin Işık - Ahmet Öztuncer
* Çalıştırılan Çocuklar / Yılmaz Elmas
* Annesi Çalışan Çocuklar / Hafize Sezer
* Barkan'ın Ardından / Dr. H. Ünal Nalbantoğlu

Sayı: 5

* Liselerde Disiplin Sorunu / Mustafa Koç
* Öğrenciler "Disiplin" Sorununu Tartışıyor / Yöneten: Hasan Başçiftçi
* Öğretmenim !... /Rasim Bakırcıoğlu
* "MEB" Güzel Olmayan Yön / Dr. Ercan Eyüboğlu
* Çocuk Sorunları Dünya Konferansı Toplandı / Necip Baytaş
* Öğretim Birliği Yasası ve Günümüzde Durum / Ali Dündar
* İlköğretimde Öğretmen - Müfettiş İlişkileri / Abdullah Ünal
* "İşçi Kültür" ve Sınıf Mücadelesinin Kültür-Sanat Alanı / Yılmaz Onay
* İlkokullarda "Modern Matematik" Öğretim Yöntemi / Çetin Turan
* Alamancıların Radyosu / Ahmet Remzi

Sayı: 6

* İki Ayın Ardından
* Çocuklar İçin Yeni Bir Edebiyat Yaratma / Yılmaz Elmas
* Şili'de Eğitim ve Faşizm / Dr. Burhan Şenatalar
* Forum - Eğitim 79
* "Alamancıların Radyosu" üzerine. / Ayşe Baykal
* Mustafa Nihat Özön'ü yitirdik / Handan Attar
* Gençlik Eğitim, Meslek, İş İstiyor
* Örgüt Sosyolojisi / İsmail Erdal
* İdari Yargı
* Politeknik Eğitim Kavramının Gündeme Gelişi / Gürsen Topses
* Yazışmalı Eğitim İlkesinin Çarpık Uygulaması:YAYKUR-II Tülin Işık - Ahmet Öztuncer
* İlkokulda Matematik Ünite Çalışması / Halil Güngör
* Eğitimi Ayakta Tutmak / Kamil Özdemir
* Halk Dili ve Yaratıcılıktan Ortak Dile / Mehmet Aydın
* Sanat Eğitimi / Gören Bulut

Demir
kömür
ve şeker
ve kırmızı bakır
ve mensucat
ve sevda ve zulüm ve hayat
ve bilcümle sanayi kollarının
ve gökyüzü
ve sahra
ve mavi okyanus
ve kederli nehir yollarının
sürülmüş toprağın ve şehirlerin bahtı
bir şafak vakti değişmiş olur
bir şafak vakti karanlığın kenarından
onlar ağır ellerini toprağa basıp
doğruldukları zaman